

**Työntekijä, puoliso ja isä 24/7: Epätyypillistä työaikaa
tekevien isien moniroolisuus**

Salla Hirvonen

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2017
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Hirvonen, Salla. 2017. Työntekijä, puoliso ja isä 24/7: Epätyypillistä työaikaa tekevien isien moniroolisuus. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 95 sivua.

Tässä pro gradu -työssä tutkittiin epätyypillistä työaikaa tekevien isien työn ja perheen yhteensovittamista moniroolisuuden näkökulmasta. Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millaisiin (työntekijän, puolison, isän) identiteettikategorioihin miehet kiinnittyvät kertoessaan epätyypillisen työajan merkityksestä työn ja perheen yhteensovittamiselle. Lisäksi oltiin kiinnostuneita siitä, onko miesten välillä löydettävissä eroja kategorioihin kiinnittymisissä sekä miten miehet arvioivat identiteettikategoriat toisiaan kuormittavina, vahvistavina tai tasapainottavina.

Tutkimusaineistona käytettiin Perheet 24/7 -hankkeeseen osallistuneen 11 epätyypillistä työaikaa tekevän miehen teemahaastattelua. Kaikki osallistujat tekivät epätyypillistä työaikaa, elivät parisuhteessa ja heillä oli vähintään yksi alle 13-vuotias lapsi. Haastatteluaineiston analysoinnissa hyödynnettiin kategoria-analyysia.

Isien työn ja perheen yhteensovittamisen kerronnan perusteella heidät jaettiin kolmeen miestyyppiin: elättäjämiehiin, tasa-arvomiehiin ja kiikkulautamiehiin. Nämä kolme miestyyppiä erosivat eri identiteettikategorioihin liittämiensä ominaisuuksien, oikeuksien, velvollisuuksien ja toimimisen tapojen perusteella. Elättäjämiesten kerronnassa korostui työntekijän kategorian ensisijaisuus puolison ja isän kategorioihin nähden, kun taas tasa-arvomiesten puheessa eri kategoriat määrittyivät miltei yhtä velvoittavina ja palkitsevina. Kiikkulautamiehillä epätyypillisen työajan ja perheen yhteensovittamisen sekä identiteettikategorioiden välinen ristiriitaisuus korostui. Miesten kesken yhteistä oli se, että työntekijän identiteettikategoria kuvattiin aina jonkin verran muita identiteettikategorioita kuormittavana.

Asiasanat: epätyypillinen työaika, isyys, moniroolisuus, työn ja perheen yhteensovittaminen, kategoria-analyysi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	6
2 TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMINEN EPÄTYYPILLISTÄ TYÖAIKAA TEKEVILLÄ ISILLÄ.....	7
2.1 Työntekijän, vanhemman ja puolison roolien yhteensovittaminen	7
2.2 Ajan tihentyminen ja työn aiheuttama ajanpuute perheen kanssa	10
2.3 Kotityöjako ja vanhemmuuden jakaminen	13
2.4 Epätyypillinen työaika ja parisuhde	16
2.5 Isyyden kulttuuriset ihanteet ja isien työn joustot.....	18
2.6 Epätyypillisen työajan merkitys isien työn ja perheen yhteensovittamisessa	20
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET	24
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
4.1 Aineisto ja aineistonkeruumenetelmä	25
4.2 Kattegoria-analyysi	28
4.3 Eettiset ratkaisut.....	34
5 TYÖNTEKIJÄN, PUOLISON JA ISÄN IDENTITEETTIKATEGORIAT EPÄTYYPILLISTÄ TYÖAIKAA TEKEVILLÄ MIEHILLÄ.....	36
5.1 Miestyyppit ja identiteettikategoriat	36
5.2 Elättäjämiehet	39
5.2.1 Työntekijän identiteettikategoria	39

5.2.2	Puolison identiteettikategoria.....	40
5.2.3	Isän identiteettikategoria.....	42
5.2.4	Elättäjäisien identiteettikategorioiden väliset suhteet.....	43
5.3	Tasa-arvomiehet.....	46
5.3.1	Työntekijän identiteettikategoria.....	46
5.3.2	Puolison identiteettikategoria.....	48
5.3.3	Isän identiteettikategoria.....	49
5.3.4	Tasa-arvomiesten identiteettikategorioiden väliset suhteet.....	51
5.4	Kiikkulautamiehet.....	54
5.4.1	Työntekijän identiteettikategoria.....	54
5.4.2	Puolison identiteettikategoria.....	55
5.4.3	Isän identiteettikategoria.....	57
5.4.4	Kiikkulautamiesten identiteettikategorioiden väliset suhteet..	58
6	POHDINTA.....	62
6.1	Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset.....	62
6.1.1	Kolme miestyypä: elättäjämiehet, tasa-arvomiehet ja kiikkulautamiehet.....	62
6.1.2	Miestyyppien ja identiteettikategorioiden samankaltaisuudet ja erot.....	64
6.1.3	Kamppailu isyydestä ja sukupuolten tasa-arvosta 24/7 - yhteiskunnassa.....	66
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet.....	71
	LÄHTEET.....	74
	LIITTEET.....	84

1 JOHDANTO

Tyypillisenä työaikana, säännöllisenä päivätyönä, pidetään kahdeksan tunnin työpäivää, jota tehdään maanantaista perjantaihin. Tyypillinen työaika alkaa keskimäärin aamu kahdeksalta ja päättyy iltapäivä neljään. (Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014.) Tässä tutkimuksessa epäsäännöllisenä työaikana pidetään myöhään iltaisin, öisin, viikonloppuisin tai vuorotyönä tehtävää työtä, mutta myös pitkät työajat ovat epätyypillisen työajan yksi ulottuvuus.

Epätyypillistä työaikaa tekevät valitsisivat tutkimusten mukaan harvoin itse tehdä työtä epätyypillisinä työaikoina (Enchautegui, Johnson & Gelatt 2015; Henly, Shaefer & Waxman 2006; Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014). Henly, Shaefer ja Waxman (2006) toteavat, ettei työntekijöiden hyvinvoinnista, työn ja perheen yhteensovittamisesta tai lastenhoidon järjestämisen ongelmista tarvitsisi kantaa huolta näin suuressa määrin, mikäli epätyypillinen työaika olisi puhtaasti vapaaehtoisuuteen perustuva valinta. Yksi viidesosa amerikkalaisista alle 13-vuotiaiden lasten vanhemmista tekee epätyypillistä työaikaa. Useimmiten kyseessä on äiti, jolla on kumppani. (Enchautegui, Johnson & Gelatt 2015.)

Epätyypillistä työaikaa tekevien vanhempien arjen sujuvuutta ja lastenhoidon järjestämistä onkin tutkittu kansainvälisesti lähinnä äitien näkökulmasta. Suomessa ensimmäinen tutkimus empiirisen aineiston pohjalta epätyypillisen työajan merkityksestä perheiden ja lasten hyvinvointiin tehtiin vasta vuonna 2014. Yleisesti epätyypillistä työaikaa tekevät näkevät työaikojen haittapuolena perheen yhteisen ajan vähäisyyden, haasteet lastenhoidon järjestämisessä sekä työaikamuodon yleisen hankaluuden (Metsäpelto, Rönkä & Laakso 2015). Epätyypillistä työaikaa tekevät vanhemmat kokevat myös tyytymättömyyttä omaan vanhemmuuteensa päivätyötä tekeviä useammin

(Strazdins, Clements, Korda, Broom & D'Souza 2006). Työntekijöillä tulisikin olla enemmän joustavuutta työnteon aloittamisen suhteen, ja heidän tulisi voida pitää yhteyttä kotiin työvuoron aikanakin (Aumann, Galinsky & Matos 2011; Davis, Goodman, Pirretti & Almeida 2008).

Salmi ja Lammi-Taskula (2014) erottavat neljä jännitettä, joiden kautta työn ja perheen yhteensovittamista voidaan analysoida. Nämä neljä jännitettä ovat työn aiheuttama ajanpuute perheen kanssa, tunne kotitöiden laiminlyömisestä työn takia, kotitöiden epätasainen jakautuminen puolisoitten kesken ja siitä aiheutuva riitely sekä vanhemman huoli omasta jaksamisestaan lastensa isänä tai äitinä. Tässä tutkimuksessa työn ja perheen yhteensovittamista lähestytään epätyypillistä työaikaan tekevien isien näkökulmasta, mistä on olemassa vain vähän tutkimusta. Lähtökohtana tutkielmassa on ajatus moniroolisuudesta, ja kiinnostus kohdistuu samalla työn aiheuttaman ajanpuutteen, perheiden ajankäytön, kotitöiden ja vanhemmuuden jakamisen sekä isyyden yhteensovittamisen kysymyksiin. Aiheen tutkiminen on tärkeää, jotta isien perhevapaiden hyödyntämättömyyden syitä voitaisiin ymmärtää ja toisaalta kannustaa perinteisiä elättäjäisiä hoivaisyyteen. Lisäksi toimivampien työn joustojen ratkaisujen kautta voitaisiin helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista myös hoivaisyyden jo omaksuneilla ja isyyteensä sitoutuneilla miehillä.

2 TYÖN JA PERHEEN YHTEENSOVITTAMINEN EPÄTYYPILLISTÄ TYÖAIKAA TEKEVILLÄ ISILLÄ

2.1 Työntekijän, vanhemman ja puolison roolien yhteensovittaminen

Tässä tutkielmassa isien työn ja perheen yhteensovittamista lähestytään moniroolisuuden käsitteen kautta, jolloin roolit jaetaan rooleihin työelämässä (työntekijä/esimies) ja rooleihin perheessä (vanhempi, puoliso). Työn ja perheen vuorovaikutus on kaksisuuntaista, jolloin työ voi heijastua perheeseen ja perhe työelämään, ja nämä heijastumat ovat yleensä joko myönteisiä tai kielteisiä, eli roolit joko kuormittavat tai vahvistavat toisiaan (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009; Rantanen & Kinnunen 2008).

Moniroolisuudesta (engl. multiple roles) ja roolien yhteensovittamisesta voi aiheutua sekä myönteisiä että kielteisiä seurauksia. Barnett ja Baruch (1985) esittävät, että olennaista yksilön hyvinvoinnin kannalta ei ole roolien määrä, vaan niiden yhteensovittamisen kokemus. *Roolien kuormittavuushypoteesin* mukaan yksilön voimavarat ovat rajalliset ja roolien viedessä voimavaroja toisiltaan yksilö kuormittuu (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009). *Rooliristiriita* syntyy, kun eri roolien vaatimukset ovat keskenään yhteen sopimattomia, jolloin ne kuormittavat yksilön voimavaroja ja kuluttavat niitä (Rantanen & Kinnunen 2008). Esimerkiksi ajan ja energian käyttäminen työntekijän rooliin on pois vanhemman roolista. Roolit voivat toisaalta myös *vahvistaa* toisiaan ja parhaimmillaan rikastuttaa yksilön elämää (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009). Yksilö voi saada yhdestä roolista niin paljon myönteistä energiaa, että voi ammentaa siitä muissakin rooleissaan – voimavarat siis uudistuvat ja lisääntyvät. Näiden roolien ja elämänalueiden välillä tapahtuu tällöin positiivista siirrantää (Rantanen & Kinnunen 2008). Roolit voivat olla myös *tasapainossa* keskenään niin, että niistä ei ole haittaa toisilleen eivätkä ne syö yksilön

voimavaroja (Kinnunen, Malinen & Laitinen 2009; Marks & MacDermid 1996; Rantanen & Kinnunen 2008). Kokemus eri roolien vahvistavuudesta ja työn ja perheen yhteensovittamisen vaikeuksien poissaolosta kertovat roolitasapainosta (Rantanen & Kinnunen 2008). Moniroolisuuden mallit on esitetty tiivistetysti taulukossa 1.

Taulukko 1. Moniroolisuuden mallit (esim. Rantanen & Kinnunen 2008)

Roolien kuormittavuus (role strain hypothesis)	Useat eri roolit työelämässä ja perheessä kuluttavat yksilön rajallisia voimavaroja → toimiminen toisella alueella vaikeutuu, mikäli resursseja on tuhlatu toiseen osa-alueeseen → mahdollinen rooliristiriita
Roolien vahvistavuus (role enhancement hypothesis)	Voimavarat uusiutuvat ja lisääntyvät useiden eri roolien vaikutuksesta → useat eri roolit palkitsevat (palkka, itsearvostus) ja suojaavat yksilöä silloin, kun yhdessä roolissa ilmenee vaikeuksia (esim. hyvä parisuhde voi auttaa selviytymään työstressistä)
Roolien välinen tasapaino	Frone (2003): Vaikutuksen suunta (työstä perheeseen tai perheestä työhön) sekä vaikutuksen laatu (kuormittavuus tai vahvistavuus) Marks ja MacDermid (1996): Myönteinen roolitasapaino johtaa vähäiseen kuormittavuuteen ja voimakkaaseen vahvistavuuteen. Yksilön rooli vaikuttaa tasapainoon joko sitoutumalla sen hetkiseen rooliin, jolloin vältetään rooliristiriidoilta tai suhtautumalla rooliin välinpitämättömästi. Pittman (1994): Työn ja perheen yhteensopivuuden koettu tasapaino yksilön elämäntilanteessa (esim. työn perheelle asettamat vaatimukset suhteessa työn kautta saataviin hyötyihin).

Työ- ja perhekulttuurit voivat olla yksilöllä hyvinkin lähellä tai kaukana toisistaan. Työn ja perheen rajat voivat olla fyysisiä, ajallisia tai psykologisia, ja rajapintojen hallintaan vaikuttaa yksilön ylläpitämä luja tai väljä raja. Luja raja nähdään joustamattomana ja väljä raja läpäisevänä. (Clark 2000.) Lujan rajan pitäjä voi olla ehdoton siinä, ettei tuo kotiasioita töihin, esimerkiksi pidä yhteyttä perheenjäseniinsä työpäivän aikana. Väljän rajan pitäjä saattaa taas lähteä vapaa-ajallaankin hoitamaan työasioita tai vastaavasti kotiasioita työajallaan. (Rantanen & Kinnunen 2008.) Väljää rajaa pitävällä työn ja perheen yhteensovittaminen saattaa olla haasteellisempaa, sillä työn tekeminen ajasta ja paikasta riippumatta sekä työ- tai perheasioiden kulkeutuminen psyykkisellä tasolla voivat aiheuttaa ongelmia roolitasapainossa tuottamalla rooliristiriitaa. Näin ollen myös yksilön rooleihinsa samaistuminen tai

omistautuminen vaikuttavat rajapintojen hallintaan. Omistautuneisuutta on yksilön motivaatio ja into työtään tai perhettään kohtaan, sitoutuneisuutta yksilön kokemus työn ja perheen arvojen mielekkyydestä. (Clark 2000.) Roolitasapainoa edistääkseen yksilö voi sitoutua ja omistautua sen hetkisellem roolilleen täysin, jolloin tarkkaavaisuus roolia kohtaan kasvaa, ja yksilö voi välttyä rooliristiriidalta asettamalla roolit tilanteen mukaiseen tärkeysjärjestykseen omilla ajan- ja voimavarojen käyttövalinnoillaan (Marks & MacDermid 1996).

Australialaistutkimuksessa (Hosking & Western 2008) äidit eivät raportoineet isiä suurempia haasteita työn ja perheen yhteensovittamisessa, vaikka äidit ovat usein perheiden päähoivaajia. Toisaalta hoivaisyyden puuttuminen, epätyypillisen työajan yleisyys naisvaltaisilla aloilla ja miesten suurempi viikkotuntimäärä voivat tutkijoiden mukaan selittää eroa (Hosking & Western 2008). Henlyn ja Lambertin (2014) tutkimuksessa kolme neljästä vähittäiskauppa-alalla työskentelevästä amerikkalaisesta naisesta koki huomattavia vaikeuksia työn ja perheen yhteensovittamisessa epävarmoista työajoista johtuen. Viime hetken muutokset työvuorolistaan lisäsivät luonnollisesti ongelmia (Henly & Lambert 2014; myös Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014). Suomessa tulokset ovat niin ikään samansuuntaisia, sillä alle 7-vuotiaiden lasten isillä työn ja perheen yhteensovittaminen on vähemmän ongelmallista kuin saman ikäisten lasten äideillä, mutta pienten (alle kouluikäisten) lasten isillä yhteensovittamisen haasteita on enemmän kuin muilla miehillä. Äitien ja isien ero työmatka- ja ylitöiden tekemisen haastavuuden kokemisessa on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Äitien on huomattavasti useammin vaikeampi lähteä yön yli kestäville työmatkoille kuin isien. (Lammi-Taskula & Salmi 2004.) Toisaalta Suomen laadukas päivähoitojärjestelmä ja jokaisen lapsen oikeus päivähoitopaikkaan laskee naisten negatiivisia kokemuksia työstä perheeseen suuntautuvasta kuormittavuudesta (Rantanen & Kinnunen 2008).

2.2 Ajan tihtentyminen ja työn aiheuttama ajanpuute perheen kanssa

Aikataulujen yhteensovittaminen ja perheenjäsenten henkilökohtainen ajankäyttö ovat olleet keskeisiä teemoja tutkittaessa perheiden ajankäyttöä (Korvela & Rönkä 2014). Työelämän muutokset ovat olleet nopeita niin Suomessa kuin muuallakin, ja työelämää leimaavat epävarmuus, kiristyneet aikataulut ja henkinen kuormittavuus – toisaalta kääntöpuolena myös työttömyys. Rutiinit eivät enää ohjaile nykyihmisen päivää, vaan joustavuus ja rutiinista eroon pyrkiminen sekä projektimaisuuteen sopeutuminen ovat nykyajalle tyypillisiä vaatimuksia (Jokinen 2005). Lars Dencik kuvailee kiireisiä perheitä pyöröoviperheiksi ja itsenäisten perheenjäsenten muodostamia perheitä tiimiperheiksi (Korvela & Rönkä 2014). Arlie Hoshschild puolestaan kuvaa nykyajan tuoneen perheisiin ansiotyön ja kotityön lisäksi ”kolmannen vuoron”, jossa perheenjäsenet sovittavat ja neuvottelevat aikatauluistaan sekä pyrkivät lieventämään ansiotöiden ja kotitöiden aiheuttamaa mahdollista kielteistä siirräntää ja konflikteja (Julkunen 2010; Southerton 2011). Piensohon (2006) tutkimukseen osallistunut vanhempi kuvasikin työn ja perheen yhteensovittamista ”jatkuvana kalenterishowna”. Etenkin päivähoitoikäisten lasten vanhemmilla puolison työajat ja työn luonne vaikuttavat arjen järjestelyihin (Suhonen & Salmi 2004).

Työn ja perheen yhteensovittaminen onkin yksi suurimpia haasteita nykypäivänä. Tutkimuksissa on havaittu, että kouluikäisten lasten isät tekevät enemmän töitä kuin lapsettomat miehet tai pienten lasten isät (Dommermuth & Kitterød 2009; Kaufman & Uhlenberg 2000; vrt. Oulasmaa & Saloheimo 2010). Isät, joilla on useampi pieni lapsi tekevät enemmän töitä kuin yhden lapsen isät, mutta toisaalta he myös ansaitsevat enemmän. Tutkijat arvioivat, että ensimmäinen lapsi on isälle uusi ja jännittävä, mutta toinen lapsi jo vähemmän haastava, sillä lapsen hoitoa ei tarvitse enää opetella. (Dommermuth & Kitterød 2009; Piensoho 2006; Williams, Blair-Loy & Berdahl 2013; Ylikännö 2009.) Suomessa lapsen ikä ei merkittävästi vaikuta työajan pituuteen äideillä eikä isillä. Laskettaessa yhteen kotitöihin ja

ansiotyöhön käytettävää aikaa, on alle kouluikäisten vanhempien kokonaistyöaika pisin, mikä lisää myös aikapaineen kokemista (Jacobs & Gerson 2004; Lammi-Taskula & Salmi 2004; van der Lippe 2007). Toisaalta taas esimerkiksi norjalaisilta odotetaan osallistumista lastenhoitoon, ja heille tarjotaankin isyysloman mahdollisuutta, kun heillä on pieniä lapsia. Norjassa useat työnantajat tarjoavat isyysvapaan palkallisena vapaana, sillä isät eivät saa siltä ajalta päivärahaa. (Dommermuth & Kitterød 2009; Saarikallio-Torp & Haataja 2016.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) vuoden 2012 lapsiperhekyselyn mukaan lähes kolmasosa pienten lasten vanhemmista koki, että työstä johtuen heillä on joko usein tai jatkuvasti liian vähän aikaa lapsilleen. Perheistä, joissa on kouluikäisiä lapsia, neljännes isistä koki aikapulaa lastensa kanssa. (Salmi & Lammi-Taskula 2014.) Tämä voi aiheuttaa isissä syyllisyyttä ja muita kielteisiä tunteita. Rotkirchin (2010) mukaan vanhemman tuntema syyllisyys, vanhemman poissaolot ja lapseen kohdistuva väkivalta voivat liittyä toisiinsa. Isien syyllisyyttä aiheuttavia asioita ovat vihan tunteet, raivostuminen ja huutaminen, jotka kohdistuvat lapseen. Lasten epäsuotuisan käytöksen kestämiseen vaikuttavat isän oma väsymys ja voimat, eivätkä kaikki koe esimerkiksi lapselle ärähtämisestä syyllisyyttä. Toisaalta syyllisyys voi olla myös kokonaisvaltainen tunne omasta riittämättömyydestä, mikäli isä kokee, ettei kykene vastaamaan kulttuurisiin odotuksiin hyvästä isyydestä. Toinen syyllisyyden tunteita eniten aiheuttava asia on isän palkkatyö ja muut ajankäytölliset valinnat. (Poikolainen 2007; Rotkich 2010.)

Lapsiperhekyselyssä (2012) lähes 40 prosenttia vanhemmista oli huolissaan omasta jaksamisestaan vanhempana, ja pikkulapsiperheiden isien huoli omasta itsestään on kasvanut viime vuosien varrella, vaikka äidit ovatkin keskimäärin useammin huolestuneita (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Isien on todettu olevan vähemmän vastaanottavaisia ja hoivaavia, kun työhön liittyvät stressi, vaatimukset ja rajoitukset kulkeutuvat töistä kotiin. Työn ja perheen yhteensovittamisen ongelmat ovat yhteydessä isän vanhempana toimimiseen: vähentynyt lämpö, lisääntynyt ärtyisyys, vihamielisyys ja turhautuneisuus vuorovaikutuksessa lapsen kanssa sekä vähentynyt johdonmukainen kurinpito ovat seurausta näistä yhteensovittamisen haasteista. (Cooklin ym. 2016; Wight, Raley & Bianchi 2008.) Työn ja perheen

yhteensovittamisen ongelmat voivat säteillä vanhemman rooliin aiheuttaen stressiä (Poikolainen 2007). Toisaalta taas palkitseva työ vaikuttaa isien vanhemmuuteen positiivisesti, sillä esimerkiksi hyvä itsetunto ja tyytyväisyys työpaikalla tuovat lämpöä isyyteen (Cooklin ym. 2016). Piensohon (2006) tutkimuksessa monet isät korostivat päivittäisten toimien ja yhteisen puuhastelun merkitystä lasten kanssa ja perhe olikin suurimmalle osalle tutkimukseen osallistuneista kaikkein tärkein asia. Usein kuitenkin työn vaatimukset menevät omista tai puolison toiveista huolimatta perheen yhteisen ajan edelle (Piensoho 2006; Salmi & Lammi-Taskula 2014).

Läheiset vuorovaikutussuhteet ja kotiin liittyvät asiat sekä perheen taloudellinen tilanne ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ovat arkisen hyvinvoinnin peruselementtejä (Korvela & Rönkä 2014). Suomalaisista kolme neljästä kokee viettävänsä työstä johtuen vähemmän aikaa myös puolisonsa kanssa kuin haluaisi ja epätyypillistä työaikaa tekevillä puolisoilla tämä korostuu entisestään (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Naisilla ilmenee aikapulaa, sillä työn ulkopuolella heidän on hankalampi saada sekä kotityöt hoidettua että löytää aikaa yhdessäoloon perheensä kanssa, mutta myös viettää aikaa itsekseen (Maume & Sebastian 2012). Lapsiperheelliset, etenkin vuorotyötä tekevät miehet kokevat ajanpuutetta puolisonsa ja perheensä kanssa äitejä enemmän. Työstä aiheutuvaa ajan vähäisyyttä puolison kanssa koetaan yleisesti pikkulapsiperheissä, mutta myös koululaisperheissä isät kokevat ajanpuutetta puolisonsa kanssa äitejä enemmän. (Salmi & Lammi-Taskula 2014; Suhonen & Salmi 2004; Ylikännö 2009.) Ylikännön (2009) tutkimuksen mukaan miehet ovat 1990-luvulta lähtien ottaneet aiempaa enemmän vastuuta perheen lapsista, mikä on antanut naisille enemmän aikaa käytettäväksi sekä ansiotyöhön että vapaa-aikaan. Naiset tosin käyttävät osan tästä ajasta lastensa harrastusmahdollisuuksiin, joita heillä itsellään ei välttämättä koskaan ollut (Southerton 2011). Miehet sen sijaan ovat tämän kehityksen myötä menettäneet omaa aikaansa, sillä lastenhoitovastuun lisääntyessä myös heidän ansiotyöhönsä käyttämä aika on lisääntynyt työelämän vaatimusten kiristymisen myötä. Isien kokema aikapula onkin tutkimuksen mukaan merkittävästi kasvanut viime vuosikymmeninä. (Ylikännö 2009.) Ylikännö (2009) huomauttaa, että aikapulan

kokemus saattaa myös selittyä nykyisten harrastus- ja matkustusmahdollisuuksien parantumisen ja monipuolistumisen myötä.

Tutkimusten mukaan eniten aikapulaa kokevat ylemmät toimihenkilöt (Antila 2005; Miettinen & Rotkirch 2011). Koettuun ajanpuutteeseen saattaa vaikuttaa myös työaikojen joustamattomuus; mikäli työntekijällä ei ole mahdollisuutta liukuvaan tai joustavaan työaikaan, on ajanpuutteen kokemus mahdollisesti vielä voimakkaampi (Suhonen & Salmi 2004). Toisaalta kysymys ei välttämättä ole yksin ajanpuutteesta vaan myös voimien riittämättömyydestä työpäivän jälkeen, jolloin aikaa kuluu työstä palautumiseen. Onkin paradoksaalista, että juuri nimenomaan kiireestä on tullut ”statussymboli”, joka jakaa ihmisiä tärkeisiin ja parempiosaisiin sekä huonompiosaisiin. Kiireiset harrastavat enemmän ja heillä koetaan olevan enemmän myös sosiaalista pääomaa. (Pääkkönen 2010; Southerton 2011.)

2.3 Kotityöjako ja vanhemmuuden jakaminen

Työajat vaikuttavat kotitöiden jakautumiseen: mikäli puolisoista toinen työskentelee epätyypillisinä työaikoina, on yhteinen vastuu kotitöiden jakamisessa merkittävämpää (Suhonen & Salmi 2004). Epätyypillistä työaikaa tekevät isät näyttäisivätkin osallistuvan kotitöihin tyypillistä työaikaa tekeviä isiä enemmän, ja osa miehistä kokee tasa-arvoisen kotityöjaon velvollisuutena (Hattery 2001; Mills & Täht 2010; Oinas 2010). THL:n vuoden 2012 lapsiperhekyselyyn vastanneista vanhemmista 40 prosenttia koki laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi, ja useiden kansainvälistenkin tutkimusten mukaan perhe on usein se, joka joustaa työn vaatimusten edessä (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Kotitöissä on edelleen selkeästi erotettavissa miesten ja naisten työt. Naisten töihin kuuluvat vaatehuolto, muonitus ja siivous, miesten töihin kodin ja pihan korjaus tai kunnostus sekä autoon liittyvät tehtävät (Jokinen 2005; Sutela 2007).

Pääkkösen (2010) väitöstutkimuksessa tutkittiin palkka- ja kotitöiden jakautumista puolisoitten kesken sekä miten sosiaalista pääomaa tuottava vapaaehtoistyö ja naapuriapu jakautuvat erilaisille ihmisille. Tutkimuksen tulokset

tukivat yleistä käsitystä siitä, että miehet tekevät enemmän ansiotyötä ja vähemmän kotitöitä verrattuna naisiin, joskin erot olivat häviävän pieniä. Myös tulot vaikuttavat, sillä toisaalta paljon tienaat miehet tekevät vähemmän kotitöitä, mutta riippumatta siitä, tienako puoliso vähemmän vai yhtä paljon kuin mies, tekevät miehet puolisoaan vähemmän kotitöitä (Hewitt, Baxter & Mielejohn 2012; Lachance-Grzela & Bouchard 2010). Ansiotyöhön käytettävien tuntien määrällä on yhteyttä kotitöiden jakautumiseen puolisoitten kesken (Bianchi, Sayer, Milkie & Robinson 2012; Ylikännö 2009). Mikäli molemmat puoliset tekevät erittäin pitkää päivää töissä, on sukupuolinen ero kotitöihin käytettävässä ajassa pienempi, mutta jos päivän pituus on molemmilla normaali, eli noin kahdeksan tuntia, tekevät naiset enemmän kotitöitä (Oinas 2010; Sutela 2007).

Epätyypillistä työaika tekevät miehet ja naiset osallistuvat tyypillistä työaika tekeviä vähemmän kotitöihin ja lastenhoitoon (Craig & Powell 2011). Kängsälän (2012) mukaan korkeammin koulutetut miehet osallistuvat enemmän kotitöihin kuin vähemmän koulutetut. Kokonaistyöaika puolisoitten kesken pysyy kuitenkin jokseenkin saman suuruisena riippuen siitä, millainen työmarkkina-asema perheessä on (Pääkkönen 2010; Sutela 2007). Kahden ansaitsijan kotitalouksissa korkeasti koulutetut naiset ovat todennäköisesti tyytymättömiä pitkällä aikavälillä, mikäli heidän korkeasti koulutettu miehensä osallistuu kotitöihin vähemmän kuin he itse. Mutta vaikka vaimon tulot olisivat suuremmat ja koulutus korkeampi kuin miehellä, tekee nainen silti enemmän kotitöitä kuin mies. Matalammin koulutetut kotiäidit sen sijaan hyväksyvät helpommin korkeasti koulutetun miehensä pienemmän panoksen kotona. (Julkunen 2010; Kängsälä 2012.)

Vaimot tekevät miehiä enemmän rutiininomaisia kotitöitä, esimerkiksi ruoanlaittoa ja siivousta, kun taas miehet tekevät vaimoja enemmän ajoittain kotitöitä, kuten lasten kuljettamista ja asioilla käymistä (Craig & Mullan 2011; Julkunen 2010; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Lammi-Taskula & Salmi 2014a; Sutela 2007). Vaikka miehillä ansiotyöhön käytettävä tuntimäärä on suurempi kuin naisilla (Bianchi & Milkie 2010), on ruoanlaittoon, siivoukseen ja lastenhoitoon liittyvä sukupuolten ero kuitenkin kaventunut (esim. Sayer 2005). Galovanin, Holmesin, Schrammin ja Leen (2014) tutkimuksessa vaimot raportoivat miesten

osallistuvan rutiinikotitöihin, mikä vaikutti positiivisesti sekä miesten että vaimojen avioliittotyytyväisyyteen (myös Halme 2009). Naisten tyytyväisyys avioliittoon kasvaa, mikäli mies on mukana lastenhoidossa. Miehillä sen sijaan lastenhoitoon osallistuminen ei vaikuta avioliittotyytyväisyyteen. (Galovan, Holmes, Schramm & Lee 2014; Lammi-Taskula & Salmi 2014b.) Sekä miehet että naiset näkevät ansiotyön omana oikeutenaan kun taas lasten hoito on heidän velvollisuutensa (Jallinoja 2000). Kokemus kotitöiden epäoikeudenmukaisesta jakautumisesta lisää luonnollisesti mahdollisten riitojen syntymistä. Mikäli jompikumpi kokee, että toinen tekee enemmän kuin toinen, ollaan tyytymättömiä kotitöiden jakautumiseen, mikä vaikuttaa suhteen laatuun. Kotitöistä riidellään koululaisperheissä vähemmän kuin pikkulapsiperheissä, tosin äidit raportoivat riidoista isiä useammin. (Galovan, Holmes, Schramm & Lee 2014; Salmi & Lammi-Taskula 2014.) Oikeudenmukaisuutta naiset puolestaan kokevat erityisesti silloin, kun heidän miehensä osallistuu perinteisiin naisten töihin. Osallistumisen ei tarvitse olla määrällisesti suurta, sillä teon symbolinen arvo on naisille tärkeämpi. (Känsälä 2012.) Ei siis ole samantekevää, onko perheessä yksi vai useampi ansiotyössä käyvä aikuinen. Mikäli toinen puolisoista on palkkatöissä kodin ulkopuolella, on toisen puolison vastuulla enemmän arjen askareista huolehtiminen kotona.

Kotitöitä ja vanhemmuutta jaetaan perheen sisällä ja puolisoitten välillä eri tavoin. Suomessa vuoden 1996 perhebarometrissa miesten motiivit vuorotteluvapaan pitämiseen olivat harrastukset, lepo ja terveydelliset syyt, kun taas naisilla yleisin motiivi oli perheestä huolehtiminen (Lammi-Taskula & Salmi 2004). Suomalaisisistä vuosien 1980–2002 aikana vanhempainvapaata oli pitänyt vain muutama prosentti. Suurin syy isyys- tai vanhempainloman hyödyntämättömyyteen olivat taloudelliset syyt ja töistä johtuvat esteet. Isien yrittäjäys vähentää isyysvapaiden käyttöä, mutta äidin yrittäjäys sen sijaan mahdollistaa isien vapaiden käytön. (Lammi-Taskula 2004; Saarikallio-Torp & Haataja 2016.) Vuonna 2012 isyysvapaata piti kuitenkin jopa 85 % isistä, mutta edelleen vuonna 2016 lähes 20 % isistä jätti hyödyntämättä mahdollisuutensa vapaaseen tultuaan isäksi ensimmäisen kerran. Korkeasti koulutettujen vanhempien perheissä täydet kolme viikkoa isyysvapaata käytetään keskimäärin useammin, samoin isyysloma on pidempi, mikäli lapsia on enemmän

kuin yksi. Korkeasti koulutettujen vanhempien perheissä tasapuolinen perhevapaiden jakautuminen puolisoiden kesken johtuu mahdollisesti sukupuolten tasa-arvoa korostavasta ideologiasta ja asenteista. (Lammi-Taskula & Salmi 2014a; Lammi-Taskula & Salmi 2014b; Närvi 2014; Salmi & Lammi-Taskula 2015; Saarikallio-Torp & Haataja 2016.) Toisaalta miehen hoivaroolia on Oinaan (2010) mukaan yleisesti pidetty vähemmän merkittävänä kuin miehen ansaitsijan roolia.

Isyyysvapaan ja isäkuukauden käyttöön, sekä yleisesti miesten lastenhoitovastuun ottamiseen vaikuttavat myös muun muassa puolisoiden ikäero, työpaikka, tulotasojen ero sekä koulutustaso ja ikä (Lammi-Taskula & Salmi 2014a; Saarikallio-Torp & Haataja 2016; Ylikännö 2009). Nuoret, naimattomat ja muualla kuin kaupungeissa asuvat isät käyttävät perhevapaita vähemmän. Nämä isät ovat usein myös vähemmän koulutettuja kuin paljon vapaita käyttävät isät, ja heillä ei välttämättä ole enempää kuin yksi lapsi. Vähemmän vapaita käyttävät ovat useammin työttömiä ja opiskelijoita, jolloin heidän tulotasonsa on jo lähtökohtaisesti pienempi, kun taas paljon vapaita käyttävistä isistä ja heidän puolisoistaan useampi on johtotehtävissä tai ylempänä toimihenkilönä. Vähän vapaita käyttävät isät ovat useammin myös miesvaltaisilla aloilla pienissä yrityksissä. Mikäli perheen äiti on pienituloisempi, vähemmän koulutettu ja yli kolme vuotta nuorempi kuin isä, on todennäköisempää, että isä ei käytä perhevapaita. (Julkunen 2010; Saarikallio-Torp & Haataja 2016.)

2.4 Epätyypillinen työaika ja parisuhde

Ansiotyö vaikuttaa parisuhteeseen, sillä työn arvostus on etenkin Suomessa suurta. Työ mahdollistaa menestyksen, mutta työttömällä ei ole mahdollisuutta tällaiseen menestykseen, mikä on yhtä suuri haaste parisuhteelle kuin työnarkomania. (Jallinoja 2000.) Davisin, Goodmanin, Pirretin ja Almeidan (2008) tutkimuksessa yötyötä tekevät raportoivat epävakaasta avioliitosta, negatiivisesta työn vaikutuksesta perheeseen ja perheen vaikutuksesta työhön – negatiiviset mielentilat kulkeutuvat puolin ja toisin. Toisaalta puolisoilta saatava sosiaalinen tuki on erittäin

tärkeää uranluomisessa. Mieltä painavien asioiden jakaminen ja sosiaalisen tuen saaminen ovat parisuhdetyytyväisyyden kannalta ratkaisevia (Kontula 2013). Puoliso toimii monella myös eräänlaisena työnohjaajana, jolle kerrotaan mieltä painavat työasiat luottamuksellisesti. Päivittäisten kuulumisten ja kokemusten vaihtaminen sekä molemminpuolinen emotionaalinen tuki lisäävätkin puolisoiden hyvinvointia ja suhteen toimivuutta. Puoliso voi tukea toisen urakehitystä panostamalla enemmän kotitöihin, jolloin hän antaa puolisolleen mahdollisuuden keskittyä uraansa täysipainoisesti. Myös kannustaminen ja tuki vaikuttavat itsetuntoon, jolloin ne tarjoavat turvallisen pohjan urakehityksen luomiselle. (Känsälä 2012.)

Erityisesti kuitenkin myöhäisten iltavuorojen on todettu vaikuttavan miesten avioliittotyytyväisyyteen, sillä ne vähentävät puolisoiden välistä yhteistä aikaa. Vanhemman tyytyväisyys omaan parisuhteeseensa vaikuttaa positiivisesti siihen, kuinka tyytyväinen hän on suhteeseen lastensa kanssa (Malinen, Kinnunen, Tolvanen, Rönkä, Wierda-Boer & Gerris 2010). THL:n lapsiperhekyselyn (2012) mukaan alle 18-vuotiaiden lasten isät ovat tyytyväisempiä parisuhteeseensa kuin äidit. Molemmin puoleinen kunnioitus ja yhteenkuuluvuuden tunne lisäävät parisuhdetyytyväisyyttä. Tyytyväisyyttä parisuhteeseen vähentävät kuitenkin äideillä yhteisen ajan puute ja isillä tyytymättömyys sukupuolielämään. (Lammi-Taskula & Salmi 2014b.)

Suomalaisten parien tapoja hoitaa parisuhdettaan on tutkittu varsin vähän. Parisuhteen hoitamista voidaan kuitenkin ulkomaalaisten tutkimusten perusteella tarkastella neljän eri määritelmän kautta: jatkuvuuden, luonteen ylläpidon, tyydyttävyyden sekä ongelmien ennaltaehkäisyn ja korjaamisen näkökulmista. (Malinen 2011.) Malinen ja Sevón (2009) erottavat vielä viidennen määritelmän, jolloin puoliset tavoittelevat ”reagointikykyä muuttuviin tilanteisiin” johonkin tiettyyn tilaan pääsemisen sijaan. Suhteen hoitaminen on yhteydessä puolisoiden keskinäiseen sitoutumiseen, jolloin parisuhteen jatkuvuudella on heille merkitystä (Malinen & Sevón 2009).

Yksi tapa lähestyä parisuhdetta arjen näkökulmasta on tutkia parisuhteen hoitamista. Parisuhteen hoitaminen on enimmäkseen vuorovaikutusta ja pidempään kestäneissä suhteissa aktiivinen hoitaminen on vähäisempää. Parisuhteen

hoitamisessa käytettäviä vuorovaikutustapoja ovat esimerkiksi avoimuus ja ristiriitojen selvittäminen. (Malinen 2011.) Voisi olettaa, että vuosien saatossa parisuhteen aktiivisesta hoitamisesta tulee luonnollista yhteiseloä ja arkista vuorovaikutusta. Yhteisiä hetkiä ymmärretään ja osataan ottaa helpommin, kun tiedetään, ettei kahdenkeskiselle ajalle ole aina mahdollisuutta. Onkin todettu, että vuorovaikutuksella on tapana rutinoitua parisuhteessa tietynlaiseksi, vaikka se alun perin olisikin ollut suunniteltua ja strategista (Kontula 2013; Malinen 2011).

2.5 Isyyden kulttuuriset ihanteet ja isien työn joustot

Ilmiönä isyyttä on tutkittu menneisyydessä varsin vähän ja nykytutkimus on keskittynyt tulevaisuuden uusiin suuntiin. Muutoksia on kuitenkin mahdollista tulkita ja ymmärtää vasta isyyden historiallisen kehityksen ja muotoutumisen myötä. (Aalto 2010; Mykkänen & Eerola 2013.) Isyyden toteuttaminen on kulttuurisidonnaista ja isiä on länsimaisessa kulttuurissa pidetty perinteisesti perheen pääeläjäinä, eikä niinkään lastensa hoivaajina (Dermott 2008; Kaila-Behm & Vehviläinen 2000; Lammi-Taskula & Salmi 2014a) ja aiemmin hyvä isyys onkin määritelty nimenomaan perheen elättämiseksi (Dermott 2008; Williams, Blair-Loy & Berdahl 2013). Isät on toisaalta nähty pelkästään äidin auttajina ja toissijaisina vanhempina lapsilleen. Suomessa sotien jälkeen isien tehtävänä oli turvata äidin ja lasten välinen tiivis kiintymys- ja hoivasuhde tukemalla äitiä taloudellisesti. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut, että isiä sysättäisiin tai heidän toivottaisiin itse astuvan syrjään, vaan heidän katsottiin olevan tärkeitä esimerkiksi lasten sukupuoli-identiteetin kehittymisen kannalta. (Aalto 2010; Yesilova 2009.)

Viime vuosikymmeninä pohjoismaissa kahden ansaitsijan perheet ovat yleistyneet (Haas & Hwang 2013) ja isien rooli on muovautunut myös miesten omasta aloitteesta kohti uudenlaista isyyttä. Ideologia jaetusta vanhemmuudesta sekä kannustaa että haastaa isiä osallistumaan äitien tavoin lasten hoivaamiseen (Korhonen 2004). Perälä-Littusen (2004) väitöskirjassa tutkittiin suomalaisten ja virolaisten hyvään isyyteen ja äitiyteen liittämiä kulttuurisia uskomuksia ja

mielikuvia kolmessa eri sukupolvessa. Äidin rooliin liitettiin rakkaus, turva ja huolenpito, kun taas isän rooliin yleisimmin liitetyt ominaisuudet olivat ajan antaminen lapselle ja harrastuksiin osallistuminen. Isät nähtiin kuitenkin äitien tavoin myös rakastavina ja turvallisina miehen malleina, mutta toisaalta kurittavina, kärsivällisinä ja lapsiaan ohjaavina auktoriteetteina sekä vastuuntuntoisina perheensä elättäjinä (myös Mykkänen & Eerola 2013). Kolehmainen (2004) huomauttaa, että uuden isyyden myötä miehen auktoriteettiasema perheen päässä vähitellen katoaa, ja miesten maskuliinisuus ja arvomaailma muuttuvat pehmeämpään suuntaan.

Isyys on vahvasti sidoksissa myös kulttuurisiin käsityksiin hyvästä mieheydestä, ja isyyden myötä miesten käsitys itsestään miehinä voi muuttua (Kaila-Behm & Vehviläinen 2000; Kolehmainen 2004). Mykkäsen ja Eerolan (2014) mukaan kulttuurista ja maskuliinista miehen ja isän mallia vastustaessaan mies voi kokea itsensä jopa epänormaaliksi suhteessa muihin miehiin. Isyys ja sukupuoli linkitetään toisiinsa jopa huomaamatta, ja isät toteuttavat vanhemmuuttaan käytännötasolla ennen kaikkea miehinä (Kolehmainen 2004). Miehet liittävät itse hyvän miehen kategoriaan perheen elättäjyyden, mutta myös aktiivisen osallistumisen perhe-elämään isänä ja puolisona (Aumann, Galinsky & Matos 2011; Eerola 2014; Kaila-Behm & Vehviläinen 2000; McLaughlin & Muldoon 2014). Uuden isyyden peruspiirteitä ovat aktiivinen läsnäolo ja ajan antaminen sekä osallistuminen lasten hoivaan ja kasvatukseen tasapuolisesti puolison kanssa (McLaughlin & Muldoon 2014). Tutkimusten mukaan isien osallistuminen lasten arkeen on kuitenkin enimmäkseen lasten leikittämistä ja eri paikkoihin kuljettamista (Julkunen 2010; Kiianmaa 2012; Lammi-Taskula & Salmi 2014b; Vuori 2009).

Vaikka ilmiönä uusi isyys on vielä varsin nuori ja noussut keskusteluun vasta viime vuosina, on varhaisimpia tutkimustuloksia miesten osallistumisesta kotitöihin ja lastenhoitoon puolisonsa rinnalla saatu jo ennen 1970-lukua (Aalto 2010). Tänä päivänä isyyden muutoksesta kertoo toisaalta miesten yhä useammin hyödyntämät isille tarkoitetut perhevapaat ja naisten parantunut asema työelämässä, mikä mahdollistaa eri tavalla myös osallistuvan isän roolin kotona. Toisaalta työntekijöinä miehiltä odotetaan yhä vahvaa sitoutumista työntekijän rooliin, eikä hoivaisiä pidetä

yhtä maskuliinisina miehinä kuin perinteisen isän roolin omaksuneita (Vuori 2004; Williams, Blair-Loy & Berdahl 2013).

Miehet kokevat enenevissä määrin ongelmia työn ja perheen yhteensovittamisessa hoivaisyyden ja elättäjyyden vaatimuksia täyttäessään (Aumann, Galinsky & Matos 2011). Isien odotetaan työntekijöinä olevan valmiita työskentelemään pitkiä päiviä, eivätkä heidän kotiasiansa tai lastenhoitojärjestelynsä saisi vaikuttaa negatiivisesti heidän työhönsä (Clark 2000). Miehiä pidetään huonoina, epäuskottavina työntekijöinä ja feminiinisempinä, mikäli he irtisanoutuvat tai ottavat vapaata perheensä vuoksi. Miehet ovat naisia useammin korkeammassa asemassa työpaikalla, joten heidän olisi kuitenkin mahdollista joustaa työssään työn ja perheen yhteensovittamisen ongelmia kohdatessaan. Naisten odotetaan hoitavan kotityöt ja lapset, sekä vastaavan perheen muihin vaatimuksiin, jolloin miehet voivat keskittyä palkkatyön tekemiseen. Toisaalta tilanne voi johtaa siihen, että työn vaatimusten kasvaessa liian suuriksi naiset eivät voi työskennellä niin paljon kuin haluaisivat, eivätkä miehet voi ottaa kotona niin suurta vastuuta kuin he haluaisivat. Hoivaisyyden yleistyessä hyvä työntekijä voi kuitenkin olla myös hyvä isä. (Coltrane, Miller, DeHaan, Stewart 2013; Oinas 2010; Williams, Blair-Loy & Berdahl 2013.) Työpaikan joustaminen ja järjestelyt eivät kuitenkaan yksin riitä tukemaan työn ja perheen yhteensovittamisen haasteissa, mikäli perheen sisäinen tasa-arvo ja tasapaino eivät toteudu (Piensoho 2006).

2.6 Epätyypillisen työajan merkitys isien työn ja perheen yhteensovittamisessa

Tutkimusta isien työn ja perheen yhteensovittamisesta ei ole juuri tehty, mutta tutkimuksissa on osoitettu, että epätyypillinen työaika lisää vanhempien tasapuolista jakoa vanhemmuuden ja kotitöiden osalta (Hattery 2001; Mills & Täht 2010) ja erityisesti äidin epätyypillinen työaika lisää isän osallisuutta kotitöihin ja lastenhoitoon (Han 2004; Hewitt, Baxter & Micklejohn 2012; Presser 2003). Säännöllisen päivätyön osuus on Suomessa pienentynyt kahdeksalla prosentilla

vuosien 1984–2008 välisenä aikana, ja suomalaisista palkansaajista kolmannes työskentelee epätyypillisinä työaikoina (Lehto & Sutela 2009). Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa -tutkimushankkeessa havaittiin, että epätyypillistä työaikaa tekevistä vanhemmista alle puolet (40 %) raportoi työaikojensa sopivan joko hyvin tai erittäin hyvin yhteen perheensä vaatimusten kanssa, kun vastaavasti sama luku säännöllistä päivätyötä tekevillä oli 86 prosenttia (Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014). Vuorotyötä tekevistä miehistä puolet ja päivätyötä tekevistä alle kolmasosa kokee usein tai jatkuvasti viettävänsä liian vähän aikaa perheen kanssa työn takia (Lammi-Taskula & Salmi 2004).

Pienten lasten kehitykselle vanhempien työajoilla on merkitystä kiintymyssuhteen muodostumisen näkökulmasta, sillä vanhempien täytyy järjestää heille joko formaalia tai informaalia päivähoitoa. Epätyypillistä työaikaa tekevät äidit käyttävät amerikkalaistutkimusten (Enchautegui, Johnson & Gelatt 2015; Han 2004) mukaan lastenhoitopalveluja monipuolisemmin kuin säännöllistä kokopäivätyötä tekevät. Sukulaiset ovat puolella epätyypillistä työaikaa tekevillä vanhemmilla säännöllisiä lastenhoitajia, ja naiset ovat usein niitä, jotka tarvitsevat monipuolisempaa lastenhoitoapua, esimerkiksi sukulaisia ja ryhmämuotoista lastenhoitoa. Säännöllistä päivätyötä tekevien äitien lapset puolestaan ovat useammin formaalissa päivähoitossa. Isät hoitavat lapsia useammin silloin, kun perheen äiti tai molemmat vanhemmat tekevät epätyypillistä työaikaa (Han 2004). Yhdysvalloissa päivähoitojärjestelmän puute ja perheen heikko sosioekonominen status vaikuttavat siten, että pienituloisilla perheillä on vähemmän rahaa hankkia esimerkiksi maksullista lastenhoitoapua (Strazdins, Korda, Lim, Broom & Souza 2004), minkä lisäksi työvuorot rajoittavat mahdollisuuksia hyödyntää formaalia lastenhoitoa (Henly & Lyons 2000).

Säännöllistä päivätyötä tekevien lapset ovat myös Suomessa epätyypillistä työaikaa tekevien lapsia useammin julkisessa päivähoitossa, kun taas epätyypillistä työaikaa tekevät turvautuvat yli kaksi kertaa perinteistä työaikaa tekeviä useammin esimerkiksi sukulaisten hoitoapuun (Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014). Suomessa vuonna 2013 vuoropäivähoidossa oli 7 prosenttia kaikista

kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista. Vuoropäivähoidoksi katsotaan hoitoajat varhain aamuisin, iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. (Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014.) Toisaalta epätyypilliset työajat voivat myös mahdollistaa lastenhoidon ja arjen pyörittämisen sujuvuuden. Tag teaming tai tag-team parenting on vuorotteluvanhemmuutta, jossa vanhemmat pyrkivät sovittamaan työvuoronsa niin, että ulkopuolista lastenhoitoapua tarvittaisiin mahdollisimman vähän (Hattery 2001; Mills & Täht 2010; Sevón, Malinen, Murtorinne-Lahtinen, Mykkänen & Rönkä 2016; Williams, Blair-Loy, Berdahl 2013). Hyödyistä huolimatta vuorotteluvanhemmuus ei ole täysin ongelmaton, sillä sen on todettu vähentävän puolisoiden omaa ja parisuhde-aikaa sekä koko perheen yhteistä aikaa (Hattery 2001; Lammi-Taskula & Salmi 2014a; Mills & Täht 2010; Presser 2003; Wight ym. 2008).

Epätyypillisillä työajoilla on todettu olevan vaikutusta työntekijöiden fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (esim. Wight, Raley & Bianchi 2008). Epätyypillisen työajan vaikutuksia erityisesti naisten terveyteen on tutkittu melko laajasti. Vuorotyö vaikuttaa naisiin miehiä enemmän, sillä vuorotyötä tekevät naiset nukkuvat sosiaalisista syistä, esimerkiksi äitydestä johtuen vähemmän kuin miehet (Chung, Wolf & Shapiro 2009). Alle 30-vuotiailla naisilla on peräti kaksi kertaa enemmän unettomuutta epätyypillisten ja epäsäännöllisten, vaihtuvien työaikojen takia, ja he kärsivät suuremmasta työstressistä kuin saman ikäiset miehet. Työperäinen stressi ja iltaan painottuvat harrastukset aiheuttavat myös univajetta. (Härmä ym. 2011.) Epätyypillistä työaikaa tekeillä äideillä on eniten vanhemmuuden stressiä, etenkin, mikäli he ovat yksinhuoltajia (Joshi & Bogen 2007) ja viikonloppuisin työskentelevät raportoivat enemmän päivittäisiä stressitekijöitä kuin viikolla työskentelevät (Davis, Goodman, Pirretti & Almeida 2008).

Epätyypilliset työajat eivät vaikuta vain naisten ja miesten terveyteen ja hyvinvointiin, sillä epätyypillistä työaikaa tekevien vanhempien, erityisesti äitien, lapsilla on tutkimusten mukaan eniten käytös- ja mielenterveysongelmia (Dockery, Li & Kendall 2009; Han 2008; Joshi & Bogen 2007; Li ym. 2014; Metsäpelto, Rönkä & Laakso 2015). Vanhempien epätyypilliset työajat heikentävät lasten emotionaalista hyvinvointia sekä lisäävät käytösongelmia ja stressiä (Strazdins, Clements, Korda,

Broom & D'Souza 2006; Strazdins, Korda, Lim, Broom & Souza 2004; vrt. Joshi & Bogen 2007) sekä vaikeuksia matematiikassa ja lukemisessa (Han & Fox 2011; Hsueh & Yoshikawa 2007; vrt. Cho & Coulton 2016). Isien palkkatyöhön liittyvät järjestelyt ovat näin ollen tärkeitä lasten hyvinvoinnille (Champion ym. 2012).

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää epätyypillistä työaikaan tekevien miesten eri roolien yhteensovittamista ja moniroolisuuden haasteita. Olen kiinnostunut siitä, millaisia arjen kokemuksia miehillä on roolien yhteensovittamisesta, miten epätyypilliset työajat vaikuttavat roolien yhteensovittamiseen sekä millaisia merkityksiä miehet roolien yhteensovittamiselle antavat. Tutkimusotteeni on kvalitatiivinen, joten tutkimus on luonteeltaan ymmärtävä. Keskityn haastateltavien tapaan kuvata arkeaan ja miten he puheessaan kiinnittyvät työntekijän, puolison ja isän identiteettikategorioihin. Moniroolisuuden ja epätyypillisen työajan välistä suhdetta lähestytään seuraavien kolmen tutkimuskysymyksen kautta:

1. Millaisiin (työntekijän, puolison ja isän) identiteettikategorioihin epätyypillistä työaikaan tekevät isät kiinnittyvät puhuessaan työn ja perheen yhteensovittamisesta?
2. Onko isien välillä löydettävissä eroja eri identiteettikategorioihin kiinnittymisissä?
3. Miten epätyypillistä työaikaan tekevät miehet kuvaavat eri identiteettikategoriat suhteessa toisiinsa kuormittavina, vahvistavina tai toisiaan tasapainottavina?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Aineisto ja aineistonkeruumenetelmä

Aineisto on kerätty osana Suomen Akatemian rahoittamaa Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa (Perheet 24/7) -hanketta vuonna 2013. Hanke toteutettiin vuosina 2011–2014 ja sen tavoitteena oli erilaisten aineistonkeruutapojen, muun muassa internet-kyselyn ja haastattelun, avulla selvittää vanhempien vuorotyön vaikutuksia perhe-elämään ja lasten hyvinvointiin. Vertailumaina hankkeessa olivat Iso-Britannia ja Hollanti, joiden päivähoidojärjestelmä ja työaikakäytännöt ovat erilaiset kuin Suomessa. Tutkittavat on tavoitettu ammattiliittojen, päiväkotien ja organisaatioiden kautta. Haastatteluihin vanhemmat tavoitettiin hankkeen web-kyselyyn vastanneiden joukosta, ja erityisesti miesten rekrytoimiseksi on käytetty lumipallo-otantaa. Lumipallo-otanta perustuu siihen, että tutkijalla on tiedossaan yksi tai useampi avainhenkilö, joka johdattaa tutkijan aina seuraavan haastateltavan luokse (Tuomi & Sarajärvi 2011). Haastattelupaikkana on toiminut joko haastateltavan koti, työpaikka tai yliopiston tilat, tutkittavasta riippuen.

Haastattelut on toteutettu puolistrukturoidun teemahaastattelun menetelmällä. Haastattelukysymykset olivat siis jokaiselle haastateltavalle samat, mutta haastattelurunkoa ei noudatettu täysin orjallisesti. Kysymysten järjestys ja muoto vaihtelivat teemahaastattelulle ominaiseen tapaan ja haastateltavat saivat vastata vapaasti valmiiksi annettujen vastausvaihtoehtojen sijaan. Tutkija on teemahaastattelussa kiinnostunut siitä, millaisia merkityksiä haastateltava antaa asioille vuorovaikutuksessa. (Eskola & Suoranta 2008; Hirsjärvi & Hurme 2001; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014.) Haastattelurungon kysymykset oli jäsenneilty teemoittain, mikä helpotti myös analyysivaiheessa aineiston jäsentämistä. Haastattelurunko (liite 1) koostui seitsemästä teemasta, jotka olivat työ ja työajat, lastenhoitojärjestelyt, arki ja yhdessäolo lasten kanssa, vanhemmuus ja vanhemman

hyvinvointi, mahdollinen parisuhde, lapsen hyvinvointi ja yhteistyö vuoropäivähoidon kanssa. Tämän tutkimuksen kannalta teemat yhteistyö vuoropäivähoidon kanssa, lapsen hyvinvointi ja lastenhoitojärjestelyt eivät kuitenkaan olleet relevantteja, joten ne jätettiin joko kokonaan tai osittain vähemmälle huomiolle jo alustavan aineistoon tutustumisen jälkeen.

Tämän tutkimuksen kohdejoukkona ovat parisuhteessa elävät, puolison kanssa yhdessä asuvat ja epätyypillistä työaikaa tekevät isät, joilla on vähintään yksi alle 13-vuotias lapsi. Puolison työaikamuodolla ei ole tämän tutkimuksen kannalta merkitystä. Tutkimukseni aineistoksi valikoitui lopulta 13:sta haastattelusta isästä 11. Kahden isän haastattelut karsiutuivat pois, sillä toisessa isä teki perinteistä työaikaa ja toisessa isä oli enimmäkseen etä-, viikonloppu- ja lomaisä. Aineistossa miesten keski-ikä oli 32,5 vuotta. Osa aineistoni haastatteluista on ammatikseen tutkijan työtä tekevien, osa opiskelijoiden tekemiä, mikä näkyy haastatteluiden kulussa niin, että tutkijat ovat saattaneet haastatteluissaan hieman poiketa haastattelurungosta hetkeksi, mikäli haastateltava on tuonut esiin jotakin mielenkiintoista kysymysten ulkopuolelta. Opiskelijoiden tekemissä haastatteluissa haastattelurungossa on pysytty melko tiiviisti, eikä lisäkysymyksiä haastateltavan vastauksista ole juuri esitetty. Tämän vuoksi haastattelut ovat keskenään hyvinkin eri pituisia ja haastateltavien tuottaman vapaan puheen ja vastausten pituus vaihtelee jokseenkin paljon. Opiskelijat ovat kuitenkin saaneet haastattelukoulutuksen, joka on sisältänyt opetusta haastattelutilanteeseen, vuorovaikutukseen, tutkimusetiikkaan ja lähestymistapaan liittyen. Lisäksi he ovat litteroineet tekemänsä haastattelut ohjeiden mukaisesti.

Haastateltavien taustatiedot on kuvattu taulukkoon 2, josta käy ilmi haastateltavan ikä, lasten lukumäärä, haastateltavan työaikamuoto sekä haastateltavan puolison työaikamuoto. Haastateltavien nimet on muutettu pseudonyymeiksi.

TAULUKKO 2. Tutkimuksen aineisto

Haastateltavan nimi ja ikä	Lasten lukumäärä	Työaikamuoto	Puolison työaikamuoto
Tommi, 29	Kaksi alle kouluikäistä lasta	Yövuoro	Epättyypillinen
Santeri, 31	Kaksi lasta	Säännöllinen päivätyö, mutta paljon matkustamista (yön yli reissuja yms.)	Epättyypillinen
Ilkka, 36	Kaksi kouluikäistä lasta	24/7/365 eli jatkuva päivystysvalmius, minkä lisäksi komennuksia (voi tehdä myös esim. 18 h vuoroja)	Säännöllinen päivätyö
Sami, 35	Yksi alle kouluikäinen ja yksi kouluikäinen lapsi	Säännöllinen päivätyö, mutta toisinaan viikonlopputöitä ja iltatöitä kotona	Säännöllinen, mutta ei kokopäivätyö
Matias, 38	Yksi alle kouluikäinen ja yksi kouluikäinen lapsi	Säännöllinen päivätyö, jonka lisäksi aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin perheyrietyksen töitä	Säännöllinen osa-aikatyö, jossa myös ilta ja viikonlopputyötä
Väinö, 31	Yksi alle kouluikäinen ja toinen lapsi tulossa	Kolmivuorotyö (aamu, ilta, yö)	Säännöllinen päivätyö
Akseli, 25	Yksi alle kouluikäinen lapsi	Kolmivuorotyö (aamu, ilta, yö)	Säännöllinen päivätyö, lisäksi joitain iltatöitä
Pekko, 30	Kaksi alle kouluikäistä lasta	Epättyypillinen, 40–80 h/viikko (sisältää 3–4 kertaa kuukaudessa päivystyksiä), lisäksi ylimääräisiä päivystysvuoroja	Epättyypillinen
Markku, 45	Yksi alle kouluikäinen lapsi	Säännöllinen päivätyö, mutta työpäivän pituus useimmiten 10–12 h	Epättyypillinen
Joonas, 27	Yksi alle kouluikäinen lapsi	Kaksivuorotyö (aamu ja ilta) + työpäivän päätteeksi paperitöitä myös kotona	Työtön (hoitaa lasta kotona)
Tero, 31	Kaksi alle kouluikäistä lasta	Säännöllinen päivätyö, mutta jonkin verran matkatöitä sekä Suomessa että ulkomailla	Säännöllinen päivätyö (tekee töitä kotona)

Miesten iät vaihtelivat ikävuosien 27–45 välillä, mutta pääsääntöisesti he olivat hieman yli 30-vuotiaita. Heistä kaksi oli myyntialalla, kolme hoitoalalla, kolmella oli oma yritys tai he työskentelivät perheyrietyksessä, kaksi oli töissä puolustusvoimissa ja yksi metallialalla. Lisäksi kaksi toimi ammatissaan johtotehtävissä. Miehistä viidellä lapset olivat yli kaksivuotiaita, mutta alle kouluikäisiä, kolmella yksi tai useampi lapsi oli jo kouluikässä. Kahdella oli joko alle vuoden ikäinen lapsi, tai puoliso oli raskaana juuri haastatteluhetkellä. Yhden isän lasten iät eivät käyneet ilmi haastattelusta. Kuusi miehistä teki vuorotyötä, viidellä oli säännöllinen päivätyö, joka sisälsi viikoittain joko työmatkoja, pitkiä työvuoroja ja/tai viikonloppu- ja iltatöitä. Tästä syystä myös heidät luokiteltiin epätyypillistä työaikaan tekeviksi. Neljän miehen puolisoilla oli epätyypillinen työaika, kuuden säännöllinen päivätyö tai muuten perinteinen työaika. Yhden puoliso oli työtön ja hoitovapaalla.

4.2 Kategoria-analyysi

Analyysimenetelmäksi valikoitui rooliteorian ja moniroolisuuden käsitteiden kautta kategoria-analyysi. Kategoria-analyysin juuret ovat Harold Garfinkelin luomassa etnometodologiassa, jossa tutkimuksen kohteena on ihmisten keskinäinen toiminta arjessa. Näiden toimintojen ja käytänteiden ylläpitoa eri tilanteissa kutsutaan sosiaalisesti järjestykseksi. Yksi etnometodologian suuntauksista on jäsenyysskategorisointi (Harvey Sacks), jossa tutkimuksen kohteena on ihmisten tavat kuvata toisiaan, itseään ja erilaisia asioita arjessaan samalla tuottaen kategorioita. Kategoria-analyysia voi hyödyntää monipuolisesti erilaisiin aineistoihin, kuten kuviin, teksteihin ja puheisiin. (Juhila, Jokinen & Suoninen 2012.) Ihmisten sananvalinnat ja kuulijoiden tulkinnat ovat kategoria-analyysin kohteita. Kategoria-analyysin mukaan kategorisoimme, nimeämme tai jaottelemme ihmisiä ja asioita, jolloin samalla liitämme näihin kategorioihin tietynlaisia ominaisuuksia, velvollisuuksia ja oikeuksia (Juhila 2004; Juhila, Jokinen & Suoninen 2012; Schegloff 2007).

Suonisen (2012) mukaan kategorisoidessamme ihmisiä, rakennamme heille identiteettejä eli tulkintoja siitä, millaisia he ovat. Identiteetti ja kategoria ovat näin ollen niin lähellä toisiaan, että voidaan käyttää käsitettä identiteettikategoria. Don Zimmerman (1998) jakaa identiteetin käsitteen kolmeen identiteettiin: mukana kulkevaan, tilanteiseen ja vuorovaikutukselliseen. *Mukana kulkevaan identiteettiin* liitetään esimerkiksi sukupuoli ja ikä, sekä tavalla tai toisella tilanteesta toiseen siirrettävissä oleva piirre tai ominaisuus, kuten puheliaisuus. Tärkeintä mukana kulkevassa identiteetissä eivät kuitenkaan ole itse piirteet tai ominaisuudet, vaan niille vuorovaikutuksessa annettava painoarvo. *Tilanteinen identiteetti* voidaan arkikielessä ymmärtää myös rooliksi. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa työntekijä ei ole työpaikalla isän eikä puolison vaan työntekijän roolissa. Vastaavasti lastensa kanssa ollessaan isä on vanhempi ja puolisonsa kanssa hän ottaa puolison roolin. Yksilöllä voi olla useampi tilanteinen identiteetti, jolloin olennaista on, että vuorovaikutuksen osapuolet ovat orientoituneita omiin rooleihinsa ja kykenevät näin ennakoimaan keskinäistä kanssakäymistään. Tilanteiset identiteetit rakentuvat pitkälti vuorovaikutusidentiteettien kautta. *Vuorovaikutusidentiteettejä* ei yleensä määritellä sanallisesti, vaan ne tuotetaan vuorovaikutuksessa erilaisten kielellisten vihjeiden kautta, joista vuorovaikutuksen osapuolet tulkitsevat ja päättelevät sen hetkisten vuorovaikutusidentiteettien olemassa olon. Identiteettikategorioiden kulttuurista voimaa voi kuitenkin vastustaa tasapainoilemalla rinnakkaisten kategorioiden välillä. David Silverman (1987, Suonisen 2014 mukaan) kutsuu tätä tasapainoilua *kiikkulautaidentiteetiksi* (*seesaw identity*). Kiikkulautaidentiteetille ominaista on, että kategorioita vastustava henkilö pyrkii valitsemaan identiteettikategorioista keskenään jännitteiset hyveet, joita hän sitten perustelee ja pyrkii selittämään niiden keskinäisiä poikkeavuuksia sen sijaan, että valitsisi vain yhden hyveistä (Suoninen 2012).

Kategorioihin pohjautuvan tiedon perusteella ”tiedämme” millaisia jotkin ihmiset ovat ja miten he toimivat (Juhila 2004; Schegloff 2007). Kategorioiden tuottamista voidaan tarkastella esimerkiksi stereotypisoivana ja poikkeavuuden kategorisaationa (Juhila 2012b). Stereotypisoivaa kategorisaatiota on esimerkiksi perinteisen isän kategoriaan liitetyt oikeudet, velvollisuudet ja ominaisuudet. Isän

velvollisuutena nähdään tällöin perheen elättäjäys, toisaalta työssäkäynti voi olla myös miehen ja isän oikeus. Isän kategoriaan lukeutuva mies voi kategorisoida tällaisena perinteisenä isänä, kuitenkin sitä välttämättä olematta. Kulttuurinen tieto isän kategoriasta voi olla vahvasti perinteisen isyyden toteuttamisen olettamista ja tämän kategorian määreisiin sitomista, jolloin myös uutta, sitoutuvaa isyyttä toteuttavat saatetaan tahtomattaan niputtaa perinteisen isän kategorian edustajiksi. Stereotypisoivan kategorisaation kautta määrittelemme ja arvioimme kategorian jäsenten toimintaa näiden stereotyyppisten ominaisuuksien ja oletusten kautta, ja usein teemme sen tietoisesti (Juhila 2012b).

Poikkeavuuden kategorisaatiota on ihmisten poikkeavuus stereotypisesta kategoriasta. Poikkeavuutta on yksilön toiminta ja ominaisuudet, jotka jollain lailla eroavat stereotypiseen kategoriaan liitetystä määreistä (Juhila 2012b). Perinteisen isän kategorian omaksuneet voivat nähdä hoivaisän kategorian jäsenet poikkeavina. Kategorian jäsenen toimintaa verrataan tällöin ryhmältä yleisesti odotettaviin ominaisuuksiin, jolloin tuotetaan poikkeavuutta. Poikkeavan kategorian jäsenyyden voi myös itse omaksua tuomalla esiin omaa erilaisuutta suhteessa muihin saman kategorian jäseniin (Juhila 2012b).

Koska kategoriat ovat vahvasti kulttuurisidonnaisia, ne tuottavat moraalista järjestystä eli tietoa siitä, miten eri kategorioihin kuuluvien tulee vaihtuvissa tilanteissa käyttäytyä ja toimia (Juhila, Jokinen & Suoninen 2012). Moraalisen järjestyksen rikkominen aiheuttaa selontekovelvollisuuden, jolloin moraalista järjestystä rikkonut on velvollinen selittämään joko puolustavalla, oikeuttavalla tai syyttävällä selonteolla, miksi järjestys murtui (Juhila 2012a). *Puolustavalla selonteolla* tuomittavasti käyttäytynyt tekijä vetoaa itsensä ulkopuolella olevaan syyhyn ottamatta itse vastuuta tapahtuneesta. Tekijä voi esimerkiksi jättää ystävänsä häät väliin, mutta puolustautua sillä, että asuu ulkomailla eikä päässyt juhliin tästä syystä. Puolustavaa selontekoa käyttävä tekijä on kuitenkin pahoillaan tapahtuneesta. *Oikeuttava selonteko* tarkoittaa sitä, että moraalista järjestystä rikkoneen henkilön toiminta perustellaan moraalisesti oikeaksi. Tekijä voi jättäytyä ystävänsä häistä pois, sillä eihän ystäväkään osallistunut hänen häihinsä. Tekijä ei siis tällöin ole pahoillaan, kuten puolustavassa selonteossa. *Syyttävään selonteon* perusajatuksena on,

että oudosti käyttäytynyt tekijä on sekä syyllinen että pahoillaan käytöksestään. Tekijä voi ajatella, että hänen olisi pitänyt mennä ystävänsä häihin, ja nyt hän katuu, ettei mennyt, vaikka olisi päässyt. (Juhila 2012a.)

Aineiston analyysin aloitin lukemalla kaikki 13 haastattelua kertaalleen läpi, jotta sain kokonaiskuvan aineistosta. Tämän jälkeen aineistosta karsiutui vielä kaksi haastattelua pois, sillä ne eivät täyttäneet kohdejoukkoni kriteerejä kaikilta osin. Jäljelle jääneitä 11:tä haastattelua luin uudelleen ja kiinnittäen enemmän huomiota yksityiskohtiin tekemällä kommentti-työkalulla muistiinpanoja minua kiinnostavista kohdista (taulukko 3). Kiinnostuksen kohteena oli se, miten miehet kuvasivat omaa rooliaan kotona suhteessa lapsiinsa ja puolisoonsa, sekä miten työntekijän rooli suhteutuu näihin perheen rooleihin. Miesten tunteet ja kokemukset arjesta sekä epätyypillisestä työajasta olivat ensimmäisen analyysivaiheen keskiössä. Tarkastelin myös sitä, miten puoliset jakavat koti- ja ansiotöitä sekä lastenhoitoa arjessaan. Erityisesti etsin mahdollisia eroja siinä, onko töiden jako tasapuolista vai onko aineistosta havaittavissa selkeitä painotuksia puolisoitten välisissä vastuunjaossa. Toiseksi huomasin, että miesten kerronnassa oli eroja siinä, miten he perustelivat vastuiden jakautumista. Näin sain myös jalostettua ja tarkennettua tutkimuskysymyksiäni omaa mielenkiintoani vastaaviksi.

TAULUKKO 3. Esimerkki alustavasta analyysistä

Aineistoiesimerkki	Tutkijan kommentit	Selontekovelvollisuus
<u>Tottakai äiti ku o päivät kotona nii enemmän kerkii lapsen kanssa olemaan ja sitten nii pieni lapsi vielä ei se vielä kerkee suruja vuodattaan, mutt tota ni no sitte mun arkeen kuuluu yleensä talon lämmittäminen, meillä on puulämmitys. ja tota ni sitte... siivoushommia vähä koitetaan jakaa, sitte [avopuolison nimi] hoitaa pyykkipuolen täysin ja etupäässä siivoushommatki kyllä. Kyllä niitä jonki verran koitetaan jakaa.</u>	Puolustelee omaa vähäistä aikaansa lapsen kanssa sillä, että on ansiotöissä puolisoaan useammin	Puolustava selonteko
<u>Miten aina kerkiää, riippuu vähä viikon kiireisyydestä. Mulla on aina työpäivän päätteeks sitte vielä laskutushommat ja kaikki tämmöset.</u>	Perinteinen kotityöjako: mies hoitaa talon lämmityksen ja puoliso pyykit sekä enimmäkseen myös siivouksen	
<u>Nii yritetty sitte jakaa se kotona oloaika silleen, että sillon tehään sitte tasapuolisesti.</u>	Tuo esille useamman kerran, että yrittävät jakaa kotitöitä tasaisemmin	Puolustava selonteko
<u>Sillon ku mää on töissä nii [avopuolison nimi] on kotona töissä niin sanotusti.</u>	Puolustelee omaa kiireisyyttään ja kotitöiden epätasaista jakautumista omalla työmäärällään	Puolustava selonteko
	Avopuolison vastuulla kotityöt, kun mies on ansiotyössä	Oikeuttava selonteko

Analyysimenetelmän toisessa vaiheessa tein erilliset taulukot isän, puolison ja työntekijän identiteetikategorioille. Taulukoiden sarakkeet olivat kaikissa kolmessa taulukossa samat: *vastuut/velvollisuudet, oikeutus/puolustelu, ominaisuudet/mikä tärkeää* sekä *muuta mielenkiintoista*. Muuta mielenkiintoista -sarakkeeseen laitoin huomioita, jotka koin analyysin kannalta mielekkäiksi tai kiinnostaviksi, mutta jotka eivät sisällöltään sopineet kategoria-analyysin mukaiseen analysointiin. Tähän

sarakkeeseen tuli esimerkiksi haastateltavan kommentteja epätyypillisestä työajasta yleensä (mitä hyviä tai huonoja puolia) sekä mitä toivomuksia haastateltavalla olisi arjen ajankäytön suhteen (minkä toivoisi olevan toisin). Haastatteluja luin ensin isyyden näkökulmasta täyttäen taulukon sarakkeita sitä mukaa, kun tekstissä ilmeni tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia selontekoja. Luin haastattelut samalla tavalla erikseen vielä puolison ja työntekijän näkökulmista. Osan haastatteluista tein niin, että täytin näitä kolmea taulukkoa (työntekijän, isän ja puolison identiteettikategorian) yhtä aikaa rinnakkain lukiessani. Kyseiset vaiheet toistin jokaisen haastattelun analyysiprosessin aikana. Taulukko 4 on esimerkki yhden isän työntekijän identiteettikategoriaan liitetystä ominaisuuksista.

TAULUKKO 4. Esimerkki työntekijän identiteettikategoriaan liitetystä ominaisuuksista

Haastattelutava	Vastuut/velvollisuudet	Oikeutus/puolustus	Ominaisuudet/mikä tärkeää?	Muuta mielenkiintoista
Matias, 38	- Pystyy vapaasti vaikuttamaan työaikoihin, eikä pakoteta ylitöihin - Saa lomaa melkein aina silloin, kun pyytää	- Ei pysty jäämään kotiin hoitamaan sairasta lasta, sillä se pidentäisi sitten jotain toista työpäivää (vastuu omien työtehtävien hoitamisesta, ei delegointimahdollisuutta) - Töitä pitäisi jatkaa kotona useammin, mutta on mieluummin lasten kanssa	- Kokee, että työ on kutsumus ja se auttaa jaksamaan työssä paremmin	- Toivoisi, että vapaa-aikaa olisi enemmän - Kotona tulee usein sanomista, että pitäisi tulla töistä aikaisemmin - Ahdistunut, kun viikot menevät liian nopeasti

Kategoria-analyysin pohjalta löysin miesten kertomien kokemusten perusteella kolme toisistaan eroavaa miestyyppeä, jotka erosivat sen suhteen, millaisina työntekijän, isän ja puolison kategoriat kuvattiin suhteessa toisiinsa. Haastatellut sijoittuivat miestyyppeihin melko tasaisesti (taulukko 5). Nimesin nämä kolme miestyyppeä *elättäjämieheksi*, *tasa-arvomieheksi* sekä *kiikkulautamieheksi*. Tyypit erosivat

toisistaan sen mukaan, millaisina työntekijän, isän ja puolison identiteetikategoriat kerrottiin ja miten ne suhteutuivat toinen toisiinsa. Lisäksi tarkastelin *epätyypillisen työajan merkitystä* kotityönjaon ja lastenhoitovastuun muodostumiseen heidän arjessaan haastatteluhetkellä. Eri identiteetikategorioiden välisten suhteiden tarkastelussa hyödynsin lisäksi työpsykologian ajatusta roolien vuorovaikutuksen laadusta eli tarkastelin, miten eri identiteetikategoriat kuvattiin toisiaan kuormittavina, vahvistavina, tasapainossa olevina. Tarkastelin myös vuorovaikutuksen suuntaa eli yhteyttä työstä perheeseen ja perheestä työhön (Rantanen & Kinnunen 2008). Toisin sanoen etsin aineistosta kohtia, joissa kukin tutkittava kertoo, miten työajat ja työntekijän identiteetikategoria vaikuttavat heidän suhteeseensa lasten ja puolison kanssa, millaisia mahdollisia ristiriitoja työntekijän rooli aiheuttaa perheen eri roolien kanssa sekä mikä roolien vuorovaikutuksen suunta on (töistä kotiin – kotoa töihin).

4.3 Eettiset ratkaisut

Haastattelut olivat valmiiksi litteroituja, kun sain ne käyttöni. Näin ollen kaikki haastateltavien tiedot on häivytetty jo varhaisessa vaiheessa, mikä on taannut haastateltavien anonymiteettisuojaan myös tässä tutkimuksessa. Nimien sijaan haastateltavat ovat saaneet koodinumeron litteroinnin yhteydessä, minkä lisäksi tässä tutkimuksessa on käytetty koodinumeroiden sijasta salanimiä eli pseudonyymejä (ks. esim. Mäkinen 2006). Anonymiteetti voi Mäkisen (2006) mukaan lisätä tutkittavien rohkeutta rehellisyyteen esimerkiksi haastattelussa. Haastateltavien ja heidän puolisoitensa ammattiin, lasten sukupuoleen, ikään ja mahdollisiin asuin- tai muihin paikkakuntiin liittyvät tiedot eli epäsuorat tunnisteet on tässä tutkielmassa pyritty häivyttämään, mikäli ne eivät tutkimuksen kannalta olleet merkittäviä. Anonymisointi voi kuitenkin liian pitkälle vietyinä vähentää tutkimuksen arvoa, joten epäsuorat tunnisteet ovat toisinaan harkinnanvaraisia. Tärkeää kuitenkin on, ettei tutkittavia voida suoraan päätellä ja tunnistaa. (Kuula 2006.) Aineistossani on esimerkiksi yksi isä, joka on harvinaisen ammattinsa vuoksi

esittänyt pyynnön, ettei hänen ammatistaan tai työnkuvastaan kertomaansa litteroitaisi alun perinkään tunnistamisvaaran vuoksi. Litteraattiin on tällöin kirjattu ”((lyhyt kuvaus työtehtävistä, jotka jätetty haastateltavan toiveesta litteroimatta))”.

Kirjalliset informointi ja suostumus tutkittavalta tarvitaan silloin, kun kerättävä aineisto tallennetaan sellaisenaan, esimerkiksi haastattelun muodossa (Kuula 2006). Tässä tutkimuksessa haastateltavia on informoitu tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta, minkä lisäksi heiltä on pyydetty kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta (liite 2). Informoinnin yhteydessä tutkittavat ovat saaneet tietoa tutkimusaineiston asianmukaisesta säilyttämisestä sekä tutkimustiedon käytöstä ja luottamuksellisuudesta. Tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on ihmistieteissä tärkeää (Kuula 2006; Mäkinen 2006), joten haastateltavat ovat myös tässä tutkimuksessa olleet tietoisia siitä, että voivat jättäytyä pois tutkimuksen missä vaiheessa tahansa. Informointilomakkeessa ei kuitenkaan ole mainintaa aineiston hyödyntämisestä opinnäytetöissä, joten en pysty takaamaan, ovatko haastateltavat olleet tietoisia tästä mahdollisuudesta.

5 TYÖNTEKIJÄN, PUOLISON JA ISÄN IDENTITEETIKATEGORIAMÄÄRITTELYT EPÄTYYPILLISTÄ TYÖAIKAA TEKEVILLÄ MIEHILLÄ

5.1 Miestyypit ja identiteetikategoriat

Aineistosta oli löydettävissä kolme erilaista miestyyppeä, *elättäjämies*, *tasa-arvomies* ja *kiikkulautamies*. Aineiston luokitteluperusteena olivat eri identiteetikategorioiden (työntekijä, puoliso, isä) ominaisuudet ja toimimisen tavat, joiden kuvaamisessa oli miesten kesken selkeitä eroja. Myös epätyypillisen työajan merkityksen ja roolien vuorovaikutuksen osalta löysin yhtäläisyyksiä miestyyppeiden sisällä ja eroavaisuuksia niiden välillä. Tarkemmin miestyyppeihin jakautuminen ja identiteetikategorioiden ominaisuudet, oikeudet ja velvollisuudet, epätyypillisen työajan merkitys sekä identiteetikategorioiden vuorovaikutuksen laatu ja suunta on avattu taulukossa 5.

TAULUKKO 5. Miestyyppit ja identiteettikategorioiden ominaisuudet

Miestyyppi	Identiteettikategorian ominaisuudet, oikeudet ja velvollisuudet			Epätavallisen työajan merkitys identiteettikategorisointiin	Roolien kuormittavuus, vahvistavuus, tasapaino
	Työntekijä	Puoliso	Isä		
Elättäjämies	Työnteko ja perheen elättäminen on isän velvollisuus, osa kokee työnsä kutsumuksena.	Mies turvaa taloudellisen toimeentulon, jolloin puolison velvollisuutena on hoitaa kotitöitä, arjen aikatauluja ja lapsia.	Isä tekee vapaavalintaisia toimia ja rutiineja lasten kanssa sen mukaan, miten työt sallivat, isyys koetaan oikeutena ja vapaavalintaisena	Miehen työaikoja takia arjen aikataulutusta puolison vastuulla, osalla työn luonteen takia epätavalliset työajat ovat väistämättömiä. Työajat kuormittavat enemmän puolisoa.	Työntekijän rooli voi kuormittaa parisuhdetta ja isän roolia, mutta isän roolin vahvistavuus suhteessa työrooliin on suuri
4 isää <i>Joonas, Matias, Pekko, Tomi</i>	Työhön kuuluvat epätavalliset työajat.	Puolison mahdollista palkkatyötä pidetään "sivutyönä" verrattuna kotitöihin ja lasten hoitoon. Miehet eivät aktiivisesti hoida parisuhdettaan, mitä puolustelevat kahdenkeskisen ajan vähyydellä ja töiden määrällä.			
Tasavormies	Työ tärkeä osa arkea, mutta muut identiteettikategoriat ovat yhtä tärkeitä. Vuorotyössä etuja ja haittoja - työnteke epätavallisinä työaikoina on sekä oikeus että velvollisuus.	Kotityöt jaetaan mahdollisimman tasan, molemmat puoliset tekevät kotona ollessaan kotitöitä. Puolison palkkatyötä pidetään samanarvoisena. Pyrkivät aktiivisesti löytämään yhteistä aikaa puolison kanssa ja antavat puolisolleen myös oman ajan ja työstä palautumisen mahdollisuuksia.	Lastenhoito ei yksin äidin vastuulla, vaan kasvatusvastuu on selkeästi puolisojen yhteinen tehtävä, miehet sitoutuneita isyyteensä	Vuorotyö antaa mahdollisuuksia osallistua kotitöihin ja lasten hoitoon tasapuolisesti puolison kanssa. Epätavalliset työajat kuormittavat useimmiten jompaakumpaa puolisoista: miestä yhteisen ajan puutteen ja puolisoa kotitöiden suuremman määrän osalta.	Työntekijän rooli kuormittaa eniten isän roolia, työntekijän ja puolison roolien välillä tasapaino
3 isää <i>Ilkka, Santeri, Väinö</i>					

<p>Kiikku-lautamies</p> <p>4 isää</p> <p>Akseli, Markku, Sami, Tero</p>	<p>Työnteko on sekä oikeus että velvollisuus, sillä omasta työstä pidetään, ja siitä irrottautuminen koetaan hankalaksi, mikä haittaa isän ja puolison rooleja</p>	<p>Mies hoitaa enemmän pihaan, autoon ja taloon liittyviä kotitöitä, puolison vastuulla enemmän pyykit, siivous ja ruoanlaitto. Kotitöiden jako määrällisesti kuitenkin melko tasarvoista. Miehet tuovat esiin, kuinka heidän työaikansa vaikuttavat puolison jaksamiseen kotona. Omasta ajasta joustetaan, jotta saadaan puolison kanssa kahdenkeskistä aikaa.</p>	<p>Isän vastuu lasten hoidosta ja kasvatuksesta on kapeampi kuin puolisollla, toisaalta isät haluaisivat osallistua enemmän. Töiden vuoksi puoliso kuitenkin kotona enemmän läsnä, mikä aiheuttaa toisinaan hankaluuksia isien saada omia kasvatustapojensa läpi. Usein isät joustavat omasta ajastaan viettääkseen aikaa lasten kanssa, mikä aiheuttaa ristiriitaisia tunteita, sillä isät kaipaisivat enemmän myös aikaa omaa.</p>	<p>Työajat vaikuttavat negatiivisesti perheeseen, yhteinen aika vähissä sekä puolison että lasten kanssa. Työajat kuormittavat yhtä lailla molempia puolisoita.</p>	<p>Miehet kokevat työntöön kaventavan heidän perheen roolejaan, sillä lapsille ja puolisolle ei riitä tarpeeksi aikaa. Toisaalta itse työ tuottaa miehille myös iloa. Roolien välillä ristiriitaisuutta, vaikka niiden välillä pyritään tasapainottelemaan.</p>
---	--	---	--	---	---

5.2 Elättäjämiehet

Luokittelin neljä isää elättäjämiehiksi, joita yhdisti työntekijän identiteettikategorian ensisijaisuus suhteessa puolison ja isän identiteettikategorioihin. Miehet pitivät työntekoa ja epätyypillisiä työaikoja sekä oikeutenaan että velvollisuutenaan, minkä lisäksi he oikeuttivat vähäistä osallistumistansa kotitöihin velvollisuudellaan elättää perheensä.

5.2.1 Työntekijän identiteettikategoria

Työntekoa ja epätyypillisiä työaikoja pidettiin *velvollisuuden lisäksi oikeutena*. Vaikka työaikojen tiedettiin vievän aikaa perheeltä ja kuormittavan erityisesti puolisoa, ei omasta oikeudesta epätyypillisiin työaikoihin haluttu luopua.

En ny oo mikkään semmonen aamuvuoroon menijä. Enkä tiesti ainakaan niinku että pelekkää arkee ni. Sois ihan kauheeta. -- Öö, no, kai se on ku on nii kauan kuunnellu nuita ihmisiä ja se on kuitenkin aika lailla sitä sammaa arjen pyöritystä siellä [töissä] ni, yövuorossa ei tarvi kuunnella ku pari tuntia illasta sitä. (Tomi)

Hyvän työntekijän kategoriaan liitettiin *työn ensisijaisuus* perheeseen verrattuna. Osa elättäjämiehistä piti omaa työtä ja ammattia jopa *kutsumuksenaan*, mikä auttoi jaksamaan arjessa paremmin.

Mun mielestä se työ mitä mä teen on kutsumus siitä siitä sit tulee -- Se auttaa jaksamaan aika paljon. Mä koen et se on mun paikka. (Matias)

Mulla on sellainen ominaisuus, että pärjään vähillä yönillä, ei se itsestä tunnu pahalta, mutta joskus on ikävä, kun on kotoa pois. Kyllä sen sitten huomaa kun on liikaa. Vapaaehtoisista voi sitten aina karsia. Ettei niitä ole pakko tehdä jos ei halua. (Pekko)

Työhön suhtautuminen oli perinteisen maskuliinista ja kunnianhimoista. Työntekijän identiteettikategoriaan liitettiin *oletus* siitä, että hyvä työntekijä ei ole pois töistä perheeseen liittyvistä syistä, esimerkiksi lapsen sairastelun takia.

Perhesyistä kotiin jääminen koettiin jopa *häpeällisenä*, sillä silloin muut työntekijät joutuivat paikkailemaan yhden työntekijän poissaoloa.

Se on toki aina kynnyksellä jäädä pois töistä, oli se sitten lapsen sairaus tai perheen muu ongelma, mitä tahansa. -- Se on aika kiusallista itelle. (Pekko)

Elättäjämiehet kokivat, että perheen taloudellinen toimeentulo on joko kokonaan tai suurimmaksi osaksi heidän *vastuunsa*. Usein palkkatöiden tekemisellä *puolusteltiin*kin vähäistä osallistumista kotitöihin.

Talous. Talous on musta ihan täysin. Mää vastaan siitä. (Matias)

No se on menny, viimeset vuodet siten että mun päävastuulla on ollu koko perheen elättäminen. Ja sitten, väistämättä siinä on käyny myöskin niin että vaimo on hoitanu enemmän kotiaskareiden suorittamisen, mä teen niitä aika, no, ihan liian vähä. (Pekko)

5.2.2 Puolison identiteettikategoria

Puolison palkkatyön toissijaisuus miehen palkkatöihin sekä kotitöihin verrattuna tuli esiin aineistosta. Puolison työstä myös tiedettiin yllättävän vähän.

Tuota minen oikeen ees tiiä siitä [puolison työajoista]. Se on aika epäsäännöllistä - (Tomi)

Elättäjämiesten näkemykseen omasta puolison roolistaan ei sisältynyt velvollisuutta kotitöiden tekemiseen. Aineistossa oli yksi mies, joka ei tehnyt kotitöitä ollenkaan, sillä *kotitöistä ei ollut lapsuudenkodissakaan tullut hänelle rutiinia*. Hän tosin mielellään tekisi enemmän, mutta puolustautui vetoamalla lapsuudenkodin epätasapuoliseen kotityöjakoon, jolloin nainen on ollut se, joka tekee kaiken.

Tomi: On ne ollu aina emmä oo niinku. Minua ei oo lapsenakkaan opetettu siihen että miun pitäis jottain tehdä, että emmää niinku oosaa sitä tehdä silleen, että joskus yritän jottain yllätyksiä tehdä että pistän pöydät koriaks. Mut se on niinku hirveen hankalaa ku ei oo ikinä joutunu.

Tomi: Joo en tiiä meiän varmaan niinku lapsuuenkoti oli semmonen että siellä naiset teki kaiken.

Haastattelija: Minkälaisesta perheestä sä oot kotosin?

Tomi: No ukko oli [ammatti], äiti tuota [ammatti], että sillä nyt tiesti hoitu luonnollisesti siitä ku kävi eka päivät siivoomassa töissä ni pääs sitten kottiin siivoomaan.

H: Niin nii. Onks sulla sisaruksia sitte?

Tomi: On mulla isosisko. Se on [x] vuotta vanhempi et se nyt sitte autto äitiä siinä sitte ja mä sain mennä siinä niinku meiän ukon jälessä autoja laittamassa ja on jotenki hirveen hankala, mielelläänhän sitä niinku tekis enemmän tässä kotona siivois ja, mutta ku ei niinku vaan pää ei jotenki tajua että tuolla on hirvee kasa pyykkiä että mee pesemään.

Elättäjämiehet näkivät *puolionsa velvollisuutena huolehtia kotitöistä*. Erityisesti silloin, kun puoliso oli työtön tai hoitovapaalla, odotettiin häneltä kotitöiden tekemistä.

Nii yritetty sitte jakaa se kotona oloaika silleen, että silloin tehään sitte tasapuolisesti. Silloin ku mää oon töissä nii [avopuolison nimi] on kotona töissä niin sanotusti. (Joonas)

Yksinkertaisesti kun en oo paikalla niin paljon niin silloin niinkun kun omasta näkökulmasta katsottuna et se on sitä et ne ei voikaan jakautua tasan. (Matias)

Suurin osa elättäjämiehistä *ei kokenut hoitavansa parisuhdettaan* erityisesti. Parisuhde voi hyvin, kun arki toimi ja toiseen voi luottaa. Puolison huomioiminen arjessa koettiin yksittäiseksi tärkeäksi asiaksi parisuhteen toimimisen kannalta, eikä kahdenkeskistä aikaa pyritty aktiivisesti edes järjestämään. Osalla parisuhdeaika oli koko perheen yhteistä aikaa.

-- ku lapset mennee nukkumaan ni se että tuolla sohvalla voiaan istua ja jutella päivän tapahtumista, ei siihen kummosia tarvi. (Tomi)

Jos ei ole aikaa sitä ei sit ole..Vaimo ehkä ajattelee et sitä pitäs sit järjestää. Mää oon vähän sit laiska siinä suhteessa. Tunnustan. (Matias)

Ehkä sen jälkeen ku lapsi on tullu, se on haastavampaa se parisuhde. Nii vähemmän aikaa on olla yhdessä. Kyllähän niinku yhteiset menot on jääny käytännössä ihan kokonaan pois. Eihän niitä silleen että... Mutta ei se nyt vielä oo vaikuttanu, mutta voi alkaa vaikuttaa jossain vaiheessa, jos ei koskaan kahestaan pääse minnekkään. (Joonas)

Miehet kertoivat, kuinka heidän parisuhteensa ei haastatteluhetkellä kaivannut erityistä hoitamista, mutta ennustivat, että tulevaisuudessa parisuhde saattaa vaatia enemmän panostamista ja aktiivista huomioimista.

5.2.3 Isän identiteetikategoria

Miehet kokivat isyytensä *oikeutena* ja *vapaaehtoisena* roolina, ja lasten kanssa he tekivät erilaisia toimia työaikojensa salliessa. Isät eivät suuremmin osallistuneet lasten päivittäisiin rutiineihin, vaan arki lasten kanssa oli toiminnallista leikittämistä. Lastenhoitoon ja kasvatukseen sekä arjen aikatauluttamiseen liittyvät asiat olivat suurimmalla osalla puolison vastuulla miehen työajoista tai työn luonteesta riippuen.

Mun rooli on se että mä saan olla sellanen hauska heebo ja äiti on ankara (he he). (Pekko)

No leikin, luen, mitä näitä nyt, mitä haluaa tehdä. Piirretään. Joskus riittää ihan se että mennee tuonne olohuoneen lattialle makkaamaan, saavat kiipeillä siinä sitten. (Tomi)

Tehään tehään erityisesti [lapsen nimi] kanssa semmosia..kahestaan käydään jossain.. luontokohteella vaikka seikkailemassa -- Muuten sit hänen kanssaan vähemmän koska hän ei niinku tarvii enää huolenpitoa -- Mä luen niinku iltasadun vaikka hänelle tai sitte muuten.. Ollaan vaan -- Mut ei me tehdä hirveesti. (Matias)

Isyyttä kuvattiin myös *vaikeana*, *stressaavana* ja *pelottavana* asiana. Isät toivoivat olevansa sekä parempia isiä että parempia puolisoita.

Siis, lähinnä se et, isyyshän on, tai vanhemmuus on vaikeeta. Se on jatkuvaa pettymyksen tunnetta ja sen sietämistä, että ei pysty olee niinku niin hyvä isä ku haluais. Tai nii hyvä aviomies ku haluais. Vähä niinku töissä olo, et se on semmosta jatkuvaa, positiivisessa mielessä sellasta jatkuvaa pettymyksen sietämistä, et ku haluais tehdä asiat parempi ku mitä pystyy ne tekee. Varmaa siihe pystys

vähä vaikuttaa iteki jos vaa ottas itteensä vähä niskasta kiinni, mutta se on kyllä niinku kokoaja, mielessä. Ja sitte se, sehän on niinku vanhemmuus on, en mä tiä, vähä negatiivisia ajatuksia, mut se on semmosta menettämisen pelkoa, koko ajan että, haluaa niinku suojella sitä omaa perhettä, ja koko ajan pelkää et mitä jos ei oliskaa tätä, ja mitä jos näin ja näin. Sitä. Mutta se on myöski sitä sitte että saa nauttia siitä ku saa kattoo ku lapset kasvaa ja kertoo sulle hassuja juttuja ja saat olla niitten kanssa. Mutta kumminkin ni, kyllä mää koen vähä stressaavana tän isyyden. Vaikka onhan se kivaa, mut se on vähä sellasta, pelottavaa. (Pekko)

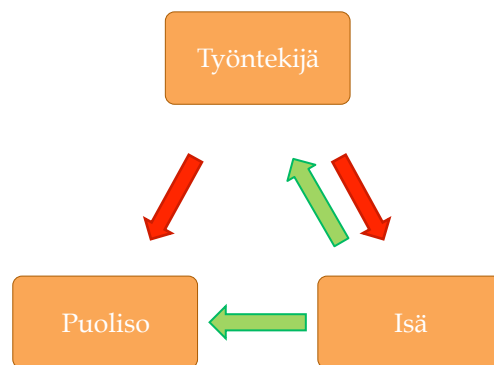
No varmaan jotain riittämättömyyttä.. Sitten mä en tiedä onks joku huono omatunto. Sitten tunne siitä että on vois olla enemmän lasten kanssa. (Matias)

Joo siis no äidin kanssa ollaan aika paljon juteltu, se nyt on vähän väärää sukupuolta tiesti mutta niinku paras kaveri on kansa sillä on lapsia, sen kansa niinku sellasia pitkäks venähtäneitä saunakeskusteluja. No siitä [keskustellaan] mitä nuille tekis. Mitenkä ne ku ne kasvaa isommaks ja mitä ne tarvii ja että mitenkä myö pystytään tähän. Varsinki [lapsen nimi] kohalla oli silleen hirveen vaikee ku ite tunti olevansa niin nuori ja se oli jotenki kauheen uutta kaikki. (Tomi)

Elättäjämiesten epävarmuus omasta onnistumisestaan isän roolissaan kuului heidän kerronnassaan, mikä toisaalta kertoo isän roolin merkityksellisyydestä miesten elämässä. Myös isyyden positiivisia puolia ja lasten tärkeyttä korostettiin.

5.2.4 Elättäjäisien identiteettikategorioiden väliset suhteet

Tarkastellessani identiteettikategorioita suhteessa toisiinsa elättäjämiesten kohdalla tuli selkeästi esiin, että työntekijän identiteetti kategorisoitui ensisijaisena suhteessa puolison ja isän identiteetteihin (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Roolien kuormittavuus ja vahvistavuus (punaiset nuolet kuvaavat kuormittavuutta ja vihreät vahvistavuutta)

Tarkastelinkin identiteetikategorioiden välisiä suhteita hyödyntämällä teoriaa työn ja perheen vuorovaikutuksen suunnasta ja laadusta, eli eri roolien kuormittavuudesta, vahvistavuudesta ja niiden välisestä tasapainosta tai ristiriidasta. Tässä tarkastelussa *töiden määrä ja kuormittavuus* tulivat ilmi haastatteluissa. Samoin *epätyypillinen työaika näyttäytyi puolison ja isän identiteettejä kuormittavana*. Eniten miehet harmittelivat lasten kanssa vietetyn ajan vähäisyyttä.

Ei siinä oikeen oo mitään [hyviä puolia] vuorotyössä. Enemmähän sitä pystyis lapsellekki antaa jos ois päivätyössä. Enemmän jää vapaa-aikaa sitte perheelle. -- On se paljon raskaampaa. (Joonas)

Lapsista joskus näkee et toivois et olis enemmän paikalla. (Matias)

Kyllä se varmaan vähän luo semmoista kiristyneisyyttä, hermostumista ja väsymistä ja epätietoisuutta, että missä se isä luuraa. (Pekko)

Epätyypilliset työajat kuormittivat myös parisuhdetta. Usein miehet kokivat työnteon ja perhearjen yhdistämisen *raskaana ja jatkuvana aikataulujen sovittamisena*, vaikkakin perheen arjen aikataulutus oli enimmäkseen puolison vastuulla. Miehet puhuivat parisuhteen kuormittumisesta puolison näkökulmasta, eivätkä siitä, kokivatko he itse työajat kuormittavina parisuhteelle.

Mää oon siitä joskus sanonut ettei mulle kannata motkottaa et mä oon sentään jouluna kotona. Mutta kyllä se semmonen asia on että sitä.. Se on asia mikä eniten synnyttää eniten riitoja. (Matias)

Vaikuttaa vääjäämättä, välillä, että sitte kun, näkee vähemmän ni huomaa että, jotenki.. tai siinä on sellane, sellane paradoksi ainaki meillä et, ku ollaan paljon yhdessä ni kaikki menee hyvin ja sitteku ollaan paljon pois ni pienetki asiat rupee ärsyttää ja, semmone varmaa, aineki vaimoa ärsyttää se poissaolo sitte ja.. ja sitte se poissaolevuus ku on väsyny ja tehny rankan työpäivän ja ei jaksa enää samallailla panostaa. (Pekko)

Minua se [epätyypillinen työaika ja lastenhoidon järjestäminen] ei kuormita paljon, [puolison nimi] ilimeisesti jonkun verran. (Tomi)

Kolme neljästä elättäjämiehestä kuitenkin samalla koki, että *isän rooli vahvistaa muita rooleja* tuomalla iloa ja voimaa arkeen. Haastateltavat kokivat yleisesti isyyden myönteisenä asiana, ja isän kategoriaan miehet liittivät ajatuksia *isän roolin merkityksellisyydestä ja lapsen tärkeydestä* miehen arjessa. Parisuhteenkin kerrottiin *vahvistuneen* vanhemmiksi tulon myötä.

No eipä sitä [isyttä] ny mihinkään vaihtaskaan että kyllä todella tärkeitä on. Ei varmaan ossais olla enää ilman lapsia. (Tomi)

No kyllä ne.. Niin miten koen. No parhaimmat hetket mun mielestä kyllähän ne [lapset] antaa sen tarkoituksen toiminnalle. Ei työ pysty antamaan sitä.. Tarkotusta nousta joka aamu ja lähtee jonnekin. Et kyl se mun mielestä se. Tää maallisen taivalluksen.. Sisältö tulee hyvin pitkälle siitä lapsista ja perheestä.. Mun mielestä lapset on syntynyt niin se on.. Parisuhdettaki lujittanu siis ihan eri tavalla kuin aikaisemmin et kyl mä sen nään et se antaa se isyyt antaa sen sisällön toiminnalle... (Matias)

Elättäjämiehiä voidaan kuvailla hyvin perinteisiksi, työhön suuntautuneiksi isiksi, jotka eivät olleet kantaneet arjen päivittäistä hoivavastuuta, eivätkä haastatteluissa edes pohtineet kotiin jäämisen mahdollisuutta. Suhdetta työhönsä he pitivät tärkeimpänä, ja siihen he myös panostivat perheensä kustannuksella. Miesten kerronnasta voidaan päätellä, että heidän puolisonsa olivat perheorientoituneempia ja perheenjäsenet toivoivat isien olevan enemmän läsnä kotona. Taloudellisella vastuulla ja miesten ajankäytöllisillä

valinnoilla oli näin ollen selkeä yhteys, jolloin epätyypillisiä työaikoja ja ansiotyöhön käytettävää aikaa priorisoitiin perheen kanssa vietettävän ajan yli.

5.3 Tasa-arvomiehet

Tasa-arvomiestyyppeihin lukeutui kolme miestä, joille työntekijän, puolison ja isän identiteettikategoriat olivat melko samanarvoisia. Miehiä yhdisti halu osallistua tasavertaisesti puolisonsa rinnalla lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä kotitöihin. Epätyypillisen työajan miehet kokivat mahdollistavan tasapuolisen kotityönjaon ja lasten hoidon, minkä lisäksi heidän oman aikansa osuus oli esimerkiksi vuorotyön ansiosta säännöllistä päivätyötä tekeviä suurempi.

5.3.1 Työntekijän identiteettikategoria

Tasa-arvomiehille työ oli sekä oikeus että velvollisuus, ja työntekijän identiteetti kuvattiin keskeisenä osana omaa arkea. Työntekijän identiteettikategoria ei kuitenkaan elättäjämiesten tavoin ollut tasa-arvomiehillä ensisijainen, vaan puolison ja isän identiteettikategoriat koettiin myös palkitsevina ja niihinkin haluttiin antaa aikaa. Miehet korostivat, että *epätyypilliset työajat matka- ja vuorotöineen mahdollistivat omaa henkilökohtaista aikaa*. Tässä kohden epätyypillinen työaika asettui säännöllisen päivätyön kategoriapariksi, johon liitettiin myönteisiä ominaisuuksia.

Siellä, siellä on semmotteita huikeita etuja, niinku esimerkiksi arkivapaat. Elikkä silloin pystyy hoitaa, hoitaa kaikkee muuta asiaa, mitä ei, ei niinku normaalina virka-aikaa tekevä pysty hoitaa. Pankki- ylipäätänsä kaikki viras- virastoasiointi, niin sehän on, et jos sä haluat lähteä tästä jonnekin tekee jonkin jutun muualle virastoon, niin..se on sun työajasta poies. Sä joudut sumplii asioita, että sä pääset. (Ilkka)

No siis senhän tää vuorotyö tekee, että ehkä nimenomaan sitä, jos mieltii semmosta aikaa mikä on niin ku puhtaasti omaa, et se ei oo niin kun perheen aikaa eikä se oo niin ku työaikaa, niin sitä on enemmän. -- mutta että siis tätä on niin ku enemmän jos kävis niin

ku säännöllisessä päivätyössä niin silloin tavallaan se olis aina se perhe siinä samaan aikaan kun on iteki että jotenkin ite aattelin että tavallaan sitä ihan omaa omaa aikaa on niin ku enemmän jopa nytte kun on vuorotyössä. (Väinö)

Kaksi isistä totesi, ettei perheellä ollut epätyypillisten työaikojen vuoksi haastatteluhetkellä *normaalial arkea ollenkaan*. Arjen elementtejä ja vaihtelevuutta koettiin olevan liikaa, eikä päivittäisiä rutiineja juuri ollut.

Että se normaali arki on itte asiassa aika, en mä tiedä, onks- meillä ei sellasta varmaan tällä hetkellä edes oo. (Ilkka)

Se on ollu..no meillä ei oo ehkä semmosta niinku..vuorotyö tekee sen, ettei oo niinku jotain tiettyä normaalia arkea, että ei voi sanoa, että nyt ois eletty normaalia arkea, ku ei semmosta niinku oo yhtä tiettyä tavallaan. Se on sitä jatkuvaa vaihtelua. (Väinö)

Epätyypilliset työajat mahdollistivat myös *tasapuolisemman kotitöiden ja lastenhoitovastuun jakamisen*. Miehet halusivat itse osallistua perhearkeen tasapuolisesti puolisonsa kanssa, mutta epätyypillisistä työajoista johtuen se ei aina ollut mahdollista.

Mut sanotaanko, että kyllä mä ite tykkään tehdä aamua ja mielummin vielä arkipäivää pitkälti just tän perhetilanteen takia, että ehin olla enemmän yhtä aikaa kotona ku muutkin on. Enemmän mielelläni tekisin aamua. Ja välillä jopa miettiny sitten, että pitäiskö jossain vaiheessa hakeutua sitten ihan päivätöihin. Mutta tota. Mutta on tässä puolensakkin, että niinku jotkut lastenhoidolliset järjestelyt onnistuu sitten paremmin. (Väinö)

Se on, se on niinku eli, eli tota...on, on aika vähissä..vähissä virroissa kyllä siinä kohtaa, jos on vaikka tota viikonloppu, lapset on vapaalla, pitäis alkaa tekeen jotakin. Oot tullut yövuorosta ja...ja..eihän siitä mitään tuu. Kyl mä vielä yhden päivän pystyn..pystyn jotenkin, jotenkin hoitaa, mut sit sitä saa kyllä. Joskus täytyy nukkua. Ja se, se on sit aina..aina poies perhe-elämästä että. Et..pahinta, pisimmät poissaoloajat, vaikka on fyysisesti läsnä, niin voi olla, et on viikon verran sillain että, että ei käytännössä nää lapsia ollenkaan. Tai oon mä siellä, lapset näkee mut, mut mä en näe niitä. (Ilkka)

Toisaalta *puolison jaksaminen arjessa huoletti*, sillä miehen työn teko kasvatti puolison taakkaa kotitöiden ja lastenhoidon osalta. Epätavalliset työajat mahdollistivat miesten osallistumisen kotitöihin, mutta eivät silti välttämättä keventäneet puolison velvollisuuksia kotiin ja lapsiin liittyen.

Mut että jotenki ite oletan ja ajattelen, että toki häntä [puolisoa] varmaan kuormittaa eniten että mää lähen töihin kun mää lähen ja mää oon siellä töissä, mut että hän joutuu silloin niin kun yksin pyörittämään arkea kotona. Että varmaan häntä niin kun ne työajat enemmän kuormittaa vielä kuin itteä. (Väinö)

5.3.2 Puolison identiteettikategoria

Miehet pyrkivät puolisoidensa kanssa jakamaan *kotitöitä* niin *tasapuolisesti* kuin työajan puitteissa oli mahdollista. Kotitöiden tasapuolista jakamista pidettiin myös osittain *itsestään selvyytenä ja luonnollisena tapana toimia*.

Ei oikeen olla koskaan oikein sovittu että sää teet ton ja sää teet ton, vaan se on niin ku jotenki menny sillee. (Väinö)

Ja sit taas kotitöiden kannalta, niin se on nyt vähän niin, että se kuka on kotona yllätys yllätys. -- Mut sit niin ku tämmösii ihan niin ku muita arkisii kotitöitä niin ne menee ihan puhtaasti sen mukaan mitä on. Ehkä sit on hiukan painotuksia siinä, että ehkä oon hiukan siistimpi ihminen, niin ku sillee et monesti käy niin, että mä teen sitten vähän perusteellisemmän siivouksen. (Santeri)

Yksi tasa-arvomies kertoi, ettei heillä ole *lainkaan jakoa kotitöissä*. Molemmat puoliset tekivät sekä fyysisesti raskaampia että kevyempiä töitä.

Ei mitään jakoja. Ei. Se joka pystyy tekee, niin se tekee. -- Elikkä, elikkä edelleenkin niinku jos jotain täytyy tehdä, niin se tehdään ja ei sillä ole väliä, kuka sen tekee. En, en ole, en ole stereotypinen mies, eikä vaimoni ole stereotypinen vaimo, elikkä elikkä kyllä mä siellä pesen pyykit niinku, niinku vaimokin - (Ilkka)

Suuri yhteinen tekijä tasa-arvomiehillä oli se, että kaikki *arvostivat puolisonsa palkkatyötä* ja pitivät sitä *samanarvoisena* kuin omaa työtään. Näin ollen he myös

antoivat aktiivisesti puolin ja toisin mahdollisuuksia palautua työvuorosta joko hoitamalla kotia ja lapsia tai antamalla muuten omaa aikaa puolisolleen.

Et no...se ehkä, ehkä tota...kun mä oon tullut töistä, menossa töihin, niin niinniin, mut annetaan nukkua. Kaikki aina yrittää olla kauheen hiljaa mikä on hölmö, koska mä en herää mihinkään. Mutta siellä aina yritetään kuitenkin ystävällisesti sillain, et mä saisin nukk- nukkua, jos on tarve ja tota kaikkee muuta. (Ilkka)

Myös parisuhteen *yhteistä aikaa* pyrittiin *etsimään aktiivisesti* kalentereita yhteen sovittamalla. Kahdenkeskistä aikaa arvostettiin ja silloin haluttiin olla läsnä ja joustaa muista tehtävistä tai velvollisuuksista.

Siis sillä tavalla, että niin ku teen seuraan sitä kalenteria ja yritän etsiä niitä yhteisiä aikoja sieltä niin ku paljon. (Santeri)

-- Niin ne katotaan ihan kalenterista, et tota noin niin monesti sitten jos ei osu viikonlopulle [vaimon nimi] vapaat ja muut, niin minä sitten joustan sillä tavalla, että okei jos on viikolla, että hänellä on seuraava päivä vapaa ja sillee tai vaik kaks vapaata, niin sit mä tavallaan otan sen omasta työajastani sitten tai työtehokkuudesta, niin että ehkä valvon sitten vähän myöhempään... -- ja menen pienemmillä yönillä että...-- että jos näin en tee, niin sit sitä aikaa ei ole. (Santeri)

Toisin kuin elättäjä-miesten puoliso-puheessa, tasa-arvomiesten puheessa puolison kategoria näyttäytyi arvostettuna ja he kertoivat itse olevansa aktiivisia toimijoista parisuhdeajan järjestämisessä ja sitä arvostavina. Puoliso kuvattiin tasa-arvoisena ja enemmän samankaltaisena kuin erilaisena.

5.3.3 Isän identiteetikategoria

Kasvatusvastuun ja lasten hoidon miehet kokivat *yhtä lailla olevan molempien puolisoiden tehtävää*. Vanhemmat myös saattoivat jakaa huomiota lapsilleen niin, että eivät tehneet kaikkea koko perheenä, vaan antoivat lapsille tasapuolisesti kokemuksia kummankin vanhemman kanssa myös erikseen.

Että siinä ei oo mitään semmosta tavallaan niin ku lasten suuntaan ei oo mitään semmosta eroavaisuutta niin ku, et miten huomioidaan. Et huomioiko niin ku jompikumpi lapsia niin ku

tämmösissä asioissa mun mielestä varsinkin jos jotain sattuu ja muuta, niin ihan täys tasapäisesti, että... (Santeri)

Sitten lapsenhoidosta varmaan kannetaan aika lailla puolittain vastuuta. Toki se niin ku välillä vähän enemmän menee sinne puolison hommaksikin sen takia että just niitten työvuorojen takia. Siitä ollaan niin ku yritetty vastata aika lailla yhdessä. (Väinö)

Tasa-arvomiehistä yhdelle oli langennut tiukan vanhemman rooli. Yhteisen kasvatusvastuun myötä vanhemmat olivat joutuneet sovittelemaan kasvatustapojaan yhteen.

Et mä oon, oon valitettavasti, mä en haluais, mut mä oon valitettavasti sitte se, joka on se pomo siinä, joka ärähtää kyllä, jos on ärähtämisen tarvetta. -- Jos täytyy jotain saada helposti läpi, niin sit ne soittaa äitille. Sit ne ei soita mulle. (Ilkka)

Oikeestaan suurin..suurin tota ja ehkä jopa ainoo tämmönen kädenvääntö on juurikin se että, että toinen [puoliso] on vähän lepsumpi kuin toinen. (Ilkka)

Miehet pyrkivät olemaan myös lastensa kanssa *mahdollisimman paljon läsnä* silloin, kun se oli mahdollista.

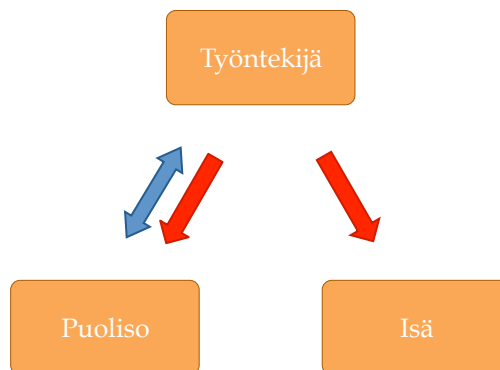
-- sit yritetään olla siinä, kun lapset tulee koulusta, niin sit yritetään tehdä välipalat. Olla siinä kohtaa sitten läsnä. Et se on niinku ehdottoman tärkeä et, että silloin kun se on oikeesti mahdollista, niin sit täytyy olla läsnä. (Ilkka)

Yksi tasa-arvoisista oli myös pitänyt hoitovapaata toisen lapsen kohdalla, ja koki sen *vaikuttaneen positiivisesti* sekä omaan isyyteensä että suhteeseen lapsensa kanssa. Koti-isyyttä haastateltava piti *jopa tärkeämpänä* kuin työn tekoa.

Siis se, että saa niin kun tutustua lapseen, siis ihan eri tavalla. -- Sitten myöskin ihan osittain se, että tota noin niin sai tutustua niin kun puhtaasti ehkä äidin näkökantaan kotona olemisessa. -- sai niin kun keskittyä siihen niin ku oleelliseen. (Santeri)

5.3.4 Tasa-arvomiesten identiteettikategorioiden väliset suhteet

Tasa-arvomiehillä puolison ja työntekijän identiteettikategoriat näyttäytyivät melko samanarvoisina. Isän rooli sen sijaan kategorisoitui miehillä tärkeimmäksi (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Roolien kuormittavuus ja tasapaino (punaiset nuolet kuvaavat kuormittavuutta ja sininen tasapainoa)

Tasa-arvomiehillä epätyypilliset työajat kuitenkin *kuormittivat eniten isän roolia*, sillä työ vei miesten mukaan harmillisen paljon aikaa perheen yhteisistä hetkistä. Isät kokivat *huonoa omatuntoa ja syyllisyyttä* siitä, että tuottivat mielipahaa puolisolle ja lapsille poissaolollaan. Isät myös kertoivat ikävöivänsä lapsiaan, mikäli olivat paljon pois perheensä luota. Miehet olivat sitoutuneita isyyteensä ja isän identiteettikategoriaan liitettiin henkisen läsnäolon vaade sekä aktiivinen tekeminen ja vastuu.

Kaikista ikävimmät tunteet on ehdottomasti se, että..lapsille ei oo aikaa. Et se on, se on niinku ihan tolkuttoman kova pala itte asiassa se, että välillä tuntuu siltä, että lapset saa, lapset joutuu tekee liian paljon asioita itte: huolehtii liian paljon tietyistä, läksyjen teko. (Ilkka)

No ehkä nyt ei oo ollu sellasta tavallaan niinku on ollu viime aikoina tässä kotona niin ei oo ollu semmosta riittämättömyyden tunnetta. Se on semmonen mikä aina joskus itellä tavallaan tulee, ja jonkunlainen ehkä syyllisyyski siitä, että ei tavallaan pysty aina niin paljon olemaan ja varsinkin jos on paljon just poissa, paljon iltavuoroja tai muuta, niin voi tulla semmosiakin tunteita. Ja joskus, ehkä vähän liioteltua, mutta voinee sanoa ehkä, että joskus on vähän ikäväkin jopa lasta, jos on paljon töissä, pois silleen, että ei oo samaan aikaan paikalla. (Väinö)

Toisaalta työtä *ei nähty pelkästään kuormittavana tekijänä*, sillä työn kerrottiin *tuottavan myös iloa* miehille. Hyvinä päivinä onnistumiset töissä heijastuivat positiivisesti kotona vietettyyn aikaan, mikä näkyi korkeampana mielialana.

Tykkään työstänikin kyl mä voin sanoa et kyl sekin niin ku iloa tuottaa, toki välillä sinne väsyttää mennä, mutta kyl sinne välillä lähtee jopa oikeinki mielellään niin ku joskus kun on hyviä päiviä niin sieltä tuleekin oikein niin kun hyvällä mielellä. Toki sitten joskus on raskaampia päiviä ja hankalampia päiviä ja sitten niin ku ne työt aina pitäis pystyä jättää sinne työpaikalle mutta kyllä mä nyt joskus sillai niin ku mielessä pyörii vielä kotonakin. Mutta että se on varmaan yks semmonen iloa tuova asia, jos sitte perheen ja ystävien lisäksi. (Väinö)

Epätyypillisten työaikojen vaikutus parisuhteeseen oli *erittäin negatiivista*. Miehet *kaipaisivat enemmän kahdenkeskistä aikaa puolisonsa kanssa*, jotta jaksaisivat paremmin arjessaan.

Mut kyl se niin ku kokonaisuudessaan niin syö hyvin paljon tätä parisuhdetta, niin ku tää vuorotyö ja näin edespäin, et en mä nyt tiedä onko se hirveen kaukana siinä vaihees kun todettiin, että [puolison nimi] jatkaa vuorotöissä pidempään, niin meil oli alun perin vähän ajatus, et hän ei hirveen pitkään, et hän tekisi hetken aikaa ja sit sen jälkeen siirtyis päivätyöhön. Niin tota en nyt sano, että oli ihan suhde katkolla, mutta ei se nyt hirveen kaukana ollutkaa. Et mä ite koin sen todella raskaaks ja sanotaan näin, et tiedän että tästä tulee vielä raskaita aikoja eteen ihan niin ku... (Santeri)

Siis kyllähän ne on niin kun ehkä ne viikot sillon, kun tota noin niin mun kannalta, kun mäkin olen kotona, niin sit se on ne päivät, ku menee sillee, et aamulla mä niin kun tavallaan alotan sen päivän työllä. Sit mä tuun kotiin ja sit mä oon niin ku iltaan asti ja sit sen jälkeen [puolison nimi] tulee kotiin ja sit niin ku saman tien nukkumaan. Et semmosta niin ku aikuisten kanssakäymistä niin ku minkäänlaista... (Santeri)

Mut se että, että juurikin tää kahdenkeskinen ja ylipäätänsä perheenkeskinen aika on kyllä erittäin, erittäin rajallista. Ja se on se, mikä harmittaa. Ja se on niinku ehdottomasti se suurin miinusmerkki tässä koko toiminnassa tällä hetkellä. Onko tässä jotain positiivista? En mä tiedä, et onks tällä hetkellä sinänsä niinku

mitään hiphurraa-hommaa, mutta mä odotan, että sitä tulis jossain välissä. (Ilkka)

Työntekijän ja puolison roolien tasapainoa edesauttoi se, jos molemmat puoliset olivat *tottuneet miehen epätyypilliseen työaikaan ja vaihtelevaan arkeen*. Puolisot olivat hyväksyneet sen, että yhteistä aikaa oli arjessa vain vähän.

Et kyl se, kyl se on tottunut, tottunut siihen ja... ja tottunut myöskin siihen, ettei mitään voida oikein suunnitella yhtään mihinkään. En mä tiedä, mitenkä se on niinku tän homman kanssa pärjännyt, mutta ei se oo ikinä sillain valittanut. Et niinku sanottu, et voi olla, ettei se oo mikään vitsi se, että meidän parisuhde toimii niin hyvin sen takia, et me nähdään niin harvoin. (Ilkka)

Haastattelija: Miten sun puoliso suhtautuu sun työaikoihin? Esimerkiks näihin pitkiin matka- tai pitkäköihin matkapoissaoloihin.

Santeri: Ei sano oikeestaan mitään.

Santerin puoliso: Sul on ollu ne aina, ei oo mikään uus juttu.

Tasa-arvomiehisten työn ja perheen yhteensovittaminen oli melko lailla tasapainoista ja he olivat omistautuneita sekä työlleen että perheelleen. He eivät käyttäneet kaikkea aikaansa tai energiaansa työhön, vaan olivat valinneet säästää niitä myös perheelleen työpäivän päätteeksi. Miehiä ei siis voida luonnehtia erityisesti työ- tai perheorientoituneiksi, sillä vastuu perheen elättämisestä ja lasten hoidosta sekä kotitöistä oli pyritty perheissä jakamaan tasan, mikä mahdollisti molempien puolisojen kehittymisen myös urallaan.

5.4 Kiikkulautamiehet

Aineistosta neljä miestä luokittelin kiikkulautamiehiksi, joilla roolien välinen kamppailu ja tasapainottelu olivat selkein yhteinen tekijä. Miesten kerronnassa korostui ristiriitaisuus roolien ensisijaisuuden välillä, ja miehet olisivat halunneet voida panostaa jokaiseen rooliinsa yhtä lailla.

5.4.1 Työntekijän identiteettikategoria

Työhön suhtautuminen oli kiikkulautaidentiteettimiestyypillä *ristiriitaista*. Omasta työstä pidettiin ja se tuotti miehille iloa, mutta toisaalta työstä irtautuminen oli vaikeaa vapaa-ajalla, mikä heijastui *negatiivisesti* miesten läsnäoloon kotona. Töistä irrottautuminen koettiin hankalaksi joko oman luonteen, työmoraalin tai työn luonteen takia.

Aina tuntee olevansa vähän niinku väärässä paikkaa, et töissä pitäis olla kotona illalla ja kotona mieltii et pitäis tehdä sekin homma pois jossain välissä. (Markku)

Mutta jos tän työn hyvin tekis, oikein hyvin niin tuo vielä pitempään sais olla täällä paikalla, että vähän kokee luistavansa nyt jo vaikka päivät venyy siihen kymmeneen kahteentoista tuntiin. (Markku)

Toisaalta *mahdollisuus tehdä töitä ajasta ja paikasta riippumatta* koettiin hyväksi. Näin ollen työpäivissä oli jouston varaa ja miehet pystyivät tarvittaessa jatkamaan töitään kotona illalla.

Varmaan osaltaankin [johtuu] työnantajasta ja työnlaadusta elikkä periaatteessahan mä pystyn tekemään työtäni sijainnista ja ajasta riippumatta. (Tero)

-- se pointti on siinä se että mä yritän aina tehdä niin että...Menee kotiin sitte ja on lasten kanssa sen illan ja sit jatkaa töitä sit sen jälkeen kun ne on mennyt nukkumaan niin se on itelle paljon parempi vaihtoehto ku sitte.. Sitte menee just kotiin ennen kuin ne menee nukkumaan. (Sami)

Perhettä ja parisuhdetta pidettiin kuitenkin huomattavasti *työtä tärkeämpinä*. Työstä oltiin jopa valmiita luopumaan kokonaan perheen vuoksi.

Ymmärrän hyvin että varmasti niinku sehän tietysti riippuu paljon persoonista. Että jotkut varmaan..varmaan isejä ja äitejä jotka ei...ei tota jotka juuri sillä hetkellä on se oma ura tai joku muu niin tärkeempiä. Uskaltasin rehellisesti väittää että meidän perheessä ei ehkä sellasta ei oo että. Tota tota tota...lapset on kuitenkin ykkösjuttu niinkun. (Sami)

-- miettii kuitenkin et mikä se niinku on tärkeintä, et mie oon valmis vaikka hylkäämään tän työn ihan että esimerkiksi et jos se [parisuhde] nyt sitä vaatis. Et eihän tällä nyt mitään merkitystä sitten loppujen lopuks sitten oo että sitä kun pystys tätä työtä tekee vähän pienemmällä painoarvolla. (Markku)

5.4.2 Puolison identiteettikategoria

Kotitöiden osalta arki oli *jakautunut miesten ja naisten töihin* suurimmalla osalla kiikkulautamiehistä. Miehen ja naisen kategorioihin liitettiin *perinteinen kotityöjako*, jolloin naisen työt olivat enemmän kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyviä, ja miesten pihaan, autoon ja taloon liittyviä tehtäviä, esimerkiksi polttopuiden tekoa. Kotityöjako ei kuitenkaan ollut ehdoton, vaan molemmat puoliset tekivät kaikenlaisia kotitöitä.

No..sitten nää..no ei meillä nyt mitään kiin..niinku..semmosta muuria oo, et sä teet nuo ja mä teen nuo. -- Mut on se pitkälti se niinku arki siellä pyykit ja ruoka ja kaupassa käyminen ni sen emännän harteille. (Markku)

Jaa, jos en polttopuista huolehtis nii meillä ei olis lämmintä vettä ja ois kylmä talo. Puoliso ei kyllä ehdi ulkotöihin kuten lumenluontiin. (Akseli)

No semmoisia asioista mitä teen pelkästään minä niin on käytännössä polttopuut. (Tero)

Et tietysti ei ehkä niin perinteisiä rooleja et mä tekisin remonttia. Ja vaimo tekis täyttäs astianpesukonetta vaan sekä että ja välillä niinku [vaimon nimi] tekee kaikennäköisiä pihajuttuja ja muita vaikka ne vähän semmosia enemmän lapionvarressa hommia niin se tykkää tehdä niitä. Ja sit taas mä täytän joskus astianpesukonetta et siinä mielessä kohtalaisen tasapainossa nää roolit. (Sami)

Miehet pyrkivät painottamaan sitä, että molemmat tekivät kyllä kotitöitä, mutta *eri verran ja erityyppisiä*. Kotitöiden jakautumiseen määrällisesti vaikutti molempien puolisoiden työaika.

En mä sanois että tasapainoista. Molemmat niitä [kotitöitä] tekee mutta ehkä eri määrissä eli, minähän perinteisesti välttelen kaikkea tällaista siivoustoimia aika paljonkin. (Tero)

Sisähommia tekee se kumpi ehtii ja joutaa. Silleen se taitaa mennä. (Akseli)

Mut sit taas toisaalta niin niin kyllähän se vaan kun on hän on enemmän kotona ja ja selkeesti enemmän aikaa siellä niin kyllä hän varmaan kaks kolmasosaa tekee kotitöistä kun mä teen ehkä yhen kolmasosan kotitöistä. (Sami)

Parisuhdeaika oli usein *koko perheen yhteistä aikaa*. Miehet kertoivat viikonloppuisin käyvänsä kylässä sukulaisilla tai kavereilla joko koko perheenä tai kahdestaan pariskuntana lasten ollessa hoidossa. Perheenä ja pariskuntana vietettiin siis sosiaalista elämää sen sijaan, että olisi etsitty kahdenkeskistä aikaa.

Tota aika vähän [on kahdenkeskistä aikaa], no jonkun verran tosiaan kuten sanoin niin jälkikasvu menee joskus isovanhemmille hoitoon tai tämmöistä, yleensä ne menee sillee että on sitte joku kaveripiirin tapahtuma tai jotain vastaavaa että itse asiassa sitä joskus ääneen pohdittiinkin keskenämme että onks se niinku aina pakko sitte heti kun lapset menee johonki niin lähtee johonki että.. (Tero)

-- se yhteinen aika on aika kortilla muutenkin, ja sitten lähetään jonnekin ni helposti se jää siinäkin sit, ku mennään jonnekin sukuloimaan ni sit vähän niinku ollaan omilla tahoillamme, et mie äijien kanssa istun saunassa ja se istuu rouvien kanssa muualla, ja lapset leikkii keskenään ja sitten arki-illat on molemmat jotenkin niin väsyneitä että helposti siinä sit tulee niitä ristiriitoja vaan, kun ruvetaan yrittämään puhumaan. (Markku)

Viikonloppuisin yleensä ulkoillaan tai käydään kylässä. (Akseli)

5.4.3 Isän identiteettikategoria

Kasvatusvastuu oli rooliensa kanssa kamppailevilla miehillä *pienimpi, kuin mitä he toivoisivat*. Isät *olisivat halunneet osallistua enemmän* lasten hoitoon, mutta työaikojen takia puoliso usein hoiti lapsia enemmän. Isät kokivat hyvän isyyden olevan läsnäoloa ja ajan antamista lapselle.

-- öö..mites sen nyt sanois sillei, että sen oman kasvatustieteen niinku läpisaaminen on aika hankalaa just siitä syystä, kun ei siellä läsnä oo niin paljo ja sitten on kuitenkin on kaks eri ihmistä ketä sitä lasta kasvattaa. (Markku)

Omaa kasvatustyyliä peilattiin siihen, *miten itse oli tullut kasvatetuksi*. Isät myös kertoivat, että puoliset ovat *joustaneet puolin ja toisin kasvatustyyliensä*.

-- no miten sen nyt sanoo..mie oon liian..mites sen sanoo..ankara isä jonkun mielestä, että ku mä oon varmaan sit taas aina, sitten ne peilaa miten on oma lapsuus viettänyt ja miten on mennyt ja mitä on annettu tehdä ja mitä ei ja ..kai ne sitten vähä peilaa tässä kohtaa niinku..jotakin asioita pitää itsestään selvänä ite ja sitten toiselle ne on taas ihan outoja että mistä toisella nyt voi, mikä idea toissa nyt on. (Markku)

Ja meillon aika lailla eri käsityksiä sitten taas siitä siitä siitä, et miten pitäis jotain asioita tehdä ja sitten joskus se tietysti harmittaa ku joutuu antaa omistaan metodeistaan aika paljon periksi että mennään sen rouvan kasvatusehdoilla. (Markku)

Molemmat on ehkä joutanut siltä omalta mukavuusalueelta sinne sinne toisen suuntaan. (Sami)

Epätyypillisten työaikojen vuoksi suurin osa isistä *oli joutunut tinkimään omista menoistaan ja harrastuksistaan* voidakseen viettää enemmän aikaa perheen kanssa. Isyyden vuoksi miehet luopuivat omista mielenkiinnon kohteistaan ja yksi miehistä kertoi oman ajan ottamisen saattavan aiheuttaa huonoa omatuntoa. Myös lasten menot ja harrastukset menivät omien harrastusten edelle.

En oo harrastanu viimeeseen kolmeen vuoteen mitään. Et sellasta. (Akseli)

Mut sitten jos useemmin kävis [moottoripyöräilemässä] niin mä epäilen että tulis se omatunto alkaa paukuttaa sitten jo niin paljon, että sitten kun on aikaa niin minä mieluummin oon kotona siellä pojan kanssa. (Markku)

Se on aina vähän neuvottelukysymys. Mutta niinku ihan ominta ominta aikaa niin silloin otetaan tuolta alakerrasta moottoripyörä ja lähetään fiuh. Hyvin saa olla rauhassa. Mutta tota no, toki sitä välillä, en pistäis pahaksi vaikka sitä välillä olis enemmänki. (Tero)

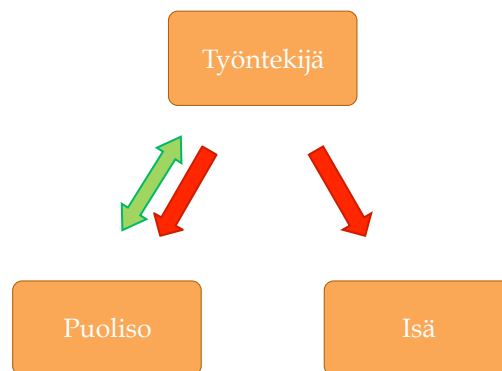
Yksi mies ja hänen puolisonsa jakoivat keskenään lasten kanssa vietettävää aikaa, jotta *molemmilla vanhemmilla oli tilaisuuksia rentoutua itsekseen*. Kaikilla tämä ei tosin toteutunut, jolloin oman ajan ottamisen mahdollisuuksia ei ollut lainkaan.

Että tota vaimo tykkää nyt käydä jossain metsäretkellä lasten kanssa sillä välillä ku meikkis kattoo jotain lempisarjaa yhen jakson ja sit taas toisinpäin kun vaimo bloggaa niin me käydään sit vähän...Vähän pyöräilemässä ja... Pyöräilemässä ja vähän rakentamassa leegoja. Et se on niinku suht suht tasapainossa se juttu. (Sami)

No miehän jouston sillä tavalla, että mulla ei oo omaa aikaa yhtään. (Akseli)

5.4.4 Kiikkulautamiesten identiteettikategorioiden väliset suhteet

Kiikkulautamiehet pyrkivät tasapainoilemaan eri identiteettikategorioiden välillä, mutta kategorioiden sisällä oli havaittavissa kiikkulautailua (ks. kuvio 3). Miehet tasapainoilivat esimerkiksi vastuullisen ja vastuuttoman työntekijän roolin sekä perinteisen ja sitoutuneen isän roolin ominaisuuksien välillä.

Kuvio 3. Roolien kuormittavuus ja vahvistavuus (punaiset nuolet kuvaavat kuormittavuutta, vihreä nuoli vahvistavuutta)

Roolien kuormittavuus, rooliristiriita ja roolien epätasapainon kokemus tulivat haastatteluissa esille, ja *työntekijän roolin koettiin kuormittavan perheen rooleja*. Erityisesti lapselle oli harmillisen vähän aikaa, mistä isät olivat huolissaan. Hyvään isyyteen liitettiin ajatus aktiivisesta läsnäolosta ja puolison kanssa jaetusta vanhemmuuden vastuusta.

Niin niin tota kyllähän sitä aika montaa iltaa itkettiin ennen ja jälkeen et miks isän pitää lähteä työreissulle – (Sami)

Haastattelija: Mitkä asiat on mietityttännyt sinua isänä olemisessa viime aikoina?

Akseli: Noo, onko mulla tarpeeksi aikaa pojalle.

H: Millaisia hyviä puolia näet isänä olemisessa samalla kun teet kolme vuorotyötä?

Akseli: En kyllä näe mitään hyviä hetkiä.

Matkatyöt ja epäsäännölliset työvuorot vaativat puolisoilta luottamusta ja kärsivällisyyttä. Epätyypilliset työajat aiheuttivat miesten mukaan heidän puolisoissaan ärtymystä ja pakollista joustamista.

No kyllähän se nyt ainakin puolisoilta kysyy pinnaa jonkun verran sitten etä monesti varsinkin on semmoisia tilanteita ku lähtee reisuun että muksut rupee ottaa valtaa täällä itelleen ja vähä

riehaantuu nii sieltä välillä puhelimesta aistii sen että on vähän pinna kireellä mutta tota.. (Tero)

Ja sit negatiiviset puolet on sit tietysti tai negatiiviset ja negatiiviset mut semmoset niinku.. Haasteita on tietysti siinä että kyllähän sitä vaimoo pitää vähän joustaa, että että sille ei voi mitään. Että tota...ku se sanotaan joka päivä ku töihin menee ei pysty sanoo tuleeko neljältä viidelta kuudelta vai seittemältä kotiin että...Pyrkimys on se että ennen kuutta yrittäs joka päivänä olla kotona. Varsinkin sit kerkeis lasten kanssa leikkiä ja olla...olla siinä illalla mutta tota. Joskus se menee seittemään. Joskus..oikein hyvinä päivinä pääsee näkeen jo viideltä lapsia. (Sami)

Työnteko heijastui kotiin myös *isän ärtyisyytenä ja väsyneisyytenä* työpäivien jälkeen. Isät eivät jaksaneet panostaa kotitöihin ja perheen yhteiseen aikaan, mikä aiheutti heissä itsessään turhautumista.

Ärsyyntymiskynnys on meikäläisellä erityisen matala ja sitä kauttahan tulloo niitä riitojakin. (Akseli)

No stressaantunut sitä varmaan jossain määrin sitä on, en minä sitä väitä etteikö sitä olis ehkä jossain kohtaa ja, mm, no sitten kun lapsi on mennyt nukkumaan niin tuo lamaantunut varmaan aika yks hyvä sana, siinä sohvilla ku ottaa sen oman aikansa sen tunnin puolitoista. Mmitäs vielä, no laiskakshan sitä tuntee aina ittensä. Tai pitäis tehdä paljon enemmän ku silloin illalla vielä sitten innokkaasti. (Markku)

Tietenki sillein niinku..mut vähän toisaalta mulla on ihan hyvät keinot itse hoitaa se stressi että siinä mielessä niinku...Se tota niinku siihen liittyen liittyen tota..Tota tota..Et se nyt ehkä välillä pääsee kohoamaan aika korkeelle että. Että sitten saattaa olla tosi stressaantunut ku tulee töistä ku joku asia mitä pitäis hoitaa niin ei oo mennytkään niinku elokuvissa ja tietää et illalla pitää tehdä töitä niin...stressiä on. (Sami)

Viikonloppuisin ja viikolla perheen yhteinen aika oli lähinnä kotitöiden tekemistä yhdessä. Miehet olisivat kaivanneet enemmän vapaata perheaikaa, mutta aika ei antanut periksi.

Niin, no kyllähän se tietysti niinku viikonloppuun nyt ois sillai mukava, että aika harvoin tulee niinku semmosta kolmestaan oltua niinku perheen kanssa. Et se aika, ja sitten illat on aika lyhkäsiä

arkisin taas sit, et se nyt menee sen rutiinin toimittamisessa pian, että silloin ku harvoin sitte on aikaa olla yhdessä nii yleensä sitten tää muu sosiaalinen kanssakäyminen hoidetaan siinä yhteydessä. Mennään sitten kylään jonnekin ettei olla niinku perheen kesken koskaan oikeen muuta ku arjessa sitte. (Markku)

Edelleen se ajan riittäminen, ja sitten viikonloppusin kun olis yhteistä aikaa niin on myös niin paljon kotitöitä että menee siinä aikaa. (Akseli)

Puolison ja työntekijän roolit voivat olla tasapainossa niin, että työaikojen epätyypillisuus ei negatiivisesti vaikuta puolisojen kahdenkeskisen ajan viettoon tai aiheuta suhteeseen ylimääräisiä konflikteja. Puolisoiden välisen yhteisen ajan vähyyttä kuvattiin myös myönteisenä asiana.

No tää-äällä hetkellä ihan ehkä ehkä riittävää. Tietysti sanoisko et sitä [aikaa] on liian vähän. Helpostihan sitä sanois että joo on liian vähän ku vaikka päivät on kuitenkin sit lyhyitä lopulta. Pari tuntia lasten kanssa ja sit siinä on ehkä tunti aikaa kaks tuntia ehkä niinku jotakin niinku tehdä yhdessä [puolison kanssa] jos..jos siltä tuntuu niin sanotusti sitä iltana. Mut toisaalta en mä sano sitä on liian vähänkään sillä lailla et se jossain vaiheessa aiheuttas jotain negatiivista asiaa..niinku perheeseen tyyliin että kun ei ole ikinä aikaa jutella tai..kun ei ole ikinä aikaa kattoo sitä dekkarisarjaa tai jotain muuta. (Sami)

Toistaseks näkisin että [matkustustyö] vaikuttaa positiivisella tavalla [parisuhteeseen]. Että kun on yheksän päivää tuolla maailmalla niin sitä on ihan kivaa tulla kotia sieltä. (Tero)

Kiikkulautamiehille suhde työntekijän, puolison ja isän roolien välillä vaikutti kokonaisuudessaan olevan ristiriitainen. Työhön suhtauduttiin sekä intohimoisesti että välttämättömänä ”pahana”, mutta samalla tiedostettiin omat velvollisuudet isänä ja puolisona, joissa haluttiin niin ikään pyrkiä olemaan parempia. Työntekijän identiteettikategoria painottui miesten kerronnassa, vaikka vähäinen yhteinen aika lasten ja puolison kanssa sai miehet samanaikaisesti kaipaamaan mahdollisuutta olla enemmän kotona.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa tutkittiin kategoria-analyysia hyödyntäen, miten epätyypillistä työaikaan tekevät isät kiinnittyvät työntekijän, puolison ja isän identiteettikategorioihin kertoessaan työn ja perheen yhteensovittamisesta. Lisäksi oltiin kiinnostuneita siitä, miten eri identiteettikategoriat kuormittavat, vahvistavat ja/tai tasapainottavat toisiaan sekä onko miesten välillä havaittavissa eroja kategorioihin kiinnittymisessä. Tutkimuksen isät jakautuivat melko tasaisesti kolmeen miestyyppiin: elättäjämiehiin, tasa-arvomiehiin ja kiikkulautamiehiin. Miestyypit erosivat toisistaan heidän eri identiteettikategorioihin sisällyttämiensä ominaisuuksien, oikeuksien, velvollisuuksien ja toimimisen tapojen perusteella. Myös epätyypillisen työajan merkitys vaihteli miestyypeittäin.

6.1.1 Kolme miestyyppeä: elättäjämiehet, tasa-arvomiehet ja kiikkulautamiehet

Tämän tutkimuksen haastatelluista isistä neljä kuvasi itsensä perheen pääelättäjänä puolison hoitaessa enemmän sekä lapsia että kotitöitä. He pitivät ansiotyötään sekä omana velvollisuutenaan että oikeutenaan, minkä lisäksi työn ensisijaisuus perheeseen verrattuna tuli esiin haastatteluista. Miehet oikeuttivat omaa poissaoloaan kotoa ja vähäistä osallistumistaan kotitöihin sekä elättäjän rooliinsa että työn tai ammatin kutsumukseen vedoten (myös Blair-Loy 2003). Elättäjäsän rooli vanhempana oli selvästi äitiä useammin leikkittäjä ja hauskuuttaja, eivätkä isät juuri osallistuneet lastensa arkirutiineihin (myös esim. Craig & Mullan 2011; Dermott 2008; Halme 2009). Lasten kanssa vietettiin aikaa silloin, kun työt sallivat, eikä puolisonkaan kanssa pyritty aktiivisesti etsimään kahdenkeskistä aikaa.

Perinteisen miehen ja isän roolin omaksuneet osallistuvat vähemmän kotitöihin ja lastenhoitoon, mutta vastapainona tekevät puolisoaan enemmän ansiotyötä (Halrynjo 2009; Hewitt, Baxter & Mieklejohn 2012; Neilson & Stanfors 2014). Isyyteen onkin perinteisesti liitetty vastuu perheen toimeentulosta (esim. Dermott 2008; Lammi-Taskula & Salmi 2014a) ja miehen elättäjän rooli on selvästi nähty hoivaroolia tärkeämpänä (Bianchi, Sayer, Milkie & Robinson 2012; Coltrane, Miller, DeHaan & Stewart 2013; Oinas 2010; Oulasmaa & Saloheimo 2010). Vuoden 2012 Tasa-arvobarometrin mukaan jopa kolmanneksessa perheistä vastuu talous- ja raha-asioista kuuluu perheen isälle, tosin miehet ja naiset pitävät yhä harvemmin miestä ensisijaisesti vastuullisena perheen toimeentulosta (Kiianmaa 2012; myös Kekkonen 2010). Niin ikään vuoden 2006 Perhebarometriin vastanneista esikoislasten isistä vajaa kolmannes koki, että isän tehtävänä on elättää perhettä äidin hoitaessa vauvaa (Paajanen 2006).

Tutkimukseni tasa-arvomiestyypin lukeutuneet pitivät omaa työtään ja työaikojaan sekä oikeutenaan että velvollisuutenaan. Vuorotyön tekeminen toi miehille omaa aikaa, mutta samalla se mahdollisti miesten tasavertaisen osallistumisen kotona. He halusivat itse osallistua tasapuolisesti puolisonsa kanssa kotitöihin ja lapsista huolehtimiseen, mitä he pitivät jopa itsestään selvyytenä (myös Eerola 2014). Kotitöitä ei tasa-arvomiesten perheissä jaettu puolisojen kesken erikseen, eikä perinteistä jakoa miesten ja naisten töiden välille tehty: kotitöitä teki se, joka paremmin ehti, mikä kertoo toisaalta myös puolison ansiotyön arvostamisesta (vrt. esim. Sutela 2007). Tasa-arvomiehet olivat huolissaan puolisonsa jaksamisesta, sillä vaikka he pyrkivätkin osallistumaan kotitöihin ja lastenhoitoon yhtä paljon puolisonsa kanssa, oli puolison vastuu silti suurempi.

Tasa-arvomiehet kertoivat, ettei heidän perheillään ollut lainkaan normaalia arkea tai päivittäisiä rutiineja haastatteluhetkellä, vaan päivät ja viikot olivat ”jatkuvaa vaihtelua”. Tasa-arvomiestyypille ominaista oli kasvatus- ja lastenhoitovastuun jakaminen puolisojen kesken sekä molempien puolisojen tasavertainen ajan saatavuus. Vuorotteluvanhemmuus (tag-team parenting) oli yleistä tasa-arvomiesten perheissä, jolloin molemmat vanhemmat

hoitivat lapsia ja kotia silloin, kun toinen vanhemmista oli töissä (myös Sevón, Malinen, Murtorinne-Lahtinen, Mykkänen & Rönkä 2016).

Erityisesti kiikkulautamiehillä tulivat ilmi epätyypillisten työaikojen negatiiviset vaikutukset perherooleihin. Kiikkulautamiehet kertoivat hankaluuksistaan irtautua työasioista vapaa-ajallaan, ja työhön suhtautuminen oli miehillä ristiriitaista. Työ tuotti miehille iloa, mutta työasioista irrottautuminen oli hankalaa kotona (ks. esim. Antila 2005). He myös korostivat mahdollisuuksiaan tehdä töitä ajasta ja paikasta riippumatta (ks. Clark 2000), mikä osaltaan luultavasti lisäsi irrottautumisen hankaluuden kokemusta. Irtautumisen ongelmallisuus on suurimmillaan perheellisillä, joilla on hoivavelvollisuus, ja niillä, jotka tekevät töitä myös säännöllisten työaikojensa ulkopuolella. (Antila 2005; myös Lehto & Sutela 2009.) Toisaalta lapset voivat auttaa töistä irtautumisessa, mutta toisinaan työpaikka auttaa pääsemään eroon kodin huolista ja hälinästä (Lammi-Taskula & Salmi 2014a; Sutela 2007). Kiikkulautamiehet olisivat halunneet osallistua lastensa hoitoon ja kasvatukseen enemmän, mutta eivät kyenneet omien työaikojensa vuoksi. Miehet samalla kuitenkin korostivat perheensä tärkeyttä ja olivat valmiita jopa luopumaan työstään perheen hyväksi.

Kiikkulautamiestyypistä on vielä verrattain vähän tietoa. Miehet vaikuttaisivat tulosten perusteella kokevan eniten ristipainetta eri rooleissaan ja kamppailevan näiden roolien välisestä tasapainosta. Miehet kokivat, etteivät pystyneet vastaamaan omiin tai muiden (työnantajan, puolison ja lasten) odotuksiin omalla toiminnallaan, mikä näytti lisäävän työn ja perheen yhteensovittamisen haasteellisuuden kokemusta.

6.1.2 Miestyypien ja identiteettikategorioiden samankaltaisuudet ja erot

Kaikilla miestyypeillä työntekijän identiteettikategorian kerrottiin kuormittavan isän roolia ja vievän aikaa perheeltä (myös Honda, Abe, Date & Honda 2015). Miestyypien välillä oli kuitenkin eroja siinä, ketä miehet raportoivat työnsä kuormittavan. Elättäjämiehet kertoivat, että lapset toivoisivat isän olevan enemmän kotona, minkä lisäksi he arvioivat omien työaikojensa ja poissaolojensa aiheuttavan muissa perheenjäsenissä

hermostumista ja epätietoisuutta. Kiinnostavaa on, että elättäjämiehet eivät tuoneet ilmi itse kokevansa kuormittuneisuutta vanhemman roolissaan työstä johtuen. Tasa-arvomiehet sen sijaan tunsivat itse huonoa omatuntoa, riittämättömyyttä ja syyllisyyttä aina ollessaan poissa perheensä luota töiden takia. Miehet kertoivat ikävöivänsä lapsiaan, mikäli eivät nähneet heitä kunnolla työviikkojensa aikana ja kantoivat myös huolta lasten pärjäämisestä ilman isän jatkuvaa läsnä- ja saatavilla oloa. Kiikkulautamiehet sijoittuivat elättäjämiesten ja tasa-arvomiesten välimaastoon, sillä he eivät nähneet isän roolinsa kannalta vuorotyössä mitään hyviä puolia, mutta kertoivat myös lastensa kokevan isän poissaolon raskaana asiana.

Antilan (2005) raportissa työn ja yksityiselämän välisestä rajanvedosta kävi ilmi, että yli puolet palkansaajista koki riittämättömyyden tunnetta töissä, ja lähes kaksi kolmasosaa koki huomattavasti riittämättömyyden tunteita kotona. Riittämättömyyden tunteet kotona ovat yleisimpiä perheellisillä palkansaajilla. Paradoksaalista on, että riittämättömyyden tunteita tuotiin myös tässä tutkimuksessa esiin kaikissa miestyypeissä nimenomaan kotiasioihin ja perheeseen eikä niinkään työhön liittyen, mutta työt menivät siitä huolimatta vastaajilla melko usein perheen edelle (myös Antila 2005; Piensoho 2006; Salmi & Lammi-Taskula 2014).

Elättäjä- ja tasa-arvomiesten kertoman mukaan heidän työntekijän roolinsa kuormitti isän roolin lisäksi heidän puolison rooliaan ja parisuhdettaan. Elättäjämiehillä työnteon kerrottiin toisaalta kuormittavan puolisoa enemmän kuin heitä itseään, tasa-arvomiehet olivat huolissaan puolison jaksamisesta perhearjessa yksin miehen ollessa välillä paljonkin pois töiden takia. Tasa-arvomiehet olisivat omankin jaksamisensa kannalta kaivanneet enemmän kahdenkeskistä aikaa puolisonsa kanssa. Työntekijän roolin kuormittavuutta suhteessa puolison rooliin ja parisuhteeseen helpotti kuitenkin se, että tasa-arvomiehet ja heidän puolisonsa olivat tottuneet miehen epätyypillisiin työaikoihin ja siihen, että yhteistä aikaa oli toisinaan hyvin vähän, jos ollenkaan. Kiikkulautamiestyypillä työ päinvastoin vahvisti parisuhdetta, sillä mitä vähemmän puoliset näkivät toisiaan, sitä vähemmän he riitelivät. Pitkään puolisostaan erossa oltuaan miehet kertoivat kotiin paluun

olevan mukavaa. Kiikkulautamiehet kertoivat työaikoihin ja työntekoon liittyvien konfliktien olevan vähäistä parisuhteessaan, ja kokivat yhteistä aikaa puolison kanssa olevan haastatteluhetkellä riittävästi.

Miestyydit erosivat jonkin verran toisistaan myös parisuhteen hoitamisen tapojen kuvauksiltaan. Elättäjämiehet eivät pyrkineet löytämään yhteistä aikaa aktiivisesti puolisonsa kanssa, kun taas tasa-arvo- ja kiikkulautamiehet olivat selvästi aktiivisempia puolisoiden kahdenkeskisen ajan järjestämisessä. Parisuhteen hoitaminen oli elättäjämiehillä siis enimmäkseen arkista, rutinoitunutta kuulumisten vaihtoa sohvalla iltaisin, kun vastaavasti tasa-arvomiehet pyrkivät aktiivisesti löytämään yhteistä aikaa puolisonsa kanssa (myös Kontula 2013; Malinen 2011).

6.1.3 Kamppailu isyydestä ja sukupuolten tasa-arvosta 24/7 - yhteiskunnassa

Hyvän työntekijän kategoriaan liitetään perinteisesti valmius työskennellä pitkiä päiviä, minkä lisäksi töistä pois oleminen perhesyistä voidaan nähdä merkkinä huonosta ja ei-sitoutuneesta työntekijästä (esim. Coltrane, Miller, DeHaan & Stewart 2013). Elättäjämiehet kertoivat tuntevansa jopa häpeää työpaikalla, mikäli perheasiat vaikuttivat negatiivisesti heidän työntekoonsa. Puolison palkkatyötä ei pidetty yhtä tärkeänä kuin omaa työtä, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa miesten vahvaan sitoutumiseen omaan työhönsä. Tasa-arvomiehet ja kiikkulautamiehet suhtautuivat työhönsä elättäjämiehiä joustavammin. Tasa-arvomiehistä yksi oli jäänyt hoitovapaalle toisen lapsensa kanssa, ja piti koti-isänä olemista työntekijän rooliaan huomattavasti tärkeämpänä. Kiikkulautamiehet korostivat mahdollisuutta tehdä töitään ajasta tai paikasta riippumattomina, samaan aikaan kuitenkin epätyypilliset työajat aiheuttivat heillä eniten ongelmia ja ristiriitoja työn ja perheen roolien välille.

Tämän tutkimuksen tasa-arvomiehistä osa oli tehnyt tietoisin päätöksen lopettaa työpäivänsä siihen aikaan, että ehtisivät olla lastensa kanssa kotona iltaisin, mutta lasten nukkumaan menon jälkeen ansiotöitä saatettiin vielä jatkaa. Töihin ei haluttu sitoutua työnantajan vaan pikemminkin lasten ja koko perheen ehdoilla, ja isät halusivat näin olla paremmin lastensa saatavilla.

Erityisesti vuorotyötä tekevät tasa-arvo- ja kiikkulautamiehet harmittelivat iltavuoroviikkoinaan jäävänsä paitsi perheensä yhteisistä iltarutiineista (myös Miettinen & Rotkirch 2011; Wight, Raley & Bianchi 2008). Epätyypillisen työajan vaikutuksesta miesten kotitöihin ja lasten hoitoon osallistumiseen on ristiriitaisia tuloksia. Perhebarometrin 2011 (Miettinen & Rotkirch 2011) mukaan epätyypillistä työaikaa tekevien lastenhoitoon käyttämä aika ei ollut merkittävästi pienempi kuin tyypillistä työaikaa tekevillä. Kansainvälisten tutkimusten mukaan epätyypillistä työaikaa tekevät isät näyttäisivät osallistuvan hyvinkin aktiivisesti lastenhoitoon ja kotitöihin (Hattery 2001; Mills & Täht 2010). Suurin osa kaikista tämän tutkimuksen haastatelluista isistä oli kuitenkin valmis vaihtamaan epätyypillisen työajan tyypilliseen, sillä säännöllistä päivätyötä ja sitä kautta säännöllisempää arkea kaivattiin ensisijaisesti lasten takia (myös Henly, Shaefer & Waxman 2006; Kekkonen, Rönkä, Laakso, Tammelin & Malinen 2014).

Naisilla on tutkimusten mukaan suurempi vastuu kotitöistä ja lastenhoidosta sekä perheen aikataulujen yhteensovittamisesta, vaikkakin miesten osuus näissä kaikissa on koko ajan kasvanut (Craig & Mullan 2011; Gregory & Milner 2008; Hewitt, Baxter & Micklejohn 2012; Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Lehto & Sutela 2009; Plantin 2015; Pääkkönen & Hanifi 2011; Sutela 2007; Tammelin 2009; Ylikännö, Pääkkönen & Hakovirta 2015). Erityisesti miesten osuus on kasvanut ruoanlaitossa (Kiiänmaa 2012; Pääkkönen & Hanifi 2011; Sayer 2005; Ylikännö 2014). Tämänkin tutkimuksen aineistossa perinteisesti naisten kotitöihin lukeutuvan ruoanlaiton osa tasa-arvo- ja kiikkulautamiehistä kertoi kuuluvan molemmille puolisoille yhtä lailla, toki miesten ruoanlaittoa rajoitti puolisoa enemmän heidän ansiotyössään viettämänsä aika ja epätyypilliset työajat.

Kaikissa miestyypeissä myös arjen aikataulut oli enimmäkseen miehen puolison vastuulla. Naisten voidaankin sanoa tekevän "leijonan osan" kaikista kotitöistä (Lachance-Grzela & Bouchard 2010; Neilson & Stanfors 2014). Riippumatta siitä, kuinka paljon mies osallistui kotitöihin, hoiti puoliso usein enemmän lapsia ja arjen askareita. Jopa tasa-arvomiehillä, joilla kotityöt ja lastenhoito jaettu mahdollisimman tasan heidän puolisonsa kanssa, oli miesten

osuus silti hieman pienempi kuin heidän puolisoillaan. Elättäjämiehet sen sijaan pitivät puolisonsa velvollisuutena huolehtia lapsista ja kodista. Kiikkulautamiehillä kotityönjako oli enimmäkseen perinteinen, jolloin puolisolle kuului pitkälti kodinhoito ja ruoanlaitto, miehille piha- ja korjaustyöt. Miehet kertoivat vapaa-ajan ja viikonloppujen kuluvaan pitkälti rutiinien ja kotitöiden tekemisessä, eikä perheen yhteistä aikaa juuri jäänyt. Usein tämä vähäinenkin aika kului sukulaisten tai ystävien luona vieraillessa, mutta myös ulkoillessa (myös esim. Brown & Perkins 2012; Miettinen & Rotkirch 2011; Neilson & Stanfors 2014; Pääkkönen & Hanifi 2011; vrt. Ylikännö 2014).

Kotitöitä tasaisemmin puoliset jakavat lastenhoitoa (Lehto & Sutela 2009; Paajanen 2006; Sutela 2007; Ylikännö 2009) ja eniten isät osallistuvat lasten kuljettamiseen ja leikittämiseen (Julkunen 2010; Kiianmaa 2012; Lammi-Taskula & Salmi 2014b; Vuori 2009). Elättäjämiesten isän rooli oli enimmäkseen lasten hauskuuttamista ja yhteisille seikkailuille viemistä, tasa-arvomiehet taas saattoivat olla yhtä lailla puolisonsa kanssa tiukkana auktoriteettina lapsilleen. Kiikkulautamiehillä epätyypilliset työajat rajoittivat kasvatustuun tasaista jakautumista puolisoitten kesken, ja miehet olisivat halunneet olla aktiivisesti puolisonsa rinnalla jakamassa kasvatustehtävää. Yllättävää onkin, että naisia useammin miehet kokevat itse, että heidän tulisi osallistua lastenhoitoon ja kasvatukseen nykyistä enemmän (Kiianmaa 2012). Toisaalta miehet voivat ajatella tasa-arvoiset mahdollisuudet työelämässä ja uran luomisen olevan yhtä lailla molempien puolisoitten oikeus (Närvi 2014).

Epätyypillinen työaika voi vähentää miesten osallistumista kotona (esim. Craig & Powell 2011), mutta tässä tutkimuksessa epätyypilliset työajat toivat esimerkiksi tasa-arvomiehille enemmän vapaa-aikaa ja samalla mahdollistivat suuremman osallistumisen kotitöihin ja lastenhoitoon. Tag-team parenting eli vuorotteluvanhemmuus oli tasa-arvomiehillä mahdollista juuri epätyypillisen työajan takia (myös Hattery 2001; Hewitt, Baxter & Micklejohn 2012; Mills & Täht 2010; Presser 2003; Sevón, Malinen, Murtorinne-Lahtinen, Mykkänen & Rönkä 2016; Wight, Raley & Bianchi 2008; Williams, Blair-Loy, Berdahl 2013).

Kaikissa kolmessa miestyypissä selkein yhteneväisyys oli miesten kokema ajan vähyys perheensä kanssa, ja suurin osa haastateltavista toi esiin, kuinka

kokivat joko huonoa omatuntoa, syyllisyyttä tai huolta siitä, että heillä oli lapsilleen liian vähän aikaa (myös Mykkänen & Eerola 2013; Mykkänen & Eerola 2014). Vuoden 2012 lapsiperhekyselyyn vastanneista kouluikäisten lasten isistä neljännes koki aikapulaa lastensa kanssa (Salmi & Lammi-Taskula 2014). Samoin vuoden 2011 Perhebarometrin mukaan pienten lasten työssäkäyvien isien aikapulan kokemus on vuodesta 1999 vuoteen 2010 yleistynyt yhdeksällä prosentilla, ja liikuntaan ja ulkoiluun käytetyn ajan osuus on hieman kasvanut. Tutkimuksen mukaan aikapulaa kokevat toivoivat kuitenkin eniten edelleen lisää aikaa omiin harrastuksiin ja urheiluun, minkä lisäksi toivomus lisääjasta perheen kanssa on tasaisesti kasvanut (Miettinen & Rotkirch 2011; myös Oulasmaa & Saloheimo 2010). Osittain tämän takia tasa-arvomiehet kokivat oman työnsä ja epätyypilliset työaikansa sekä oikeutenaan että velvollisuutenaan, sillä työajat toivat heille sitä omaa aikaa, jota he myös kaipasivat. Kiikkulautamiehistä osa oli sen sijaan luopunut joistakin harrastuksistaan voidakseen olla useammin läsnä perheensä kanssa (myös Brown & Perkins 2012). Oman ajan ottamista ja antamista puolisoitten kesken kuitenkin vaalittiin, jotta molemmat saivat tarvittaessa rentoutua työviikon keskellä jonkin harrastuksensa parissa.

Toisaalta tutkimusten mukaan myös miesten oman ajan osuus on kaventunut vuosi vuodelta, kun taas ansiotyöhön käytettävän ajan määrä on tasaisesti kasvanut (Wight, Raley & Bianchi 2008; Ylikännö 2009). Ylikännön (2009) mukaan kyseessä saattaa olla uuden isyyden esiinmarssi, sillä aikaisemmissa tutkimuksissa isät ovat toivoneet lisää aikaa perinteisiin miesten kotitöihin, kuten auton korjaamiseen ja kiinteistöhuollollisiin tehtäviin, mutta nykyään enemmän perheen kesken vietettävään yhdessä oloon. Hyvään isyyteen liitettiin siis tässäkin tutkimuksessa aktiivinen ja riittävä yhdessäolo lasten kanssa. Myös Halmeen (2009) väitöskirjatutkimuksessa lähes puolet isistä olisi toivonut voivansa sitoutua lastensa hoitoon enemmän ja viettää leikkiikäisten lastensa kanssa nykyistä enemmän aikaa.

Elättäjämiehet olivat ainoita, jotka toivat esiin isän roolin vahvistavuuden suhteessa muihin rooleihin. Elättäjämiehet saivat isän roolista voimaa arkeensa ja muihin rooleihinsa, ja isyyden kuvattiin antavan merkityksen elämään (myös

Brandth 2012; Mykkänen & Eerola 2013). Isyys oli elättäjämiehille näin ollen vapaavalintainen oikeus, johon ei liittynyt vastuuta arjen rutiineista. Vuori (2004) kiteyttää äitiyden olevan yhteiskunnallinen tehtävä, siinä missä isyys on henkilökohtainen valinta, jonka velvollisuutena on ainoastaan lapsen elatus. Käytännössä isät voivat siis toteuttaa vanhemmuuttaan itse haluamallaan tavalla. Vuori (2004) korostaakin, että ilman äitien yhteiskunnallista hoivavelvollisuutta vapaavalintainen isyys ei olisi mahdollista. Kiikkulautamiehet tuottivat poikkeavuutta herkemmin puhumalla omaa moraalista isän identiteettiään normia tai tavallisena pidettyä huonommaksi tai paremmaksi, esimerkiksi korostamalla lasten tärkeyttä työhönsä verrattuna.

Tasa-arvomiesten toteuttamaa jaetun vanhemmuuden mukanaan tuomaa osallistuvaa nykyisyyttä voidaan pitää jonkinlaisena ihanteena (esim. Aalto 2004). Huomionarvoista on, että vaikka uusi isyys on yleistymässä suomalaisessa ja ylipäätään länsimaisessa kulttuurissa, tutkimukseni 11:stä isästä vain kaksi oli hyödyntänyt isille korvamerkittyjä perhevapaita. Isän ja äidin perhevapaalla oleminen eroaa Haasin ja Hwangin (2013) mukaan esimerkiksi siten, että äideillä on usein muista äideistä koostuva sosiaalinen verkosto seuranaan ja vertaistukenaan vanhempainvapaansa ajan, kun taas miehillä isyysloma voi olla hyvinkin paljon yksinäisempää ja he viettävät enemmän aikaa lapsen kanssa kahdestaan. Toisaalta isien voidaan nähdä olevan toissijaisia vanhempia ja äitien taustatukijoita lasten ollessa pieniä, jolloin heille ei ole erityistä paikkaa kotona. Miehet myös usein ansaitsevat naisia enemmän, jolloin äidin jääminen perhevapaalle on taloudellisesti kannattavampaa. Vuoren (2004) mukaan kysymys saattaa myös olla siitä, että miehet haluavat säilyä ensisijaisesti miehinä, eivätkä leimautua feminiinisiksi (ks. myös Williams, Blair-Loy & Berdahl 2013), sillä äidin ja isän roolien on hoivaisyyden yleistymisen myötä havaittu lähentyvän toisiaan (esim. Chesley 2011; Dermott 2008; Huttunen 2014).

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimuksen luotettavuudella ja tutkijan valinnoilla on tiivis yhteys. Tutkijan valinnat, analyysin arviointi ja tutkijan omien harkinnanvaraisten ratkaisujen pohtiminen ovat kvalitatiivisen tutkimuksen keskeisiä mittareita. (Eskola & Suoranta 2008.) Tutkimuksen voidaan sanoa olevan sitä luotettavampi mitä yksityiskohtaisemmin ja avoimemmin tutkija on raportoinut koko tutkimusprosessin kaaresta. Tutkimusaiheen valinnan ja rajauksen, aineistonkeruun, analyysitavan ja johtopäätösten perustelut ovat asioita, joilla tutkijan on mahdollista rehellisesti kertoa tutkimuksensa kulusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009.)

Tutkimusaiheena perhe on intiimi ja yksityinen. Perheisiin voi liittyä arkaluontoisia asioita, joita tutkittavat ovat saattaneet kaunistella tai vähätellä myös tämän tutkimuksen haastatteluissa. Tämä saattaa vähentää tutkimuksen luotettavuutta, sillä etenkin aikuiset voivat valikoida, millä tavalla ja kuinka paljon he haluavat mistäkin arkaluontoisesta aiheesta kertoa. Voi olla vaarana, että haastattelija ei kykene luomaan luottamuksellista haastattelutilannetta, jolloin tutkittava voi pelätä tulevansa arvostelun tai tuomitsemisen kohteeksi, mikäli epäilee tutkijan tietävän mikä olisi esimerkiksi lapsen hyvinvoinnin kannalta teoreettisesti parasta. Voi myös olla, että haastatellut ovat tiedostamattaankin halunneet vastata kulttuurisiin odotuksiin ja tuoda itsensä esiin ”hyvässä valossa”. Toisaalta perhe tutkimusaiheena voi sisältää myös niin henkilökohtaisia ja vaikeita asioita, jolloin tutkijan on voitava varmistaa, ettei haastattelusta koidu haastateltavalle mitään vahinkoa, ja tarvittaessa kertoa mistä haastateltavan on mahdollista saada tukea tilanteeseensa. (Kuula 2006.)

Tämän tutkielman haastattelut on tehty osana laajempaa tutkimusprojektia, jossa kaikista lupa-asioista, aineiston säilyttämisestä ja anonymisoinnista on kannettu vastuuta. Haastattelijat ovat olleet koulutettuja haastattelijoita, joilla on ollut yhtenäinen haastattelurunko ja tutkimustietoon perustuvat haastattelukysymykset. Tämän tutkimuksen aineisto on kuitenkin useiden haastattelijoiden keräämä, minkä vuoksi haastatteluiden välillä on

luonnollisesti variaatiota. Haastattelun sijaan tutkimusaihetta voisi lähestyä esimerkiksi päiväkirjamenetelmällä, jolloin tutkittavat kertoisivat viikkonsa kulusta ja siinä ilmenevistä haasteista päivittäin reaaliajassa. Toisaalta yleistettävämpää tietoa epätyypillistä työaikaa tekevien isien moniroolisuuden haasteista voisi selvittää määrällisillä tutkimusmenetelmillä, sillä haastattelu- ja päiväkirjamenetelmät ovat aina vain yhden ihmisen kokemuksia tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston analyysiprosessin ja koko tutkielman kulun huolellinen raportointi on ollut tavoitteena koko tämän tutkimusprosessin ajan. Myös analyysin systemaattisuus ja kategoria-analyysin soveltaminen on pyritty toteuttamaan mahdollisimman aukottomasti, ja luokittelun seurauksena kaikki aineistossa olleet miehet saatiin sijoiteltua kolmeen luokkaan. Tutkittavien ilmeet, eleet, äänenpainot ja muut haastateltavan ja haastattelijan luomat merkitykset ovat jääneet kokonaan pois analyysistäni, sillä aineisto oli valmiiksi litteroitu, kun sain sen käyttööni. Näin ollen tekemäni havainnot, tulkinnat ja johtopäätökset ovat ainoastaan lukemieni litteraattien varassa. Tehtyjä tulkintoja onkin pyritty perustelemaan kattavasti valituilla aineistokatkelmilla.

Tämä tutkielma on antanut arvokasta tietoa toistaiseksi vielä määrällisesti vähemmän tutkitusta isien näkökulmasta epätyypillisen työajan ja perheen yhteensovittamiseen. Vaikka aineisto on pieni, kolmen miestyypin löytyminen kategoria-analyysillä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Elättäjä- ja tasa-arvomiesten löytyminen myös muissa tutkimuksissa kertoo, että nämä miestyypit ovat olemassa laajemmin tämän tutkimuksen aineiston ulkopuolellakin, mikä osaltaan lisää tämän tutkimuksen luotettavuutta. Lähdekirjallisuuden määrällä onkin pyritty lisäämään juuri luotettavuutta ja todistamaan aiempien tutkimustulosten samansuuntaisuutta tämän tutkielman tulosten kanssa. Lähdekirjallisuudella on pyritty myös selittämään tutkittavan ilmiön käsitteitä mahdollisimman ymmärrettävästi.

Etenkin kiikkulautamiestyypistä on vielä verrattain vähän tietoa, ja lisää tutkimusta kaivattaisiin, jotta epätyypillisen työajan ja perheen yhteensovittamista helpottavia ratkaisuja voitaisiin kehittää yhä edelleen. Mielenkiintoista voisi olla myös säännöllistä päivätyötä ja epätyypillistä työaikaa tekevien isien vertaaminen työn ja perheen yhteensovittamisen ja

moniroolisuuden osalta. 24/7-yhteiskunta velvoittaa toisaalta isää olemaan työnantajan käytettävissä jopa ympärivuorokautisesti, mutta samalla olemaan isyyteensä sitoutunut, läsnä oleva isä. Epätyypillinen työaika näyttäisikin lisäävän ristiriitaisuutta uuden ja perinteisen isän roolien välillä. Myös isien perhevapaiden hyödyntämisen tai hyödyntämättömyyden syitä voitaisiin etsiä kiikkulautamiestyypin kokemasta ristipaineesta ja vaikeudesta vastata eri tahojen asettamiin odotuksiin. Kiikkulautamiehet tavoittelivat aktiivisesti roolien välistä tasapainoa hyvän työntekijän, hyvän puolison ja hyvän isän kategorioiden välillä, minkä vuoksi he mahdollisesti pyrkivät selittämään kategorioihin liittyvien kulttuuristen odotusten, kategoriasidonnaisten velvollisuuksien ja oman toimintansa vastaamattomuutta muita miestyyppejä enemmän. Useimmiten miehet käyttivät puolustavia ja syyttäviä selontekoja, jolloin he vetosivat joko olosuhteisiin tai ottivat vastuun omasta käytöksestään, mutta joka tapauksessa olivat pahoillaan seurauksista. Näin ollen ristiriitainen kiikkulautaidentiteetti syntyisi moraalista paineesta täyttää eri roolien kulttuuriset odotukset tiedostaen, ettei se välttämättä ole mahdollista.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2004. Perinteisestä uuteen? Isyyden muutostietoa purkamassa. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 65–87.
- Aalto, I. 2010. Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto (toim.) *Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa*. Nuorisotutkimusverkosto, 15–36.
- Antila, J. 2005. Veteen piirretty viiva? Työn ja yksityiselämän välisen rajapinnan tarkastelua. *Työpoliittinen tutkimus* 272. Helsinki: Työministeriö.
- Aumann, K., Galinsky, E. & Matos, K. 2011. *The new male mystique*. National Study of the Changing Workforce. New York: Families and Work Institute.
- Barnett, R. C. & Baruch, G. K. 1985. Women's involvement in multiple roles and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology* 49(1), 135–145.
- Bianchi, S. M. & Milkie, M. A. 2010 Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family* 72(3), 705–725.
- Bianchi, S. M., Sayer, L. C., Milkie, M. A. & Robinson, J. P. 2012. Housework: Who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces* 91(1), 55–63.
- Blair-Loy, M. 2003. *Competing devotions: Career and family among women executives*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Brandth, B. 2012. Emotional dimensions of fathering and work-family boundaries. Teoksessa P. McDonald & E. Jeanes (toim.) *Men, wage work and family*. New York, NY: Routledge, 114–128.
- Brown, P. & Perkins, H. 2012. Happiness under pressure: the importance of leisure time among fathers in dual-earner households. Teoksessa P. McDonald & E. Jeanes (toim.) *Men, wage work and family*. New York, NY: Routledge, 148–163.
- Champion, S. L., Rumbold, A. R., Steele, E. J., Giles, L. C., Davies, M. J. & Moore, V. M. 2012. Parental work schedules and child overweight and obesity. *International Journal of Obesity* 36(4), 573–580.
- Chesley, N. 2011. Stay-at-home fathers and breadwinning mothers. *Gender & Society* 25(5), 642–664.

- Cho, Y. & Coulton, C. J. 2016. The effects of parental nonstandard work schedules on adolescents' academic achievement in dual-earner households in South Korea. *Child Indicators Research* 9(1), 193–212.
- Chung, S. A., Wolf, T. K. & Shapiro, C. M. 2009. Sleep and health consequences of shift work in women. *Journal of Women's Health* 18(7), 965–977.
- Clark, S. C. 2000. Work/family border theory: A new theory of work/family balance. *Human Relations* 53(6), 747–770.
- Coltrane, S., Miller, E. C., DeHaan, T. & Stewart, L. 2013. Fathers and the flexibility stigma. *Journal of social issues* 69(2), 279–302.
- Cooklin, A. R., Westrupp, E. M., Strazdins, L., Giallo, R., Martin, A. & Nicholson, J. M. 2016. Fathers at work: Work–family conflict, work–family enrichment and parenting in an Australian cohort. *Journal of family issues* 37(11), 1611–1635.
- Craig, L. & Mullan, K. 2011. How mothers and fathers share childcare: A cross-national time-use comparison. *American Sociological Review* 76(6), 834–861.
- Craig, L. & Powell, A. 2011. Non-standard work schedules, work–family balance and the gendered division of childcare. *Work Employment and Society* 25(2), 274–291.
- Davis, K. D., Goodman, W. B., Pirretti, A. E. & Almeida, D. M. 2008. Nonstandard work schedules, perceived family well-being and daily stressors. *Journal of Marriage and Family* 70(4), 991–1003.
- Dermott, E. 2008. *Intimate fatherhood: A sociological analysis*. Oxon: Routledge.
- Dockery, A., Li, J. & Kendall, G. 2009. Parents' work patterns and adolescent mental health. *Social Science & Medicine* 68(4), 689–698.
- Dommermuth, L. & Kitterød, R. H. 2009. Fathers' employment in a father-friendly welfare state: does fatherhood affect men's working hours? *Community, Work & Family* 12(4), 417–436.
- Eerola, P. 2014. Nurturing, breadwinning and upbringing: paternal responsibilities by Finnish men in early fatherhood. *Community, Work & Family* 17(3), 308–324.
- Enchautegui, M. E., Johnson, M. & Gelatt, J. 2015. Who minds the kids when mom works a nonstandard schedule? Research report. Washington, DC: Urban Institute.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

- Galovan, A. M., Holmes, E. K., Schramm, D. G. & Lee, T. R. 2014. Father involvement, father-child relationship quality, and satisfaction with family work: actor and partner influences on marital quality. *Journal of family issues* 25(13), 1846-1867.
- Gregory, A. & Milner, S. 2008. Fatherhood regimes and fatherhood involvement in France and the UK. *Community, Work & Family* 11(1), 61-84.
- Haas, L. L. & Hwang, C. P. 2013. Fatherhood and social policy in Scandinavia. Teoksessa D. W. Shwalb, B. J. Shwalb & M. E. Lamb (toim.) *Fathers in cultural context*. New York, NY: Routledge, 303-331.
- Halme, N. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo: Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Halrynjo, S. 2009. Men's work-life conflict: Career, care and self-realization: Patterns of privileges and dilemmas. *Gender, Work and Organization* 16(1), 98-125.
- Han, W-J. 2004. Nonstandard work schedules and child care decisions: Evidence from the NICHD study of early child care. *Early Childhood Research Quarterly* 19(2), 231-256.
- Han, W-J. 2008. Shift work and child behavioral outcomes. *Work, employment and society* 22(1), 67-87.
- Han, W-J. & Fox, L. E. 2011. Parental work schedules and children's cognitive trajectories. *Journal of Marriage and Family* 73(5), 962-980.
- Hattery, A. J. 2001. Tag-team parenting: Costs and benefits of utilizing non-overlapping shift work in families with young children. *Families in Society* 82(4), 419-427.
- Henly, J. R. & Lambert, S. J. 2014. "Unpredictable Work Timing in Retail Jobs: Implications for Employee Work-Life Conflict." *Industrial & labor relations review* 67(3), 986-1016.
- Henly, J. R., & Lyons, S. J. 2000. "The Negotiation of Child Care and Employment Demands among Low-Income Parents." *Journal of Social Issues* 56(4), 683-706.
- Henly, J. R., Shaefer, H. L. & Waxman, E. 2006. "Nonstandard Work Schedules: Employer- and Employee-Driven Flexibility in Retail Jobs." *Social Service Review* 80(4), 609-634.

- Hewitt, B., Baxter, J. & Micklejohn, C. 2012. Non-standard employment and fathers' time in household labour. *Journal of Family Studies* 18(2-3), 175-186.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.
- Honda, A., Abe, Y., Date, Y. & Honda, S. 2015. The impact of multiple roles on psychological distress among Japanese workers. *Safety and Health at Work* 6(2), 114-119.
- Hosking, A. & Western, M. 2008. The effects of non-standard employment on work-family conflict. The Australian Sociological Association. *Journal of Sociology* 44(1), 5-27.
- Hsueh, J. & Yoshikawa, H. 2007. Working nonstandard schedules and variable shifts in low-income families: associations with parental psychological well-being, family functioning, and child well-being. *Developmental Psychology* 43(3), 620-632.
- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 178-196.
- Härmä, M., Hublin, C., Kukkonen-Harjula, K., Kronholm, K., Paunio, T., Puttonen, S. & Stenberg, T. 2011. Nukuitko hyvin? Työperäiset unihäiriöt ovat yksilöllisiä. Teoksessa P. Pietikäinen (toim.) *Työstä, jouta ja jaksa. Työn ja hyvinvoinnin tulevaisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 79-91.
- Jacobs, J. & Gerson, K. 2004. *The time divide: Work, family and gender inequality*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Jallinoja, R. 2000. *Perheen aika*. Helsinki: Otava.
- Jokinen, E. 2005. *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- Joshi, P. & Bogen, K. 2007. Nonstandard schedules and young children's behavioral outcomes among working low-income families. *Journal of Marriage and Family* 69(1), 139-156.
- Juhila, K. 2004. Talking back to stigmatized identities: Negotiation of culturally dominant categorizations in interviews with sheltered resident. *Qualitative Social Work* 3(3), 259-275.
- Juhila, K. 2012a. Ongelmat, niiden selittäminen ja kategoriat. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri & moraali*. Tampere: Vastapaino, 132-173.

- Juhila, K. 2012b. Poikkeavan kategorian jäsenyyden tuottaminen ja vastustaminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri & moraalit*. Tampere: Vastapaino, 175–225.
- Juhila, K., Jokinen, A. & Suoninen, E. 2012. *Kategoria-analyysin juuret*. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri & moraalit*. Tampere: Vastapaino, 17–43.
- Julkunen, R. 2010. Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit. Tampere: Vastapaino.
- Kaila-Behm, A. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2000. Ways of being a father: how first-time fathers and public health nurses perceive men as fathers. *International Journal of Nursing Studies* 37(3), 199–205.
- Kaufman, G., & Uhlenberg, P. 2000. The influence of parenthood on the work effort of married men and women. *Social Forces* 3(78), 931–947.
- Kekkonen, J. 2010. Isä venyy, isä jaksaa. Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa (toim.) *Isyyden kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto, 50–59.
- Kekkonen, M., Rönkä, A., Laakso, M-L., Tammelin, M. & Malinen, K. 2014. Lapsiperheet 24/7-taloudessa. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 52–70.
- Kiianmaa, N. 2012. Tasa-arvobarometri 2012. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:23. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Kinnunen, U., Malinen, K. & Laitinen, K. 2009. Työn ja perheen yhteensovittaminen: perheiden kokemuksia ja ratkaisuja. Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä (toim.) *Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–147.
- Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä - muuttunut mies? Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 89–108.
- Kontula, O. 2013. Yhdessä vai erikseen? Tutkimus suomalaisten parisuhteiden vahvuuksista, ristiriidoista ja erojen syistä. Väestöliiton Perhebarometri. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 47/2013.
- Korhonen, M. 2004. Työssäkäyvä isä. Mitä yksi epätavallinen tarina paljastaa perhepiiriin kätkeytyistä "sukupuolisopimuksista"? Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 245–269.

- Korvela, P. & Rönkä, A. 2014. Arkielämä näkökulmana perheeseen. Teoksessa R. Jallinoja, H. Hurme ja K. Jokinen (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus, 192–214.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Känsälä, M. 2012. Työura ja parisuhde - erilliset yhdessä? Työn ja muun elämän yhteensovittaminen kahden uran pariskunnilla. Turku: Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, sarja A.
- Lachance-Grzela, M. & Bouchard, G. (2010) Why do women do the lion's share of housework? A decade of research. *Sex Roles* 63(11), 767–780.
- Lammi-Taskula, J. 2004. Ulottuvuuksina aika ja elämänvaiheet. Pienet lapset: isät perhevapaalla. Teoksessa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes, 45–58.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2004. Ulottuvuuksina aika ja elämänvaiheet. Aikaa työlle, aikaa perheelle. Teoksessa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Helsinki: Stakes, 29–39.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014a. Isät, työ ja perhe. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 75–90.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014b. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen lapsiperheissä. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 72–81.
- Lehto, A-M. & Sutela, H. 2009. Three decades of working conditions. Findings of Finnish quality of work life surveys 1977–2008. Helsinki: Tilastokeskus.
- Li, J., Johnson, S. E., Han, W-J., Andrews, S., Kendall, G., Strazdins, L. & Dockery, A. 2014. Parents' nonstandard work schedules and child well-being: a critical review of the literature. *The Journal of Primary Prevention* 35(1), 53–73.
- Malinen, K. 2011. Parisuhde pikkulapsiperheessä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 426.
- Malinen, K., Kinnunen, U., Tolvanen, A., Rönkä, A., Wierda-Boer, H. & Gerris, J. 2010. Happy spouses, happy parents? Family relationships among Finnish and Dutch dual earners. *Journal of Marriage and Family* 72(2), 293–306.

- Malinen, K. & Sevón, E. 2009. Parisuhteen hoitaminen: suhteiden arkea vai irtiottoja arjesta? Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen ja T. Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 149–176.
- Marks, S. R. & MacDermid, S. M. 1996. Multiple roles and the self: A theory of role balance. *Journal of Marriage and Family* 58(2), 417–432.
- Maume, D. J. & Sebastian, R. A. 2012. Gender, Nonstandard Work Schedules and Marital Quality. *Journal of Family and Economic Issues* (2012) 33, 477–490.
- McLaughlin, K. & Muldoon, O. 2014. Father identity, involvement and work–family balance: An in-depth interview study. *Journal of Community & Applied Social Psychology* 24(5), 439–452.
- Metsäpelto, R-L., Rönkä, A. & Laakso, M-L. 2015. Koululaisten hoitojärjestelyt ja hyvinvointi 24/7-taloudessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(1), 5–18.
- Mills, M. & Täht, K. 2010. Nonstandard work schedules and partnership quality: Quantitative and qualitative findings. *Journal of Marriage and Family* 72(4), 860–875.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2011. Perhebarometri 2011. Yhteistä aikaa etsimässä – Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 42/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2013. Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisien kertomana. *Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja* 44(1), 17–29.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2014. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 49–64.
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Neilson, J. & Stanfors, M. 2014. It's about time! Gender, parenthood and household divisions of labor under different welfare regimes. *Journal of Family Issues* 35(8), 1066–1088.
- Närvi, J. 2014. Hoivaisuus epävarmassa työelämässä. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 91–113.
- Oinas, T. 2010. Sukupuolten välinen kotityönjako kahden ansaitsijan perheissä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 402.
- Oulasmaa, M. & Saloheimo, A. 2010. Stereotyyppiset isäkuvat. Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto, 21–29.

- Paajanen, P. 2006. Perhebarometri 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Väestöntutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006. Helsinki: Väestöliitto.
- Perälä-Littunen, S. 2004. Cultural images of a good mother and a good father in three generations. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 239. Jyväskylä: University Printing House.
- Piensoho, T. 2006. Perheestä voimaa työhön – työstä voimaa kotiin. Työssäkäyvien kokemuksia työn ja perheen tasapainosta. *Oppimisverkostot työn ja perheen tasapainon rakentajina -hankkeen julkaisuja* 1/2006. Helsingin yliopisto. Vantaa: Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.
- Plantin, L. 2015. Contemporary fatherhood in Sweden. Teoksessa J. L. Roopnarine (toim.) *Fathers across cultures. The importance, roles, and diverse practices of dads*. Santa Barbara: Praeger, 91–107.
- Poikolainen, J. 2007. Lapsiperheen ja työn yhteensovittaminen: Diskurssi-analyyttinen katse ongelmalähtöiseen keskusteluun. Teoksessa A-M. Castrén (toim.) *Työn ja perheen tasapaino: sääntelyä, tutkimusta ja kehittämistä*. *Oppimisverkostot työn ja perheen tasapainon rakentajina -hankkeen julkaisuja*. Helsingin yliopisto. Vantaa: Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.
- Presser, H. B. 2003. *Working in a 24/7 economy*. New York: Russell Sage Foundation.
- Pääkkönen, H. 2010. *Perheiden aika ja ajankäyttö. Tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Pääkkönen, H. & Hanifi, R. 2011. *Ajankäytön muutokset 2000-luvulla. Elinolot 2011*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Rantanen, J. & Kinnunen, U. 2008. Työn ja perhe-elämän vuorovaikutus. Teoksessa U. Kinnunen, T. Feldt & S. Mauno (toim.) *Työ leipälajina. Työhyvinvoinnin psykologiset perusteet*. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 229–264.
- Rotkirch, A. 2010. Milloin isä tuntee syyllisyyttä? Teoksessa J. Jämsä & S. Kalliomaa (toim.) *Isyyden kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto, 40–49.
- Saarikallio-Torp, M. & Haataja, A. 2016. Isien vanhempainvapaiden käyttö on yleistynyt. Ketkä isistä vapaita käyttävät ja ketkä eivät? Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä. Lapsiperheet ja politiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela, 82–117.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2014. Työn ja perheen yhteensovittaminen hyvinvoinnin tekijänä. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.)

- Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 38–51.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2015. Policy goals and obstacles for father's parental leave in Finland. Teoksessa G. B. Eydal & T. Rostgaard (toim.) *Fatherhood in the Nordic welfare states: Comparing care policies and practice*. Bristol: Policy Press, 303–324.
- Sayer, L. C. 2005. Gender, time and inequality: Trends in women's and men's paid work, unpaid work and free time. *Social Forces* 1(84), 285–303.
- Schegloff, E. A. 2007. A tutorial on membership categorization. *Journal of Pragmatics* 39(3), 462–482.
- Sevón, E., Malinen, K., Murtorinne-Lahtinen, M., Mykkänen, J. & Rönkä, A. 2016. Kumman vuoro? Kotityön ja vanhemmuuden jakamiselle annetut perustelut epätyypillisen työajan perheissä. *Työelämän tutkimus - Arbetslivsforskning* 2016(3), 295–310.
- Silverman, D. 1987. *Communication and medical practice: Social relations in the clinic*. London: Sage.
- Southerton, D. 2011. Are we running out of time? Teoksessa V. May (toim.) *Sociology of personal life*. Houndmills, Basingstoke; New York, NY: Palgrave Macmillan, 121–133.
- Strazdins, L., Clements, M. S., Korda, R. J., Broom, D. H. & D'Souza, R. M. 2006. Unsociable work? Nonstandard work schedules, family relationships, and children's well-being. *Journal of Marriage and Family* 68(2), 394–410.
- Strazdins, L., Korda, R. J., Lim, L. L-Y., Broom, D. H. & D'Souza, R. M. 2004. Around-the-clock: parent work schedules and children's well-being in a 24-h economy. *Social Science & Medicine* 59(7), 1517–1527.
- Suhonen, A-S. & Salmi, M. 2004. Ulottuvuuksina aika ja elämänvaiheet. Kahden kauppa: puolison merkitys. Teoksessa M. Salmi & J. Lammi-Taskula (toim.) *Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea*. Helsinki: Stakes, 74–88.
- Suoninen, E. 2012. Identiteettien rakentuminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Kategoriat, kulttuuri & moraali*. Tampere: Vastapaino, 89–130.
- Sutela, H. 2007. Työ, hoiva ja perhe. Teoksessa H. Sutela & A-M. Lehto (toim.) *Tasa-arvo työn takana*. Helsinki: Tilastokeskus, 5–59.
- Tammelin, M. 2009. Working time and family time. Experiences of the work and family interface among dual-earning couples in Finland. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 355.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, S. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Van der Lippe, T. 2007. Dutch workers and time pressure: household and workplace characteristics. *Work, Employment and Society* 21(4), 693–711.
- Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 29–63.
- Vuori, J. 2009. Men's choices and masculine duties. *Fathers in expert discussions*. *Men and Masculinities* 12(1), 45–72.
- Wight, V. R., Raley, S. B., & Bianchi, S. M. 2008. Time for children, one's spouse and oneself among parents who work non-standard hours. *Social Forces* 87(1), 243–271.
- Williams, J. C., Blair-Loy, M. & Berdahl, J. L. 2013. Cultural schemas, social class, and the flexibility stigma. *Journal of Social Issues* 69(2), 209–234.
- Yesilova, K. 2009. *Ydinperheen politiikka*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Ylikännö, M. 2009. Isien ajankäytöstä: uuden isyyden hidas esiinmarssi. *Yhteiskuntapolitiikka* 74(2), 121–131.
- Ylikännö, M. 2014. Lapsiperheiden lauantait nyt ja ennen. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 136–147.
- Ylikännö, M., Pääkkönen, H. & Hakovirta, M. 2015. Time use of Finnish fathers – do institutions matter? Teoksessa G. B. Eydal & T. Rostgaard (toim.) *Fatherhood in the Nordic welfare states: Comparing care policies and practice*. Bristol: Policy Press, 103–119.
- Zimmerman, D. H. 1998. Identity, context and interaction. Teoksessa C. Antaki & S. Widdicombe (toim.) *Identities in talk*. London: Sage, 87–106.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Perheet 24/7 -hankkeen vanhempien haastattelurunko

Kiitos, että lupauduit tähän Perheet 24/7 haastatteluun! Tavoitteena tässä on kuulla sellaisten äitien ja isien kokemuksia arjestaan, joilla on alle 13-vuotias lapsi tai lapsia ja jotka itse tai joiden puoliso työskentelee epätyypillisinä työaikoina kuten iltaisin, öisin tai viikonloppuisin. Olemme kiinnostuneita siitä, miten vanhemmat kokevat työaikansa ja niiden sovittamisen yhteen muiden elämän osa-alueiden kanssa. Haluamme kuulla sekä hyvistä puolista että mahdollisista haasteista sinun tilanteessasi.

Tässä haastattelussa meidän on tarkoitus keskustella seuraavista teemoista:

1. Työ ja työajat
2. Lastenhoitojärjestelyt
3. Arki ja yhdessäolo lasten kanssa
4. Vanhemmuus ja vanhemman hyvinvointi
5. Mahdollinen parisuhde
6. Lapsen hyvinvointi
7. Yhteistyö vuoropäivähoidon kanssa

Ennen kuin aloitetaan haastattelu, pyytäisin sinua lukemaan saatekirjeen ja allekirjoittamaan tämän suostumuslomakkeen. Näistä käy ilmi, mistä

tutkimukses-samme on kyse, tutkimuksen luottamuksellisuudesta ja miten antamisia tietoja tullaan käyttämään ja säilyttämään.

Osa tämän haastattelun kysymyksistä on yleisempiä ja osa taas henkilökohtaisempia. Kerro vain, jos jokin kysymys tuntuu vaikealta tai et halua vastata siihen. (Sekin on sallittua.)

Haastattelu kestää noin 1,5 tuntia, ja sopiiko, että nauhoitan haastattelun?

Aloitetaan muutamilla taustatiedoilla sinusta, lapsistasi ja perheestäsi.

---

1. TAUSTATIEDOT

- Mikä sinä olet ammatiltasi?
- Millainen koulutus sinulla on?
- Minkä ikäinen sinä olet?
- Kertoisitko sitten, millainen perhetilanne sinulla on?

-

Jos eroperhe / uusperhe / yksinhuoltaja / etävanhempi (kysytään, ellei tullut jo edellä esille):

- Miten pitkään "kokoonpano" on ollut tällainen?
- Miten olet / olette järjestäneet lasten asumisen?
- Missä lasten isä / isät asuvat TAI äiti / äidit asuvat?

---

2. TYÖ JA TYÖAJAT

- Kerrotko seuraavaksi omasta työstäsi ja työajoistasi (esim. työvuorojen pituus ja vaihtelu, säännöllisyys ja epäsäännöllisyys, matkatyöt)?
- Millaisena sinä koet nämä työajat? (Tekisitkö mieluummin jotain toisenlaista työaika, jos voisit? Millaisia hyviä puolia näet niissä? Entä työaikoihin liittyvät haasteet?)
- Mistä syistä sinun työaikasi ovat tällaiset?
- Oletko itse valinnut tällaiset työajat (tai työnteon ei-perinteisinä aikoina)?
- Voitko vaikuttaa työaikoihisi?

Jos ydinperhe / uusperhe:

- Millaiset ovat sinun (kanssasi asuvan) puolison työajat? Miten hyvin tai huonosti ne sopivat yhteen omien työaikojesi kanssa?

Kaikille:

- Suhtaudutaanko työpaikallasi eri tavalla niihin työntekijöihin, joilla on lapsia kuin lapsettomiin tai työntekijöihin, joiden lapset ovat jo aikuisia? Kuvaatko millä tavalla suhtautuminen ilmenee? Millaisissa tilanteissa?
- Miten työpaikallasi suhtaudutaan, jos tulee tilanne, että esim. lapsi sairastaa (tai on muu työntekoon vaikuttava tekijä, esim. joudut valvomaan paljon lapsesi takia)?

---

3. LASTENHOITOJÄRJESTELYT

Kerroit juuri, että teet _____ (vuorotyötä tms.). Aiemmin kerroit, että sinulla on _____ ja _____-vuotiaat lapset. Haluaisin seuraavaksi kysyä sinulta joitakin kysymyksiä lastenne hoitojärjestelyistä.

- Miten lastesi hoito on järjestetty? Miten tämä xx-vuotias..., entäs tämä xx-vuotias...? (Kysymys käydään läpi kunkin lapsen kohdalla.)
- Entä kun lapset sairastuvat, eivätkä voi mennä hoitopaikkaan (tai kouluun), kuka silloin hoitaa lapsia?

Jos mainitsee vain virallisia hoitojärjestelyjä, niin kysytään lisäksi:

- Osallistuuko lasten hoitoon sukulaisia, ystäviä, tuttavvia? (Keitä? Millaisissa tilanteissa?)
- Millainen merkitys tällaisella lastenhoitoavulla on?
- Miten sinä koet, miten helppoa tai vaikeaa on saada apua lastenhoitoon?
- Koetko hoidon järjestämisen kuormittavaksi, vai sujuuko se helposti? (Millä tavalla? Mitä se vaatii?)
- Mikä on ollut kiperin tilanteesi lastenhoitojärjestelyissä, tai onko sellaista?
- Haluaisitko muuttaa jotain lastenhoitojärjestelyissä? Mitä ja miten?

Jos eroperhe / uusperhe / yksinhuoltaja / etävänhempi (kysytään ellei tullut jo edellä esille):

- Kerroit, että sinulla on avopuoliso / kumppani / uusi puoliso (käytetään sitä nimeä, mitä haastateltava käyttänyt edellä), osallistuuko hän lasten hoitoon?

---

4. ARKI JA YHDESSÄOLO LASTEN KANSSA

Jos ydinperhe / uusperhe / kaksivanhempainen perhe:

Keskustellaan seuraavaksi, millaista teidän perheen päivittäinen arki on ja miten siinä näkyy työaikojesi tai puolisosasi työaikojen luonne.

- Kun ajattelet kulunutta viikkoa, niin millaista teidän perheen arki on ollut? Millaisilla sanoilla kuvaisit sitä?
- Miten sinä koet, että sinun työaikasi (tai puolison työajat, jos hän tekee ei-perinteistä työaikaa) vaikuttavat perheen arkeen? (Esim. kun olet tai puoliso on eri työvuoroissa, miten arkenne on samanlaista tai erilaista?)
- Miten te sovitatte yhteen eri perheenjäsenten aikatauluja (työvuoroja, lasten harrastuksia jne.)?
- **(Tunnesanalista: Näytetään malliksi listaa ja kerrotaan, että tässä on listattuna erilaisia mielialoja, tunteita ja tunnelmia):** Minkälaisia tunteita ja tunnelmia teidän perheessä on ollut pinnalla kuluneella viikolla? (Jos ei tule esille: Millaiset tunteet sinulla itselläsi on ollut pinnalla viime aikoina?)
- Onko teillä joitakin viikoittaisia tai päivittäisiä rutiineja perheessänne / lasten kanssa? Kerrotko niistä. Millaiset asiat ovat tärkeitä teille perheenä?
- Onko teillä sellaista aikaa, jolloin olisitte koko perheenä yhdessä? Mitä silloin teette?

Jos eroperhe / yksinhuoltaja / etävanhempi:

Keskustellaan seuraavaksi siitä, millaista sinun ja lasten päivittäinen arki on.

- Millaista sinun ja lasten arki on silloin, kun lapset asuvat / ovat luonasi ja miten siinä näkyy sinun työaikojesi (ja puolisosasi työaikojen luonne)?
- Mitä te teette silloin yhdessä, kun lapset asuvat / ovat luonasi?
- Onko teillä joitain päivittäisiä / viikoittaisia rutiineita lasten kanssa? Kerrotko niistä? Mitkä niistä ovat tärkeitä sinulle ja lapsille?
- **(Tunnesanalista. Näytetään malliksi listaa ja kerrotaan, että tässä on listattuna erilaisia mielialoja, tunteita ja tunnelmia):** Minkälaisia tunteita ja tunnelmia teillä on silloin pinnalla, kun lapset asuvat / ovat sinun luonasi? (Jos ei tule esille: Silloin kun lapset viimeksi

olivat sinun luonasi, niin muistatko millaiset tunteet ja mielialat sinulla oli pinnalla? Mihin ne liittyivät?)

---

5. VANHEMMUUS JA VANHEMMAN HYVINVOINTI

Siirrytään seuraavaksi keskustelemaan äitinä/isänä olemisesta.

Jos ydinperhe / uusperhe / kaksivanhempainen perhe:

Voitko ajatella jälleen kulunutta viikkoa, kun asiat ovat tuoreena mielessä.

Jos eroperhe / etävanhempi:

Voitko ajatella jälleen sitä aikaa, kun lapset viimeksi asuivat / olivat sinun luonasi.

- Mitkä asiat ovat mietityttäneet Sinua äitinä/isänä olemisessa viime aikoina? (Vai onko sellaisia asioita?)
- Millaisia hyviä puolia / ilon hetkiä äitinä/isänä näet tilanteessasi, jossa teet työtä ei-perinteisinä aikoina ja olet samalla (esim. perheen) äiti/isä?
- Entä mitkä koet äitinä/isänä olemisen haasteiksi/pulmatilanteiksi omassa arjessasi/tilanteessasi?

Ydinperheet / uusperheet / joissa kaksi aikuista:

- Mistä asioista sinä kannat vastuuta teidän perheessä?
- Jos mietit kulunutta viikkoa, niin mitä sinä teit, mitä puoliso teki ja mitä lapset teki teidän perheessä? (Kerro esimerkkejä siitä, mitä sinä teit kuluneen viikon aikana kotona? Mitä teit lasten kanssa? Kuka teki ruuan, pesi pyykit ym.? Kuka kuunteli lasten ilot ja surut ja lohdutti lapsia? Kuka ohjasi, neuvoi ja komensi lapsia?) Oliko tämä ihan tyypillinen viikko?
- Miten vastuiden jako / kotitöiden jako on muodostunut tällaiseksi kun kuvasit?
- Miten työsi vaikuttaa vastuiden jakoon / kotitöiden jakoon?
- Tuleeko näistä vastuiden jakamisesta erimielisyyksiä teidän perheessä?
- Miten te ratkaisette niitä?

Eroperheet / yksinhuoltajat / etävanhemmat:

Jos vanhemmat eivät koskaan asuneetkaan yhdessä:

- Millaista on olla yksivanhempaisessa perheessä äitinä / isänä?

Jos vanhemmat eronneet:

- Onko sinun äitinä / isänä oleminen on muuttunut eron jälkeen? Miten?
- Vaikuttaako sinun työaikasi tässä tilanteessa isänä / äitinä olemiseen / mahdollisuuksiin olla lasten kanssa? Kerrotko tästä jotain esimerkkejä?
- Minkä verran sinä olet yhteydessä lasten äidin / isän (äitien / isien) kanssa? (Jos yhteydessä, kysytään) Miten koet, että yhteistyö ja vanhemmuuden jakaminen sujuu?

Kaikille:

- Miten ajattelet, että nykyinen työsi vaikuttaa omaan terveyteesi tai jaksamiseesi? (esim. vuorokausirytmä, univaikeudet, väsymys jne.)
- Missä määrin nämä (edellä mainitut väsymykset ym.) vaikuttavat perhesuhteisiisi (ärtymys, riidat, vuorovaikutus / kommunikointi)?
- Mitkä asiat tuovat arkeesi iloa?
- Minkä verran sinulla on ns. "omaa aikaa"? Missä määrin ajattelet, että olet joutunut tinkimään tai luopumaan jostain itsellesi tärkeästä asiasta työsi vuoksi? Entä perheesi hyvinvoinnin vuoksi?
- Minkä verran saat apua tai tukea (tarkennus: muuta kuin lastenhoitoapua) arkeesi läheisiltä ihmisiltä (esim. puoliso / kumppani, lasten etävanhempi, sukulaiset, ystävät, päiväkotityöntekijä jne.)? Kuvailisitko, millaista tämä tuki on? Millaista tukea toivoisit saavasi yhteiskunnan taholta (tuet, julkiset palvelut, lainsäädäntö)?

---

6. PARISUHDE (kysytään, jos elää parisuhteessa)

Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan sinun ja NYKYISEN puolisosasi välistä suhdetta.

- Vaikuttavatko sinun tai puolisosasi ei-perinteiset työajat jotenkin parisuhteeseen? Jos, niin miten? (Kerrotko esimerkkejä?)
- Milloin sinä ja puolisosasi olette yhtä aikaa vapaalla töistä? (Näettekö puolisonne kanssa päivittäin? Onko yhteinen aikanne säännöllistä? Miten arkenne rytmittyy tässä mielessä?)
- Miten puolisosasi suhtautuu työaikoihisi? (tai jos puoliso vuorotyössä, niin miten itse suhtaudut puolisosasi työaikoihin?) (Minkälaisia

keskusteluja olette käyneet työaikoihin liittyen? Riitelettekö aiheesta?)

- Millaisia asioita sinä teet, että teidän parisuhteenne toimisi? Entä puolisosi?
- Mitkä asiat ovat tärkeitä parisuhteen toimimisen kannalta, silloin kun on jompikumpi / molemmat tekevät töitä ei-perinteisinä aikoina?

7. LAPSEN HYVINVOINTI

Siirrytään sitten lapsen hyvinvointiin. Pyytäisin sinua nyt ajattelemaan päivä-hoitoikäistä lastasi. (Jos ei päivähoitoikäistä lasta, niin nuorinta kouluikäistä lasta.)

- Kerrotko ihan aluksi, millainen hän on luonteeltaan?
- Mikä saa hänet tyytyväiseksi, hyväntuuliseksi? Mistä sinä huomaat lapsen käyttäytymisessä tai olemuksesta, että lapsella on kaikki hyvin? Kertoisitko jostain sellaisista hetkeistä tai tapahtumasta, jolloin lapsi oli tyytyväinen tai hyväntuulinen?
- Entä mikä saa hänet huonolle tuulelle tai hermostumaan? Kerrotko jostain sellaisista arjen hetkistä tai tapahtumista, jolloin lapsi oli tyytymätön tai pahalla mielellä?
- Millaiset asiat auttavat lasta selviytymään arjen haastavista tilanteista?
- Huolestuttaako sinua jokin asia lapsesi käyttäytymisessä?
- Jos ajatellaan asiaa nyt tämän lapsen kannalta, niin miten sinun työaikasi (esim. iltatyö, yötyö, vuorotyö) vaikuttaa hänen arkeensa? Miten hän kokee ne?
- Voitko kertoa esimerkkejä? (Jos vanhemmalla iltatöitä/yötöitä/ pitkiä työjaksoja ja lapsi hoidossa, niin voisi kysyä näistä: Esim. Miten lapsi kokee yötyöt? Illat? Usean päivän työjakson?)
- Miten ajattelet, että lapsen hoitoajoilla / hoitojärjestelyillä ja niiden vaihtelulla on vaikutusta lapsen jaksamiseen? (Esim. leikkiin ja kotitehtäviin keskittyminen, syöminen, nukkuminen, nukahtaminen, herääminen?)

Päivähoitoikäinen lapsi:

- Miten lapsi viihtyy hoitopaikassa / -paikoissa?

- Millainen suhde lapsella on hoitajaan / hoitajiin?
- Miten lapsi suhtautuu hoitoon lähtemiseen, hoitoon jäämiseen? Entä hakutilanteet?

Kouluikäinen lapsi:

- Millä mielellä lapsi menee kouluun? Miten hän suhtautuu hoitojärjestelyihin?
- Miten lapsella sujuu koulunkäynti?

Kaikki:

- Millaisia kaverisuhteita lapsellasi on (päiväkoti, koulu, pihapiiri)?
- Miten hyvin tunnet lapsesi kaverit? (Kutsutko/kutsuuko lapsi leikkikavereita/kavereita kylään tai kutsutaanko lastasi kavereille kylään?)

JOS LAPSI EI PÄIVÄKOTIHOIDOSSA, SIIRRYTÄÄN LOPETUKSEEN!

---

8. YHTEISTYÖ VUOROPÄIVÄHOIDON KANSSA

Nyt tulemme haastattelun viimeiseen teemaan eli puhutaan vielä hetki yhteistyöstä **päiväkodin** työntekijöiden / hoitajien / opettajan kanssa.

SELVITÄ ENSIN, minkä verran haastateltava vie ja hakee lasta päiväkodista ja keskustele päiväkodin työntekijän kanssa.

JOS EI OLLENKAAN, SIIRRYTÄÄN LOPETUKSEEN!

- Mitkä asiat päiväkodissa ovat tärkeitä lapsellesi?
- Ovatko nämä seikat oman lapsesi hoidossa hyvin?
- Miten päiväkodin käytäntöjä ja toimintaa tulisi muuttaa / kehittää?
- Miten paljon te keskustellette lapsen hyvinvoinnista päiväkodin työntekijöiden kanssa? Saatko päiväkodilta esimerkiksi tietoa lapsen hoitajakson kulusta ja siitä, miten se on sujunut? Mitä pidät / mieltä olet näistä keskusteluista?
- Kuunnellaanko sinun tarpeitasi ja toiveita lastanne koskevissa käytännön asioissa?
- Minkälaiset ovat omat vaikutusmahdollisuutesi koskien koko ryhmän tai päiväkodin toimintatapoja?
- Miten yhteistyö hoitopaikan kanssa sujuu? Miten kuvailisit sinun ja hoitajan välistä luottamusta ja yhteisymmärrystä?

LOPETUS:

Kiitos Sinulle, nyt olemme käyneet kaikki haastattelun kysymykset läpi.
Haluaisitko vielä kertoa jotain, jätinkö jotain tärkeää kysymättä?
Miltä nämä kysymykset ja tämä haastattelu kokonaisuudessaan tuntuivat?

Kiitos hyvin paljon osallistumisestasi tutkimukseemme!

(Yhteenvedon lähettäminen tutkittaville. Haluaako?)

Liite 2. Infolomake ja suostumuslomake

Lasten sosio-emotionaalinen hyvinvointi ja perheen arki 24/7-taloudessa; Perheet 24/7 -tutkimus

Mikä on Perheet 24/7 -tutkimus?

Perheet 24/7 -tutkimus (<http://www.jamk.fi/tutkimus/projekteja/perheet24>) on Suomen Akatemian rahoittama ja siinä ovat mukana Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, Jyväskylän yliopisto sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Kansainväliset yhteistyökumppanit ovat Utrechtiin yliopisto Hollannista sekä Manchesterin yliopisto Isosta-Britanniasta.

Tutkimuksen tavoite?

Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa perheiden arjesta ja lapsen ja vanhempien hyvinvoinnista tilanteissa, joissa toinen tai molemmat vanhemmat työskentelevät ei-perinteisinä työaikoina (vuorotyössä, iltaisin, öisin tai viikonloppuisin). Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erityisesti hyvistä, toimivista arjen käytännöistä, mutta myös mahdollisista haasteista, joita perheet kohtaavat vanhempien työskennellessä ei-perinteisinä työaikoina.

Keneltä ja mitä tietoa kerätään?

Tietoa kerätään vanhemmilta, lapsilta sekä vuoropäiväkotien työntekijöiltä. Tiedonkeruumenetelminä ovat kyselylomakkeet ja haastattelut.

Tutkimustiedon käyttö ja luottamuksellisuus

Tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009) laatimia periaatteita. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkittavien henkilöllisyys tullaan pitämään salassa antamalla jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla anonyymiteettisuoja. Ennen lupautumista tutkimukseen, tutkittaville kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta. Tuloksia raportoitaessa tutkittavien nimet eivät tule esille. Tutkimusluvut pyydetään kirjallisesti. Lisäksi tutkittavilla on mahdollisuus jäädä pois tutkimuksesta

missä tahansa sen vaiheessa. Tutkittavien henkilökohtaisten tietojen kanssa tullaan noudattamaan ehdotonta luotettavuutta. Tutkimusaineistoa käsitellään, säilytetään ja välitetään (muille tutkimusryhmän jäsenille) niin, ettei kolmannella osapuolella tutkitun ja tutkijoiden lisäksi ole pääsyä aineistoon.

Lisätietoa tutkimuksesta:

Anna Rönkä, JAMK (anna.ronka@jamk.fi, p. 040 8295804)

Marja-Leena Laakso, JY (marja-leena.laakso@edu.jyu.fi, p. 044 5222 075)

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

SUOMEN AKATEMIA

Minä _____
suostun osallistumaan Perheet 24/7 -tutkimushankkeeseen liittyvään haastatteluun. Olen perehtynyt tutkimuksen tarkoitukseen ja sen suoritustapaan ja annan luvan kertomani tiedon käyttämiseen tutkimustarkoituksessa. Tiedän, että minulla on lupa keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen missä vaiheessa tahansa. Tietojani käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Aineisto säilytetään Suomen Akatemian ohjeitten mukaisesti. Yksityiskohtaiset tiedot vastaajista häivytetään raportoinnista, eikä yksittäistä vastaajaa tai hänen perhettään voi jälkikäteen tunnistaa raportoinnista.

_____
Haastateltavan allekirjoitus

_____
Aika ja paikka

Lisätietoja: